

WESTERN

T. Majls

TAJNA ZAPOVEST

YU ISSN 0353-1287

9 770353 128034

WESTERN

110

1988

T. Majls

APAČI TOM I TAJNA ZAPOVEST

X-100

Odgovorni urednik
MILORAD PREDOJEVIĆ

Urednici izdanja
PIROŠKA MATIĆ
JOVAN ČANADANOVIĆ

Recenzent
V. DUBRAVČIĆ

Naslovna strana
GERD PLESSL AGENCY

**Izdaje i štampa: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, Vojvodun-
skih brigada 7, Novi Sad, telefon (021) 621-555 ● žiro-račun 65700-603-6350 ●**
Direktor NIŠRO »Dnevnik«: Jovan Smederevac ● Rukovodilac OOUR Iz-
davačke delatnosti: Ilija Vojnović ● Glavni i odgovorni urednik: Todor Du-
rić ● Tehnički urednik: Juliš Arvanitidis ● Sekretar Redakcije: Zdenka
Karabasil ● Korektor: Vera Manojlović

Tiraž: 32.000 primeraka

T. Majls

APAČI TOM I TAJNA ZAPOVEST

1.

DIMNI SIGNALI

To što je stari Irvin Filips slobodno lovio divljač i u lovištima indijan-skog plemena Apača trebalo je da zahvali svom prijatelju Apači-Tomu, slavnom traperu s Gvadalupe. Biti prijatelj Apači-Toma značilo je biti prijatelj i Crvenog Sokola, poglavice Apača, a time i celog plemena koje je decenijama bezbedno živelo na istoimenoj planini zadržavajući prostrana lovišta koja su po nekoliko milja zadirala i u preriju prema gradovima: Flojdfild, Kent i Van Horn.

Irvin Filips je boravio u jednoj brvnari koja je bila podignuta na istočnim padinama Planine Apača i bila udaljena petnaestak milja od Kenta.

Mesec dana pre nego što će otpočeti događaji koji će biti predmet ove istinite priče, stari Filips je doveo u brvnaru svog četrnaestogodišnjeg unuka Vejna, čije su roditelje i Vejnovog starijeg brata samo dva meseca pre toga pobili zloglasni razbojnici Ala Milisenta.

Tog prijatnog ranog sunčanog prepodneva stari traper i njegov unuk su upravo držali na nišanu jelena i košutu što su mirno pasli na jednom proplanaku, kad dečakovu pažnju privukoše oblaci dima koji se počеше uzdižati sa najvišeg grebena lepršajući prema nebu. Dim se nije peo u vidu neprekidnog stuba,

već je bio isprekidan u male oblaciće koji su se u neravnomernim razmacima, po jedan ili dva-tri u grupi, odvajali od grebena i treperili u jutarnjem sivilu.

— Dimni signali Apača — objasni starac kad mu dečak ukaza na njih.

— Hoćeš da kažeš da oni nešto znače?

— I te kako? Slušaj!

— Starac poče polako te oblaciće dima da pretvara u reči i da reči povezuje u rečenice:

— CRVENI SOKO POZIVA VISOKOG JASENA — govorio je naglas.
— NEKA VISOKI JASEN ODMAH DOĐE U LOGOR APAČA. PLEMENU APAČA PRETI VELIKA OPASNOST.

Poruka se ponovi dva puta.

— Ko je Visoki Jasen? — upita dečak.

— Moj prijatelj Apači Tom koga još nisi video.

— Ali sam zato mnogo slušao o njemu, i od tebe; i od drugih — blesnuše dečakove oči. — Gde je on sada?

— Najverovatnije u Flojdfildu. Pre nekoliko dana ga je pozvao тамошnji šerif.

— Treba ga obavestiti — ubaci dečak. — Kad ga poziva poglavica Apača i tvrdi da njegovom plemenu preti opasnost, znači da mu je Apači Tom potreban.

— Imaš pravo, momče — odvrati starac i uvuče dvocevku u kožnu futrolu. — Vрати se u brvnaru i čekaj me u njoj. Do Flojdfilda mi treba

osam sati jahanja. Tamo ću prespavati i vratiti se sutra popodne. Hoćeš li moći sâm?

— Ne brini, deda.

Zadoše u šiprag u kom su im se nalazili konji. Sačekavši da se dečak udalji prema brežuljku ispod kog je bila brvnara, Irvin Filips pojava ridana i potera ga u pravcu Flojdfilda na reci Tojah.

Još nije bio sišao u ravnu preriju, kad ispod poslednjeg obronka planine ugleda grupu konjanika u uniformama pograničnih odreda. Na čelu je jahao poručnik, mlad golobrad momak, a iza njega jedan narednik i tri vojnika. Bilo je očigledno da su silazili s Planine Apača i da ih put vodi prema nedavno podignutoj tvrđavi Fort San Simon.

Filips sačeka da se udalje, pa okrenu konja na suprotnu stranu i potera ga lakim kasom ostavljajući za sobom oblačak crvenkaste prašine koji se kovitlao sve dok ne dode do zelene prerije kojoj kao da nije bilo kraja.

Baš u tom času iza jednog od bregova Dejisove planine na istoku pojavi se ogromna lopta jarkonara-ndžastog sunca i njegovi zraci preliše travu mokru od jutarnje rose.

2.

DVOBOJ U FLOJDFILDU

Dok su u ostalim gradovima na Divljem zapadu obično na ulasku u grad podizali šerifovu kancelariju sa zatvorom, tako da bi svaki onaj, a pogotovo stranac, koji bi se našao na početku duge prašnjave ulice pao odmah predstavniku zakona u oči, u Flojdfildu toga nije bilo.

Tačnije rečeno, i u njemu je nekad šerifova kancelarija bila prva zgrada u nizu onih što su se posle nje nalazile sa jedne i druge strane ulice. Kasnije, neki podigoše kuće i ispred nje približavajući se rečici Tojah, a Kordel Džekson, da bi se radi nečega osvetio jedinom do tada

vlasniku saluna u Flojdfildu—Tedu Endersonu, sagradi novi salon, veći i lepši od Endersonovog, koji je bio udaljen samo sto metara od rečice.

Bilo je oko četiri sata popodne kada u Džeksonov salon, u kom se nalazilo samo nekoliko onih ispičutura koje iz njega nisu izbijale od njegovog otvaranja pa sve do zatvaranja iza pola noći upade Melt Feriz, mali rančer iz blizine grada, kao da ga je gonilo stotinu đavola.

— Ljudi, dolazi Al Milisent sa svojom bandom! — izduši on i prihvati kriglu piva koju mu Džekson pruži, te je iskapi nadušak.

U krčmi tajac. Muva bi se čula.

— Koliko ih je? — preseče tišinu krčmarev glas.

— Petorica.

Trojica pijanaca odmah ustadoše i oteturaše se prema dvokrilnim vratnicama na ulazu. Ostaše samo jedan koža noge nisu držale, a koji i nije bio svestan onoga što se dešava.

— Treba obavestiti šerifa Hokinsa — reče krčmar. — On ih, zajedno sa Apači-Tomom, očekuje već nekoliko dana.

— Ja ću ga obavestiti — prihvati rančer i isto onako žustro kako je ušao izade iz krčme.

Trojica pijanaca, od kojih dvojica odoše na jednu, a jedan na drugu stranu, već su razglasili da dolaze zloglasni razbojnici, te se ljudi počеше uvlačiti u svoje kuće odvođeci decu sa ulice. Bankar Dik Raskin zatvori banku, a dućandžija Džefri Berns zaključa vrata i namače drvene kapke na prozore. Bila je to predostrožnost koja je mogla razbojнике još više da naljuti, ali na to niko od njih ne pomisli. Svak je tražio način da se ne sretne sa Milisentom.

Za nekoliko trenutaka, koliko je bilo potrebno rančeru Miltu Ferizu da dode do šerifove kancelarije, ulica opuste.

Šerifa je zatekao na malom doksatu ispred kancelarije.

— Znam šta hoćeš da mi kažeš, Ferize — dočeka on rančera. — Dolazi Al Milisent. Već sam čuo.

— Ti znaš da ti on poodavno preti zato što si mu ubio dvojicu ljudi — podseti ga rančer.

— Znam — smruči se šerifovo lice. — Kao što znam da od ovih kukavica u gradu ne mogu da očekujem nikakvu pomoć. Svi su se već zavukli u mišje rupe. Jedina mi je nada bio Apači Tom, a on je juče odjahao u Tojahvil iz koga treba večeras da se vrati. Večeras, kad sve bude kasno — ubaci jetko i ude u kancelariju.

*

Ne proteče ni nekoliko minuta kad petorica konjanika pregaziše Tojah i nadoše se na ulici pedesetak koraka od saluna.

Ispred svih, na belcu, jahao je Al Milisent, grdosija od čoveka velike glavurde zarasle u kao zift crnu bradu i brkove, razdrljene košulje iz koje mu je izvirivalo čitavo povesmo crne kudrave dlake sa grudi i dugih ruku od kojih mu je jedna držala uzde konja, a druga se spuštala niz bedro preko kubure s koltom. Za razliku od četvorice svojih pratilaca, koji su zverali na sve strane držeći oružje u rukama, on je upirao pogled u mesto na kom se nalazila šerifova kancelarija.

Priteraše konje Džeksonovom salunu i sjahaše. Jedan ostade na doksatu ispred ulaza, a četvorica, sa Milisentom na čelu, udoše u krčmu, gde ih dočeka ljubazno lice Kordela Džeksona.

— Pivo ili viski, Ale? — upita on dok razbojnici još nisu bili seli. — Ja častim.

— Je li zato što si već napunio gaće? — podsmehnu se vođa razbojnika prilazeći šanku i uzimajući dve boce s viskijem.

— Gde ti je šerif?

— Verovatno u svojoj kancelariji — odvrati krčmar osećajući kako

mu prvi curci znoja počinju da klize niz vrat prema kragni košulje.

— Idi k njemu i reci mu da je Al Milisent u gradu i da želi da ga kroz petnaest minuta vidi na ulici spremnog za dvoboj. Hokins je nekad smatran za čoveka koji veoma brzo povlači kolt. Da vidimo kako će ga brzo izvući kad se ja budem nalazio naspram njega — zacereka se.

Krčmar pogleda u preostalog pijanca koji ih je posmatrao zamagljenim pogledom.

— Vudi — dobaci mu — skokni do šerifove kancelarije i obavesti ga o ovome što Al želi.

Pijanac pokuša da stane na noge, ali ga one izdadoše i on se ponovo svali na stolicu.

To razbojnika razbesne.

— Sto mu gromova, Džeksone! — riknu iz sveg glasa. — Tebi sam rekao da to uradiš i ako odmah ne izađeš iz krčme, tako mi boga, napuniću te olovom.

Ne oklevajući ni trenutka, krčmar izađe i gotovo trčeći ode prema šerifovoj kancelariji.

*

Za to vreme Milt. Feriz je jahao prema svom ranču osećajući se veoma nelagodno što je i sam pobegao iz grada ispred razbojnika ostavljajući šerifa samog. Pregazio je rečicu tamo gde se skretalo prema Tojahvilu i samo što je izbio na mali brežuljak sa kog se video njegov ranč, ugledao je na drugoj strani jahača u traperskoj odeći koji je galopirao na vrancu prema Flojdfildu. Časak kasnije ga je prepoznao. Bio je to Apači Tom.

Traper ga nije video i moglo se desiti da se mimoidu, te on izvadi kolt i iz njega ispali dva metka.

Vranac stade, a traperov pogled se upravi na onu stranu sa koje su došli pucnji. Bilo je sigurno da je video čoveka koji mu je mahao skinutim šeširom, jer je poterao konja na tu stranu. Malo kasnije će saznati

od uzbuđenog rančera ko se odsko-
ra nalazi u gradu i kakva opasnost
preti njegovom prijatelju šerifu Ed-
garu Hokinsu.

— Kažeš da su petorica i da niko
od građana nije ponudio pomoć šerifu — namreška se traperovo čelo
borama.

— Tako je. Moram da priznam da
sam i ja klišnuo — priznade rančer.
— Ja, međutim, nikad nisam bio po-
sebno hrabar. Osim toga, imam že-
nu i četvoro maloletne dece koje
treba hraniti — pravdao se čovek.

Na to mu Apači Tom ništa ne od-
govori. Okrenu konja prema Floj-
dfildu i potera ga istim onim galo-
pom kojim je i do tada jahao, kao da
je znao šta se dešava u gradu.

Bio je na domaku rečice, kad je sa
druge strane ugledao starog trape-
ra koji je takođe kaskao prema gradu.

— Irvin Filips! — promrmlja Apa-
či. — Šta će on ovde?

Stari traper ga je prepoznao, jer
je sada jahao tačno prema njemu.

— Dobro je što sam te sreo, mom-
če, da ne moram ulaziti u grad.
Unuka sam ostavio samog u brvna-
ri — dobaci mu starac dok se pribli-
žavao.

— Hoćeš da kažeš da si došao po
mene?

— Baš tako. Poziva te Crveni Soko
da se odmah vratiš. Kaže da plemu-
nu preti velika opasnost.

— Kakva?

— To ne znam. Prenosim ti samo
ono što sam saznao iz njegovih dim-
nih signala. Biće najbolje, Apači, da
odmah krenemo prema našoj plani-
ni.

— U ovom trenutku ne mogu, jer i
šerifu iz Flojdfilda takođe preti veli-
ka opasnost od razbojničke bande
Ala Milisenta.

Starac se trže. Oštar pogled ispod
žbunastih sedih obrva zabode se u
traperovo lice.

— Spomenuo si Ala Milisenta? —
zagrcu.

— Jesam. On i još četiri njegova
čoveka nalaze se u gradu. Zašto te

je ime tog razbojnika toliko uzbudi-
lo, Irvine?

— On i njegovi razbojnici su pre
mesec dana ubili mog sina, snahu i
dva unuka! — jedva istisnu starac
kroz stegnuto grlo.

— Idem s tobom, Apači.

— Nisi li prestar za obračune, Ir-
vine? U svakom slučaju, tvoja po-
moć će nam dobro doći.

Pretpostavljajući tačno da se raz-
bojnici nalaze u Džeksonovom salu-
nu, dvojica traperu udoše u glavnu
ulicu grada na polovini puta izme-
đu saluna i šerifove kancelarije i to
baš u času kad je iz kancelarije izla-
zio šerif, a iz saluna Al Milisent.

— Biće dvoboj! — zagrcu starac.

— Pa, onaj razbojnik je upola mlađi
od šerifa.

— On mene toliko i ne interesuje,
koliko četvorica njegovih ljudi —
odvрати Apači šapatom. — Eno ih
dvojica skrivenih ispred banke, a
dvojica sa ove strane, kraj dućana.
Sad mi je jasno. Milisent zna da šerif
još uvek potrže brzo kolt, možda
brže od njega, pa se na ovaj način
obezbedio. Makar i izvukao kolt pre
Milisenta, šerif neće stići da povuče
oroz, jer će to pre njega učiniti neko
od četvorice ovih skrivenih lupeža.

— Šta ćemo sad?

— Treba njih četvoricu onespobo-
biti.

— Ovu dvojicu kraj dućana pre-
pusti meni — predloži starac — a ti
preuzmi onu dvojicu kraj banke.
Imamo dovoljno vremena pre nego
što šerif i Milisent krenu.

— Hoćeš li moći? — zabrinu se
Apači.

— Ne zaboravi šta su mi oni uči-
nili — odvрати starac i ode prema
zadnjoj strani dućana da bi se tako
našao iza leđa dvojici skrivenih raz-
bojnika.

Apači otrča do zavijutka ulice,
pretrčao je neopaženo, a zatim i on
zađe iza banke. Kad se našao samo
na desetak koraka iza razbojnika,
pogledao je na onu stranu na kojoj
je trebalo da ugleda svog prijatelja.

Sa jedne strane dućana izvirivao je prema ulici jedan od razbojnika, a sa druge drugi. Ovome drugom, koji je držao već u ruci izvađen kolt i pomno posmatrao šerifa kako lagano izlazi na sredinu ulice, približavao se oprezno kao mačka starac držeći u rukama »vinčesterku«. Čak i kad mu se našao samo na dva koraka udaljenosti, razbojnik ga nije osetio, da li zato što je njegova pažnja bila sasvim zaokupljena drugim, što se nije nadao nikakvom iznenađenju, ili što mu se starac poput mladog Indijanca neopaženo privukao. Još jedan korak i kundak »vinčesterke« sevu nad razbojnikovom glavom.

Oštro traperovo uvo čulo je tup udarac. Video je zatim kako je razbojnik kao pokošen pao na zemlju i kako mu je starac za tren oka vezao noge i ruke iza leđa, a onda ga još jednom udario kundakom u glavu.

Samo nekoliko trenutaka kasnije Irvin Filips se našao iza leđa drugog razbojnika. Šta je bio razlog tome što se ovaj naglo okrenuo dok je starac bio udaljen četiri do pet koraka, traper nije znao, ali je u prvom trenutku pretrnuo od onoga što se moglo desiti.

Desilo se, ipak, nije ništa što bi moglo da izmeni situaciju. Ugledavši traperu sa puškom koji se u dva skoka našao kraj njega, razbojnik se ukočio i podigao ruke, a onda se počeo polako okretati prema ulici. I kad je bio okrenut leđima prema Filipsu kundak »vinčesterke« ga je, baš kao i njegovog druga, pogodio u zatiljak.

Apachi više nije obraćao pažnju na stranu. Samo je odmerio pogledom šerifa i Milisenta koji su još uvek stajali na prvobitnim mestima, pa je kročio prema jednom od one dvojice što su stajali kraj banke. Međi indijanski mokasini na traperovim nogama gazili su nečujno, a to je, bez sumnje, bio razlog što ni ovaj razbojnik nije ništa čuo. Osetio je samo snažan udarac pesnice po slepoočnici i namah izgubio svest.

Sa druge strane ga je čekalo iznenađenje. Kako se desilo da taj razbojnik nije bio okrenut prema ulici, već prema uzvišici iza banke, teško je pogoditi. U jednom trenutku razbojnik i traper nadoše se oči u oči na nekoliko koraka udaljenosti. Razbojnik je morao biti više iznenađen od traperu, jer njegova šaka nije ni stigla do kubure s koltom, kad je u traperovoj ruci ugledao oružje i začuo njegov siktav šapat:

— Budi miran i dođi ovamo!

Poslušao je.

Izvukao mu je koltove iz kubure i bacio ih iza kuće. Onda ga je upitao:

— Kakva je uloga vas četvorice u ovom dvoboju?

Čutao je.

— Da pucate u šerifa pre nego što potegne kolt?

Po treptaju njegovih očiju shvatio je da je pogodio.

Vremena za razgovor nije bilo i traper ga opauči drškom kolta po temenu, pa ga pridržao da ne padne i da se ne skotrlja kosinom prema ulici.

A na njoj, Milisent i šerif su lagano koračali jedan prema drugom, raširenih ruku nad kuburama i malo pogureni kao da su na taj način želeli da smanje metu onome drugom.

Kad su bili udaljeni oko pedeset koraka jedan od drugog zastadoše. Zapravo, zastao je Milisent, pa je i šerif tako postupio.

— Javio sam ti da ću doći, Hokinse, i evo me da te kaznim što si mi ubio dva čoveka od kojih mi je jedan bio rođak — rekao je razbojnik.

Šerif nije ništa odgovorio, već je kročio dva koraka, te je tako naterao svog protivnika da i sam isto učini.

— Šta je, šerife? Nisi razgovorljiv kao pre dvadesetak dana kad si se hvalio da ćeš likvidirati bandu Ala Milisenta, makar nas morao sve pobiti — nasmeja se razbojnik. — Milisenta nisi uplašio. On ti je čak došao na noge.

Bio je to trenutak kad je Apači mogao da se pojavi iz zaklona i da, ne bojeći se da će ga Milisent videti, da šerifu znak da se i on nalazi u njegovoj blizini.

Primetio je zadovoljan osmeh na njegovim usnama, kao što ga je primetio i razbojnik.

— Osmehuješ se, šerife — govorio je Milisent koračajući dalje. — Biće ti to poslednji osmeh.

Rekao je to i ruka mu je poletela prema dršci kolta.

Šerif Edgar Hokins kao da je samo to čekao. Nije ga bio uzalud glas da munjevito poteže kolt u času kad je to potrebno. Da ga je ta osobina, koja mu je toliko puta spasila život, i dalje krasila videlo se po tome što se kolt našao u njegovoj ruci u času kad je razbojnikova šaka tek obuhvatala dršku svog oružja.

I dok je Milisent, verovatno, očekivao da čuje pucanj sa strane i da vidi kako šerif pada u trenutku kad i on odmah za tim ispali metak iz svog kolta, pucanj grunu, ali iz oružja njegovog protivnika i on oseći nešto oštro i vrelo što mu se zari posred grudi, preseče dah i zamagli pogled.

Istog trenutka se i šerif pruži na zemlju ne ispuštajući kolt. Ako je svog prijatelja Apači-Toma video na onoj strani gde je trebalo da se nalaze dva razbojnika, on nije znao šta se desilo kod dućana iza koga su se takođe sakrila dvojica Milisentovih ljudi. Tek kad ugleda dvojicu traperu kako se pojavljuju vukući za sobom tela četvorice onesvešćenih razbojnika, bi mu jasno šta se pre toga dogodilo.

Bio je to najrečitiji znak za skrivenog građana Flojdfilda da je ne samo dvoboj završen, već i da je cela banda zloglasnog Ala Milisenta likvidirana. I kao što to obično biva, oni pohrliše iz svojih kuća na ulicu bez trunke osećanja stida što su se kukavički poneli ostavljajući svog šerifa na cedilu.

MASAKR POD PLANINOM APAČA

U ovo vreme kad je likvidirana banda Ala Milisenta još uvek je bilo pašnjaka ispod planinskog masiva Gvadalupe i neobrađene zemlje kraj Pekosa i njegovih pritoka. Prostrani Teksas nudio je nadu novim rančerima i farmerima u bolji život od onoga koji su do tada proživeli.

Tako su se dan kasnije posle opisanih događaja u Flojdfildu dve francuske porodice, svaka u kolima sa arnjevima prekrivenim dotrajalim nepromočivim platnom našle u smiraj dana ispod najudaljenijih ogranaka Planine Apača, udaljenih samo deset milja od Van-Horna i isto toliko od tvrđave San Simon.

Ne znajući da su toliko blizu grada kroz koji je trebalo da prođu i da se poslednji put snabdeju hranom, i tvrđave koja je nedavno bila podignuta, odlučili su da na proplanku jednog šumovitog brežuljka prenoće i sutradan nastave put. Tog dana su čuli od jednog rančera da ne treba da se boje indijanskog plemena Apača čak ako i zanoće na njihovom lovištu.

Pol Kleman, sa suprugom Elen, sinom Pjerom, kćerkom Madlen i taštom gospodom Ani Rišar, kao i njegov dugogodišnji prijatelj Edmon Boaron sa ženom Violet, sinovima Žerarom i Žilberom i ocom, sedamdesetogodišnjim gospodinom Anrijem bili su zadovoljni što su se približili cilju svog dvomesečnog putovanja.

Dok su žene pripremale večeru, muškarci su ispregli konje, doneli vode i postarali se za drva.

Raspoloženi Kleman izvadio je iz sanduka dve od preostale četiri boce čuvenog bretanjskog vina u želji da proslave kraj mukotrpnog puta.

Sumrak je počeo da se uvlači u šumu. Proplanak su osvetljavale dve upaljene vatre: jedna na kojoj su žene pripremale večeru i druga,

mного veća, oko koje su sedeli ostali.

Samo što im se malo kasnije pridružiše i žene donoseći svakome u tanjiru hranu, desi se nešto od čega će svima zastati dah u grlu.

Kao da su iz zemlje iznikli oko njih se pojaviše nekoliko Indijanaca iz plemena Apača prošaranog lica stravičnim ratnim bojama držeći u rukama: neko pušku, neko koplje, neko luk i strele, a jedan, kom su oči obasjane vatrom zverski svetlucale, samo tomahavak.

Napregnutost i strah ovladaše ljudima, ali na kratko.

— Ne bojte se! — javi se Edmon Boaron. — Oni su miroljubivi. Neće nam ništa.

Rekao je to, ustao i kročio prema onome što je držao koplje, a koji je za korak-dva stajao ispred ostalih poredanih u krugu.

— Mi prijatelji. Mi voleti crvene ratnike — natučao je Boaron na engleskom jeziku vadeći iz džepa sat i pružajući mu ga.

Nalazio se samo na korak udaljenosti, kad Indijanac munjevito upravi koplje prema njemu i zari mu ga u grudi.

Vrisak žena i dece sli se s nekoliko pucnjeva iz indijanskih pušaka i fijkom strela. Začudo, za sve vreme tog kratkotrajnog napada ne ču se uobičajeni indijanski ratni poklič, pratilac svake borbe. Staviše, od napada niko ne ispusti ni glas dok su krvožedno kidisali na svoje nemoćne i preplašene žrtve.

Samo su dva minuta bila potrebna napadačima da pobiju sve muškarce i žene, sve odrasle i decu i da skaletraju Boarona, Klemena i starog Anrija.

Tek tada jezivu tišinu po prvi put poremeti glas jednog napadača:

— Horacije, zapali kola pa da krenemo.

Izgovorio je to na čistom engleskom jeziku »Indijanac« koji je kopljem ubio Boarona i time dao znak ostalima za pokolj.

Čovek s tomahovkom, kom su oči onako zlikovački svetlucale, zgrabi s vatre rasplamsalu granu i ubaci je u jedna kola. Druga nije ni bilo potrebno potpaljivati jer su se nalazila uz ova koja se brzo pretvoriše u buktinju.

Za to vreme maskirani razbojnik koji je Horaciju izdao naređenje da zapali kola skide luk prebačen preko ramena jednog od svojih pomagača i uze strelu iz tobolca čiji je vrh bio premazan nekom lepljivom smesom. Kad je prinese vatri, vrh se zapali i plamen doseže do polovine strele. Sledećeg trenutka on je stavi u tetivu luka i zape je. Strela odlete visoko prema nebu ostavljajući za sobom plamteći trag, koji će se videti za sve vreme dok je letela naviše i odozgo se vraćala prema zemlji.

Prerušeni čovek ponovi to još jednom sa novom strelom, a zatim svi nestadoše sa proplanka.

Malo kasnije kroz šumu će se začuti krckanje granja i šuštanje lišća, a potom glasan topot kopita više konja koji su se udaljavali.

4.

PLAMTEĆE STRELE

Nekoliko milja dalje od proplanaka na kom se odigrao opisani zločin, tačnije rečeno, na nevelikoj uzvišici koja je bila udaljena od tvrđave San Simon samo tri stotine koraka, našao se Apači Tom na svom vrancu jašući prema utvrđenju. Ono što je posle povratka iz Flojdfilda čuo od svog najboljeg prijatelja Crvenog Sokola, poglavice Apača, iznenadilo ga je i uznemirilo do te mere da je pozeleo da još istog dana poseti utvrđenje i porazgovara s njegovim komandantom, od kog su, reklo bi se, sve nevolje i dolazile.

Sa uzvišice je ugledao tvrđavu ispred sebe. Dve rasplamsale buktinje podignute na stubove pobodene nedaleko od ulaza označavale su mesto ka kom je trebalo da krene.

Istog časa kad su te buktinje privezale za sebe njegov pogled, njegovu pažnju privuče nešto drugo što je ugledao prema padinama planine sa koje je sišao pre dva sata.

Da to što je plamsalo nije letelo sa zemlje prema nebu, a zatim se vraćalo k njoj, pomislio bi da je trag umiruće zvezde koji je ona, padajući, ostavljala za sobom. Ovako, bio je siguran da je to bila izbačena zapaljena strela. Nije prvi put gledao trag koji je ostavljala za sobom kad bi, zapaljena, bila izbačena iz luka prema krovu neke zgrade koju je trebalo da zapali.

Ali, šta je ona trebalo sada da znači? Je li to bio ugovoreni signal nekome koji će samo on i taj što ga je poslao moći da razaberu?

Dok je još o tome razmišljao, druga plamteća strela zapara horizont i napravi isti put, a zatim se na tom mestu sa kog su bile izbačene ukaza plamen čiji jezici zakratko zapalacaše po mračnom horizontu i brzo nestadoše. Po tome što se na tom mestu još uvek žarilo, bio je siguran da je tamo nešto upaljeno što još uvek gori.

U drugoj prilici bi bez razmišljanja požurio na tu stranu. Ovog puta to nije učinio. Misija koje se prihvatio polazeći pre nekoliko sati iz logora plemena Apača učini mu se važnijom i on krenu prema utvrđenju.

Vranac je zakoračio samo nekoliko puta kad se sa one strane gde se nalazilo utvrđenje začu prodorna škripa i on zahvaljujući upaljenim buktinjama vide kako se ogromna dvokrilna kapija na ulazu otvara i kako iz utvrđenja izjahuju dva konjanika koja se upućuju tačno prema njemu.

Da im nije dao znak da se zaustave, projahali bi pored njega kao da ga nisu ni videli. Ovako, zaustaviše konje i sačekaše da im pride.

Bila su to dva mlada čoveka: jedan kaplar i jedan vojnik.

Usne ovoga drugog se razvukoše u osmeh i on prinese dva prsta des-

ne šake prema obodu šešira u znak pozdrava.

— Neka me grom pogodi ovog časa, ako vi niste slavni Apači Tom — reče on što privuče posebnu pažnju njegovog druga.

— Ne znam kako ste pogodili — odvrati traper i sam se osmehujući.

— Pre nekoliko meseci ste bili u Fort-Henkoku u kom sam tada služio. Idite u naše utvrđenje, Apači?

Traper klimnu potvrdno glavom.

— Zao mi je što ne mogu s vama da se vratim — reče mladić. — Komandant nas je poslao prema Planini Apača u čijem smo podnožju maločas ugledali nekakve čudne znakke i plamen.

— I ja sam to primetio.

— Kakvo je vaše mišljenje? — javi se kaplar. — Šta bi to moglo biti?

— To ćete uskoro saznati kad stignete tamo — odvrati traper lakonski, pa upita: — Ko je komandant Fort-San-Simona? Nikad do sada nisam bio u vašem utvrđenju.

— Niste ni mogli — odvrati kaplar. — Podignuto je nedavno. Komandant je major Virgil Kalender.

— Virgil Kalender! — iznenadi se traper.

— Da li vam to ime nešto znači?

— pogleda ga kaplar ljubopitljivo.

— Za vreme minulog rata jedan Virgil Kalender bio je poručnik u mojoj četi koja je pripadala Drugom teksaškom puku.

— Tako mi boga, Apači, on je taj — uzvрати kaplar. — Siguran sam da će se obradovati kad vas ugleda. ... Oprostite nam, ali mi moramo dalje.

Izreče to, pozdravi i okrenu konja u pravcu u kom su do tada jahali, što učini i njegov pratilac.

Reklo bi se da su ga stražari ugledali dok se približavao, jer kapiju još nisu zatvarali. Mladi crvenokosi komandir straže upita ga šta želi, pa kad ču ko je i kome ide, objasni mu da će komandanta naći u baraci sa desne strane i pokaza na koral u kom je trebalo da ostavi konja.

Na egzerciristu, koje su do pola osvetljavale one dve buktinje kraj ulaza i dve što su se nalazile između baraka postavljenih u dva reda, ne zateče nikoga. Ljudski žagor što je dolazio iz tih baraka uveri ga da su se konjanici nalazili u njima.

Uputi se prema baraci na koju mu je crvenokosi vojnik ukazao. Dok joj se približavao, kroz osvetljen prozor ugleda nekoliko ljudi u uniformama. Ali, samo što stupi na daščani trem ispred nje, iz polumraka izroni jedan grmalj sa naredničkim oznakama na rukavu mundira.

— Kuda? — upita on kratko odmeravajući ga pogledom od glave do pete.

— Kod komandanta Kalendera.

— Ko ga traži?

— Tom Lin, ili Apači Tom, kako me još zovu.

Narednik, verovatno, nije čuo ovo drugo ime, ili u prvom trenutku nije na njega obratio pažnju, jer se tromo okrenu prema vratima. A onda se naglo ukoči i okrenu. Oči mu se raširiše.

— Rekoste, Apači Tom? — upita.

— Baš tako. Molim vas, obavestite komandanta!

— Odmah, gospodine! — odreza narednik, zakuca na vrata, pa kad ču poziv nestade u zadimljenoj prostoriji od duvanskog dima, da bi se ubrzo ponovo pojavio. — Izvolite, Apači! — reče mu i odmače se od vrata da bi ga pustio.

5.

ČUDLJIVI KOMANDANT

U prostoriji širokoj četiri dobra koraka i dva koraka dužoj, pored suvonjavog sredovečnog čoveka sa majorskim oznakama na naramenicama koji beše ustao iza pisaćeg stola, nalazile su se još tri osobe u uniformama i sa oficirskim oznakama. Pored tog stola i jednog ormana, zatim geografske karte tog dela Teksasa, u sobi su se nalazile samo

još dve podugačke klupe i furuna u jednom uglu.

— Očekivao sam da ćete doći, kapetane Line — dočeka traper major uz širok osmeh na usnama pružajući mu ruku preko stola i nazivajući ga činom koji je izneo iz rata. — Moram da priznam da vam se dvostruko radujem.

Rekavši to, major pokaza na ostale u sobi od kojih je jedan mladi poručnik za sve vreme posmatrao traperu uz blistav osmeh što mu je neprestano lebdeo na licu.

— Ovo je moj zamenik, kapetan Piter Mek Denet — pokaza na čoveka koji se bližio šezdesetoj godini, a koji takode kroči prema traperu i stišće mu šaku.

— Ovo je poručnik, doktor Dejvi Perkins, lekar naše tvrđave — upravi pogled u mladog stasitog momka koji mu se nakloni. — A ovo poručnik Edvin Benet, koji nam je odmah po završavanju akademije u Vest-Pointu i unapređenja prekomandovan — upravi prst u grudi drugog poručnika koji nije prestajao da se osmehuje. — Gospodo — obrati se potom komandant ostalima — mislim da nije potrebno da vam predstavljam kapetana Lina, slavnog traperu sa Gvadalupe. Želim samo da dodam to da sam srećan što sam za vreme rata sa Jugom bio jedno vreme poručnik u njegovoj četi.

Posle ovako laskavog prijema svi posedaše, s tim što se za traperu nade jedna stolica koju unese narednik i postavi je kraj komandantovog stola.

— I meni je drago, komandante, što sam vas posle nekoliko godina ponovo sreo i što sam vas — upravi traper pogled prema oficirima — upoznao. — Rekoste da se dvostruko radujete što me vidite — obrati se ponovo majoru. — Ako je prvi razlog taj što, kao što rekoh, posle nekoliko godina susrećete svog ratnog druga i prijatelja, koji je drugi?

— Drugi je što sam, da vi niste došli k meni, nameravao da vas potražim i zamolim da svratite u naše ut-

vrđenje na razgovor. U poslednje vreme, dragi kapetane Line, dešavaju se neke nepredviđene i veoma neprijatne stvari koje me dovode u veoma neugodan položaj čak i prema vama.

Traper izvi obrve u čudu.

— Kako da vas razumem?

— Vi još uvek živite u logoru indijanskog plemena Apača?

— Samo kad se nalazim u ovom kraju. Međutim, više dana provedem na drugoj strani, nego u njihovom logoru — odvrati traper.

— Zato se i dešavaju takve stvari u poslednje vreme — uzvratila major natuštena lica. — Da ste stalno s njima, siguran sam, da do toga ne bi dolazilo.

— Voleo bih da mi objasnite, majore Kalenderu, šta se to u poslednje vreme dešava što vas uznemirava i zbog čega ste danas poslali jednog poručnika i nekoliko vojnika u logor Apača da bi poglavici Crvenom Sokolu preneo vaš ultimatum: da će vaši konjanici napasti i uništiti bez milosti sve one što im stanu na put, ukoliko pleme Apača ne sidi s planine u rezervat koji mu je određen.

Majorovo suvonjavo i blede lice pocrvene, a oči ustreptaše.

— Znači li to da ste pre dolaska ovamo razgovarali sa poglavicom Apača? — upita.

— Jesam.

— Ako vam je dosledno preneo moj zahtev, da li vam je govorio i o razlozima koji su me naveli na takvu odluku? — postavi novo pitanje jetko, sad već hladnim glasom.

— Govorio mi je da ga optužujete zbog tobožnjih napada njegovih ratnika na bele ljude.

— Nisu to tobožnji, niti izmišljeni napadi, kapetane Line, već stvarni u kome stradaju ljudi i njihova imovina. Čak je i jedan moj vojnik pre nekoliko dana ubijen dok je prolazio blizu Planine Apača.

— Ako sam vas pravilno razumeo, vi za to optužujete Apače?

— Razume se.

— Imate li dokaze za to da su to oni počinili?

— Više nego što mi je potrebno: očevice, njihovo oružje, zverstva svojstvena samo tim prokletim crvenokošcima kad čine zločine! — zapenuša komandant pretvarajući se najednom u sasvim drugog čoveka od onog kojega je samo nekoliko minuta pre toga onako ljubazno dočekao.

— Crveni Soko tvrdi da ništa od svega toga nisu učinili njegovi ratnici.

— To crveno pseto laže! — planu komandant. — Niste valjda toliko naivni da mu verujete, kapetane Line? — pogleda ga podsmešljivo.

Traper ustade. Lice mu je bilo mirno, kao od kamena isklesano. Samo su mu oči plamsale.

— Upozoravam vas, komandante, da je Crveni Soko moj najbolji prijatelj, da je veoma pošten i hrabar čovek i da nikad i nikoga ne bi slagao, a pogotovo ne mene — izgovori traper ujednačenim mirnim glasom. — Lažu oni koji su vama ispričali takve gadosti optužujući pleme Apača.

Major se ponovo izmeni. Krvi nestade iz njegovog lica, a glas mu se stiša.

— Molim vas, sednite, kapetane Line.

Rekavši to, počeo da pretura po hartijama na stolu dok ne izvuče jedan list.

— Slušajte, pa sami procenite — reče i počeo da čita: — »Dvadeset drugog juna ubijen je vojnik Donald Kegni dok je sa svojim drugom, vojnikom Ričardom Tejerom, patrolirao blizu Planine Apača. Ubili su ga nekoliko Apači, a Tejer se jedva spasio bekstvom«. To je prvi slučaj. Slušajte dalje: »Dvadeset šestog juna grupa Apača napala je rančera Garija Konora i ubila ga, a njegovu ženu silovala«. Dalje: »Drugog jula, grupa crvenokožaca iz plemena Apača napala je ranč Rajana Donelsona, ali je bila odbijena. Ranjen je samo jedan Donelsonov kauboj«.

Sta kažete na sve ovo, kapetane Line?

— Tvrdim da to nije učinio niko iz plemena Apača — uzvratiti traper.

— Poštujem vaše mišljenje, ali se s njim ne slažem — ubaci jetko major. — Ti crvenokoži zlikovci više mi neće biti problem. Sateraću ih u rezervat između reke Pekosa i Ljana. Estakada i držaču ih na oku. Kad budu gladni, kad oseće vetrove i pesak iz te pustinje i mraz sa severa biće mnogo pitomiji.

— Ja to ne bih ni pokušao, major. Apači su garancija stabilnosti i mira u ovom delu Teksasa. Povodeći se za njima, mirni su i Komanči na Gvadalupi, i Atoke na Sijera-Bjanki. Uznemirite li jedne, uznemirićete sve Indijance u ovom kraju, a tada će, verujte mi, nastati pakao. Ta tri plemena imaju preko tri hiljade ratnika, dok vi, zajedno sa Fort-Henkokom i Fort-Dejvisom nemate ni hiljadu. Nemojte to nikad zaboraviti. Indijanci više ne ratuju samo nožem, kopljem, strelama i tomahavkom. Imaju oni i vatrenog oružja.

Krv se ponovo vraćala u majorovo lice dok ga je slušao. Ruka koja je držala onaj list hartije počeo da podrhtava, te je on odložio na sto.

— Ubeden sam da naročito vaši Apači imaju podosta vatrene oružja, kapetane Line-ubaci s očiglednom namerom da ga uvredi. — Kad imaju tako iskrenog prijatelja nije im teško da dođu do pušaka i metaka. Našim vojnim jezikom, kapetane Line, takav postupak ima posebno ime.

Traper još jednom ustade, s tim što mu se sada unese u lice.

— Idite vi do đavola, Kalenderu! — prosikta kroz stisnute zube suzdržavajući se da ga ne udari. — Osim mom prijatelju Crvenom Sokolu, nikad i nikome nisam poklonio od Apača pušku ili kolt.

Majorovo raspoloženje se opet promenilo. Čak mu se i osmeh ukazao oko usana.

— Zaista nisam nameravao da vas uvredim. Samo sam se kao sa starim prijateljem malo našalio — reče. — Sada kad se opet nalazite među tim crvenokošcima verujem da ćete sve učiniti da se smire i da više ne čine gluposti.

Bio je to novi podmukli ubod iglom u osetljivo mesto.

Tim rečima je samo hteo da potvrdi svoje čvrsto ubedenje u zločin Apača.

Nema sumnje da bi usledila nova traperova replika da se ne umeša kapetan Piter Mek Denet.

— Ja se potpuno slažem s našim gostom, komandante. Saterivanje Apača u rezervat prouzrokovalo bi nepredvidive štetne posledice i, s obzirom na položaj naše tvrđave, koja se nalazi okružena trima indijanskim plemenima, dovelo nas u veliku opasnost, utoliko pre što mi naše vojnike još nismo dovoljno uvežbali da bi se mogli suprotstaviti eventualnom napadu.

Bilo je to isto što i doliti petrolej na prigušenu vatru. Major se zabaci na naslon stolice koji zapucketa pod tim naletom. Ne gledajući u svog zamenika on izbacila naglašavajući svaku reč:

— Kad mi bude potrebno vaše mišljenje, kapetane, zamoliću vas da mi ga iznesete. Do tada vaše taktičke i strategijske opservacije zadržite za sebe i ne upadajte u razgovor pre nego što dobijete dozvolu za to.

Atmosfera postade veoma napregnuta. Ko zna do čega bi dovela da se ne ču cijukanje kapije koja se otvarala.

Svi pogledaše prema njoj.

Na egzercirište ujahao onaj kaplar i njegov pratilac koje je traper susreo prilikom dolaska u tvrđavu. Ispred sebe, na sedlu vojnik je držao nekakvu devojčicu.

6.

PRIČA OČEVICA

Malo kasnije u komandantovu sobu ude samo kaplar vodeći za ruku

preplašenu i uplakanu devojčicu koja nije mogla imati više od devet godina.

— Raportirajte, Sliteru! — dočeka ga major. — I, do đavola, nemojte se krutiti, već stanite namestu voljno. Otkud to dete ovde?

Samo jedna reč koju izgovori zbunjeni kaplar zaprepasti sve prisutne.

— Apači, gospodine — izreče on i za časak zastade ne znajući odakle da počne.

Traper uhvati letimičan majorov pogled koji ga samo dotače pa se usredsredi na kaplarevo lice.

— Šta hoćete da kažete, kaplare? Ne budite zavezana vreća, bogamu, i ne dozvolite da svaku reč izvlačim iz vas — viknu major.

— U šumarku Mali Rog napali su dve francuske porodice. Devetoro mrtvih: tri odrasla muškarca, tri žene i troje dece između sedam i deset godina. Prizor je strašan. Zapalili su zatim kola i otišli.

Majorov pogled iznova dotače traper a podstače ga da se umeša.

— Otkud znate da su to bili Indijanci, pa čak i to da su Apači — upita kaplara.

— Da su bili Indijanci, reći će vam ovo dete koje je skriveno u šipragu sve to posmatralo. A da su bili Apači nije teško pogoditi po oružju koje su ostavili na mestu zločina: jednom koplju, jednom nožu, jednom tomahavku i nekoliko strela.

— Tako mi boga, ta crvena žgadija će mi platiti! povika komandant.

— Ovo je prevršilo svaku meru.

Ne obraćajući pažnju na taj novi izliv mržnje komandanta Fort-Simona prema Apačima, traper upita kaplara:

— Rekoste da su nastradale dve francuske porodice. Ako je tako, ovo dete, koje je pukim slučajem ostalo u životu od koga očekujemo priču iz prve ruke, ne razume naš jezik. Kako ste onda saznali da su u pitanju francuske porodice?

— Devojčica je odrasla kod svoje tetke u Hjustonu, odakle su je rodi-

telji, po dolasku u Ameriku, uzeli i povelili na Zapad — objasni kaplar.

Traper privuče nežno dete k sebi.

— Kako se zoveš? — upita je i pomilova po kosi.

— Madlen, gospodine — odvrati ona tiho gledajući u prljavi pod.

— Kako se desilo, da si samo ti ostala u životu?

— Lutka mi se otkotrljala pod naša kola i ja sam se podvukla da je uzmem. Tada su se pojavili oni strašni ljudi. Ubili su najpre mog oca, a onda su počeli i druge da ubijaju. Moj brat Pjer, kome je dvanaest godina, pokušao je da pobjegne, ali ga je jedan udario čizmom po glavi i oborio.

— Hoćeš da kažeš, mokasinom? — ispravi je traper. — Indijanci nose mokasine, a ne čizme.

— Ne, gospodine. Ovaj je nosio čizme sa mamuzama. Videla sam kako je mamuza zaparala jednu stranu lica mog brata. Bilo je strašno — pokri dete lice rukama i zajeca.

Traper je privi na grudi.

— Znam da je bilo strašno i više o tome nećemo razgovarati. Ti ne treba više ničega da se plašiš. Ostaćeš nekoliko dana ovde, a onda će te ovaj čika — pokaza na majora Kallendera — poslati natrag tvojoj tetki u Hjuston.

— O, hvala vam, gospodine!

— Ja bih te nešto upitao — javi se u tom času kapetan Piter Mek Denet. — Jesi li čula razgovor tih ljudi što su vas napali?

Dete se za trenutak zamisli, pa odvrati:

— Spočetka nisu razgovarali. Kad je sve bilo gotovo, onaj što je kopljem ubio mog oca rekao je nekome: »Horacije, zapali kola pa da krenemo«. Ja sam se tada izvukla ispod kola i pobjegla u žbunje.

Traper pogleda majora koji se uzvrpolji na svojoj stolici.

— Najpre »Indijanac« u čizmama i sa mamuzama, a sada ovaj koji govori engleski i obraća se nekome iz

svoje družine koji se zove Horacije. Šta kažete na to, majore?

— Kažem da je za mene važniji razložan izveštaj mog vojnika od halucinacija uplašenog deteta — uzvratí major. — Poručniče Perkins, odvedite dete da se odmori.

Doktor Perkins je uze za ruku i odvede.

Za njim kroči, prema vratima i kaplar Sliter, ali ga traper zadrža.

— Hteo bih još nešto da vas pitam — reče mu.

— Izvolite!

— Rekli ste da ste zatekli leševe odraslih muškaraca, žena i dece?

— Tako je.

— Pretpostavljam da su svi bili normalno odeveni?

— Jesu.

— Jeste li u blizini videli njihove konje?

— Čuli smo njihovo rzanje, ali se, iskreno rečeno, nismo usudili da za njima tragamo po šumi. Crvenokošci su mogli biti još uvek u blizini.

— Po ovome što ste mi rekli siguran sam da nikakvih crvenokožaca nije ni bilo. Ako tome dodam i ona dva detalja koje je dete spomenulo, tada nema sumnje da su to bili ljudi preobučeni u Indijance. Nisam vas pitao samo još jedno. Da li su se kod muškaraca nalazili koltovi u kuburama?

Kaplar se na kratko zamisli, pa odvrati:

— Bili su. Kraj najstarijeg nalazila se i puna »vinčesterka«.

— Hvala vam, kaplare! Što se mene tiče, možete ići.

Ovaj pogleda u majora Kalendera —

— Slobodni ste, Sliteru.

— Jeste li još uvek ubedeni, majore, da su to bili Indijanci i, štaviše, Apači?

— Ne znam zbog čega bih promenio mišljenje — odvrati ovaj samouvereno. — Vi se, kapetane Line, zaista svim silama trudite da odagnate svaku sumnju od svojih prijatelja Apača.

— Trudio bih se isto tako da je bilo ko drugi, koji je nevin, u pitanju. Pokušaću i vama da kažem da su to bili maskirani beli ljudi. Jer da su to bili Indijanci. . . Apači, Komanči, ili Atoke oni ne bi pobili žene i decu, već bi ih odveli sa sobom. Dalje, sigurno je da bi pokupili oružje od muškaraca i odveli njihove konje. Na kraju, svak bi od napadača pokušao da nešto opljačka, bilo iz kola, bilo sa ubijenih, a ovi to nisu učinili, jer, kao što rekoh, nisu ni bili Indijanci, niti im je to bio cilj. Njihov cilj je u ovom slučaju mnogo dublji.

Komandant ustade. Lice mu je bilo opet opuštено i bleđo.

— Mislim da nema nikakvog smisla da jedan drugog ubeđujemo u nešto što taj neće prihvatiti — reče. — Uskoro će večera i ja vas pozivam, kapetane Line, da nam se pridružite. Sutra, kad svane, otići ćemo na Mali Rog i pogledati mesto zločina. Zatim ćemo sahraniti te jadnike.

7.

STARI ZNANAC

Izlazeći iz komandantove kancelarije traper najpre ode do korala da bi rasedlao i nahranio konja. Upravo je polagao sedlo na ogradu, kada iz mraka izroni ljudska prilika koja mu se približi, ali ostade u senci, tako da joj nije video lice.

— Nisam stigao da vam kažem koliko sam se obradovao kad sam vas video, kapetane Line — izgovori on i tek tada izađe iz senke.

Bio je to poručnik Edwin Benet, onaj stasiti momak na čijem je maršantnom licu za sve vreme lebdeo osmeh.

— I meni je drago što sam vas upoznao, poručniče — uzvratí traper.

Zvonak smeh, a zatim reči:

— Je li moguće da me ne prepoznajete?

Traper mu se zagleda u lice.

— Znači li to da smo se nekad sreli?

— Pre dvanaest godina.
— Bili ste tada dečko.
— Imao sam jedanaest godina. Sa ocem sam tražio zlato duž reke Tojah — pokušavao je poručnik da osveži njegovo sećanje. — Imali smo sreće i sakupili tri vrećice zlata. Jednog dana su naišla dva razbojnika, ubili oca i odneli zlato. Na sreću, vi ste naišli samo pola sata kasnije. ...

— Sećam se — prekide ga traper. — Sustigao sam ih, oduzeo zlato, a njih predao šerifu. Tebe sam odveo jednoj rančerskoj porodici koja je obećala da će te prihvatiti kao rođenog sina.

— I jesu. Gospođa i gospodin Ferbanks bili su mi kao pravi roditelji. Zlato nam je pomoglo da najmimo ljude za rad, tako da sam ja mogao da idem u školu. Posle srednje škole otišao sam u Vojnu akademiju u Vest-Pointu. Evo me sada ovde. Da nije bilo vas, ko zna šta bi se sa mnom zbilo — završi poručnik.

— Našao bi se neko drugi koji bi se o tebi pobrinuo — uzvрати traper. — Reci mi, Edvine, jesi li i ti, kao tvoj komandant, ubeden da su onih nekoliko napada počinili Indijanci, tačnije, Apači?

— Posle onoga što sam od vas čuo siguran sam da su to počinili neki preruseni lupeži. Samo, teško ćete majora uveriti u to.

— Kakav je on čovek? Zašto toliko mrzi Indijance? — zainteresovala se traper.

— Bio je drugačiji kad je došao. A onda, jednog dana je prispeo telegram od naše pogranične komande i hajka je na Apače otpočela.

— Verujem da su i tobožnji napadi Apača otpočeli baš u to vreme?

— Imate pravo. Mesec dana pre toga, zapravo, otkako smo preuzeli tvrđavu, nismo imali nikakvih problema. Sada, međutim, njegova jedina opsesija su Apači i njihovo odvođenje u rezervat.

— Kapetane Line, hoćemo li u trpezariju? — začu se glas majora Kalendera.

Bio je na svetlosti, te ga je major primetio i pozvao. Poručnika, međutim, koji se iznova našao u senci i iza jednog konja nije mogao da vidi.

— Dolazim! — odazva se traper, pa šapatom dobaci poručniku: — Još ćemo o svemu popričati. Ali, s obzirom na situaciju koja je nastala, mislim da je bolje da ne pokazujemo da smo stari znanci.

Bio je to pametan predlog.

8.

PUCNJI IZ ŠUME

Zahvaljujući tome što je vatra verovatno tinjala sve do zore i razgonila sa proplanka lešinare koje su privukla beživotna tela nastradalih doseljenika, nijedno telo nije bilo taknuto.

Najpre zaplašena i odbegla četiri konja sada su se nalazila na proplanku pasući mirno rosnu travu.

I dok su dva vojnika kopala zajedničku raku za sve poginule, major Kalender, poručnik Benet i Apač Tom pretraživali su šumu sve dok traper ne otkri mesto na kom su bili sakriveni konji napadača prošle noći.

Prema jasnim tragovima potkovića u mekoj zemlji bilo je izvesno da to nisu bili indijanski mustanzi, već konji belih ljudi.

Prateći ih prema severo-zapadu izbiše na neveliku čistinu stisnutu između dva brežuljka koja su je gotovo okružavala: onog sa kog su sišli i drugog što se utapao u valovito zemljište, jednim delom pod sumom, a drugim pod kamenim gročadama, i na njenom najužem delu se sastadoše.

Valjda zato što se pucanj koji odnekud grunu razli po kotlini, u prvom trenutku nisu mogli da odrede sa koje je strane došao.

Ali, kad pogodeni šešir na trape-rovoj glavi odlete na onu stranu na kojoj se nalazio brežuljak sa kog su sišli, više nije bilo sumnje da je pu-

canj došao sa one druge uzvišice pod šumom.

To je bilo jasno i mladom poručniku, jer već sledećeg trenutka upravi konja na tu stranu i ne slušajući traperovo upozorenje da se čuva pojuri prema šumi.

Nije prešao ni dvadeset koraka, kad s te strane grunu drugi, pa za njim još jedan pucanj.

Dvojica zaprepašćenih ljudi videše kako se posle tog poslednjeg pucnja poručnikovo telo prelomi u poljasu, poleže po konjskom vratu, pa kliznu na zemlju i na njoj ostade nepomično.

— Pobrinite se o njemu, kapetane Line! — doviknu major traperu i pre nego što je ovaj uspeo išta da kaže natera konja u šiprag i u njemu se izgubi.

Traper sjaha i pritrča poručniku, koji se u tom času pokrenu. Tane ga je bilo pogodio u desnu stranu grudi, ali više postrance, tako da je izbio na drugu stranu.

— Kako je, Edvine? — upita ga raskopčavši mu mundir i košulju.

— U prvom trenutku mi se učinilo da me je grom pogodio — odvrati mladić pokušavajući da se osmehne.

— Nije strašno — ohrabri ga traper kad mu pogleda ranu. — Za petnaestak dana bićeš na nogama.

Rekavši to izvadi iz bisaga bocu s viskijem i melem za rane koji mu je spravio plemenski vrač Apača, kao i nekoliko čistih krpa iscepanih na pantljike. Pošto mu dezinfikova ranu alkoholom, namaza je melemom i uvi zavojima. Zatim mu u široki list repušine uvi malo melema i stavi mu ga u džep.

— Rana će prokrvariti dok budeš jahao prema utvrđenju reče mu. — Kad ti je doktor Perkins previje, neka je ponovo namaže ovom mašću.

— Zna li da se već bolje osećam — uzvratil mladić pokušavajući da ustane, što mu traper ne dozvoli.

Sa druge strane brežuljka na kom se nalazio major goneći onoga što

je pucao, odjeknuše dva pucnja, a zatim još jedan.

— Nadam se da se majoru nije išta dogodilo — promrmlja traper. — Šta misliš, Edvine, ko je bio taj što je pucao u mene, a zatim tebe pogodio kad si pojurio prema bregu?

— Mislite da je pucao u vas? — upita ovaj. — Možda je pucao u majora, ili mene.

— Bio je to metak namenjen meni. Bili smo udaljeni jedan od drugog po nekoliko koraka, te taj lupež ne bi mogao toliko da pogreši i da pucajući, recimo, u majora, pogodi šešir na mojoj glavi.

— Imate pravo — složi se poručnik. — Ali, zašto je hteo da vas ubije?

— To se i ja pitam, Edvine. . . Ali, evo majora. Možda će on moći da odgovori na to pitanje.

— Zabrinuli smo se za vas kad smo čuli malopre one pucnje — dočeka ga traper.

— Dva puta sam pucao u njega, a on jednom u mene — uzvratil major. — Na žalost, umakao mi je.

— Jeste li ga bar dobro zagledali da biste ga kasnije mogli prepoznati?

— Dragi, kapetane Line, ti ljigavi crvenokošci su meni svi isti — zaprepasti ih major svojim odgovorom.

— Hoćete da kažete, gospodine, da je to bio Indijanac? — zapita poručnik.

— Upravo to — odvrati i pogleda u trapera čije se lice smračil, ali ne reče ništa.

Dok su se sa poručnikom polako vraćali prema proplanku na kom su vojnici polagali u iskopanu raku ubijene, major se obrati traperu:

— Poštujem vaše ubedenje, kapetane Line, da zločine o kojima smo sinoć govorili, kao i ovaj malopredašnji, nisu počinili ratnici vašeg prijatelja Crvenog Sokola. Ipak, bilo bi mi veoma drago da sretnem poglavicu Apača i da porazgovaram s njim. Možda on i ne zna da u pleme-

nu postoji grupa mladih ljudi željnih ratne slave i krvi bledolikih.

— Neće biti teško da se sretnete s Crvenim Sokolom — odgovori traper.

— Javite mi gde ćemo se naći. Mada ne vidim razlog da vi i poglavica Apača ne budete jednog od narednih dana moji gosti u tvrđavi.

— Eto nas za tri dana majore — obeća traper i pošto se pozdravi sa ranjenim poručnikom odjaha prema najvišem bregu u masivu Planine Apača.

Komandant Fort San-Simona pratio ga je napregnutim pogledom sve dok mu nije nestao iz vida. Zadovoljan osmeh, što mu je potom zaigrao oko usana, trebalo je, valjda, da izrazi njegovo posebno raspoloženje što će uskoro razgovarati s poglavicom Apača.

Ili je on značio nešto drugo?

9.

UJAK POGLAVICE APAČA

Dvokolice u kojima je sedela još uvek mlada, lepuškasta žena, a do nje devojčica od oko deset godina koja je ličila na ženu kao jaje jajetu, stadoše na raskrsnici puta.

— Hvala vam, Horacije, što ste me dopratili! — reče žena uz širok osmeh pri čemu blesnuše dva reda njenih pravilnih i kao sneg belih zuba.

— I drugi put, gospodo Hauard — uzvratí čovek niskog rasta, ali širokih ramena. — Mada bi za vas bilo mnogo sigurnije da sledeći put ne idete sami u grad. Apači postaju sve bezobrazniji. Maločas sam čuo od jednog kaplara da je pre dva dana jedan Apač pucao i teško ranio poručnika iz Fort San-Simona. A, verovatno, već znate šta su uradili onim dvema francuskim porodicama.

— Gospode bože! — povika uznemirena žena. — Još jednom vam hvala na pratnji! Ne zaboravite da

svratite kad prolazite kraj našeg ranča.

Bič fijuknu i ridan upregnut u dvokolice otkaska.

— Zgodna žena! — coku jezikom pratilac čoveka kog je gospoda Hauard nazvala Horacijom, mladić visok preko šest stopa, na čijem se desnom obrazu nalazio beleg od opekotine, koji mu je tu stranu lica veoma unakazio.

— Zgodna, Hari, Samo, na žalost, ne preostaje nam ništa drugo nego da, gledajući je samo, uživamo u njenoj privlačnosti.

Hari je pre njega primetio nešto u podnožju brega zbog čega je brzo nagnao svog konja u šiprag.

— Ovamo, Horacije! — zasiktao je i izvukao pušku iz futrole zadenuće ispod sedla.

— Koji ti je vrug? — upita ovaj zalazeći i sam u šiprag.

— Pogledaj tamo. . . ispod onog granatog hrasta — upravi mladi orijaš prst prema bregu.

— Do đavola, pa to su dva crvenokoža psa — napravi Horacije gadljivo lice. — Ko zna, nije li neko od njih dvojice pucao prekjuče u poručnika iz tvrđave.

— Misliš li isto što i ja, Horacije? — upita mladić i pogleda ga.

— Ako predlažeš da im se prikrademo i savladamo ih ja prihvatam. Onom jarugom koja izbija nedaleko od hrasta lako ćemo im se prikrasti bez bojazni da će nas ugledati pre nego što iskrsnemo pred njima.

Konji sidoše u jarugu i pojuriše njome prema brežuljku. Pojavili su se ispred dvojice Indijanaca samo na tridesetak koraka udaljenosti.

Indijancima je veoma teško odrediti godine, ali je bilo sigurno da je sredovečni crvenokožac bio duplo stariji od svog mladog prijatelja. Samo su pogledali dvojicu belih ljudi koji su se pojavili iz jaruge, a zatim bez reči nastavili da vezuju ulovljenog jelena prebačenog preko jednog mustanga. Nisu ni slutili kakva im opasnost preti.

Kad su ponovo upravili pogled prema jahačima što su im prilazili, ugledali su koltove u njihovim rukama.

Mladić je verovatno nameravao da istrigne nož iz kanije, ali ga je stariji uhvatio za ruku.

— Prerijski Vuk i Mladi Hrast su prijatelji bledolikih — izgovorio je stariji Indijanac na korektnom engleskom jeziku, pa dodao: — Prerijski Vuk je brat majke Crvenog Sokola, velikog poglavice Apača.

— Mnogo me briga ko si i šta si, ti šugavo crvenokožo pseto — odvratila Horacije gadljivo. — Šta tražite ovdje?

— To pitanje bi Prerijski Vuk mogao da uputi bledolikim, a ne oni njemu. Prerijski Vuk i njegov sin Mladi Hrast nalaze se na lovištima Apača.

— Daću ja tebi lovišta Apača — povika Horacije besno i natera konja između njih.

Osećajući da mu veća opasnost preti od mladog Indijanca koji se jedva suzdržavao, on ga raspali drškom kolta po temenu i obori na zemlju.

Za to vreme Hari je takode prišao Indijancima, sjahao i zašao starijem iza leđa. Njegov udarac u zatiljak bio je mnogo snažniji jer je ovaj pao ničice i nije se odmah pokrenuo.

— Da ih dokrajčim? — upitao je Horacija, koji je vezivao ošamućenog Mladog Hrasta.

— Učinićemo nešto drugo — odvratio je ovaj. — Našli smo ih samo milju udaljenosti od ranča starog Lensberija, kome su, kako sam čuo, Indijanci pre desetak dana ubili sina. Dobro bi bilo upitati ga da se među ovom dvojicom ne nalazi niko od napadača. Posle toga ćemo ih odvesti u Fort San Simon i predati komandantu, jer oni spadaju u njegovu nadležnost.

Mladi Hrast, kome su ruke bile vezane pozadi praćaknu se nogama da bi ga udario, pa kad mu to ne pođe za rukom iskoristi priliku i snažno ga ugrize za nadlanicu.

Horacije jauknu od bola, ispusti kolt koji je držao baš tom rukom, ali ga odmah uhvati obema šakama oko vrata i počeo da ga davi.

Mladiću ponestade daha. Usta mu se otvoriše i jezik se napola pojavio napolju.

Tada se desi nešto što niko nije očekivao. Dok je mladić kolutajući očima već gubio svest, Horacije pustio stisak, zgrabi ga šakom za isplaženi jezik, a drugom izvuče nož i odreza mu ga.

Urlik bola odjeknu udolinom. Krv linu na usta.

Sinovičjev krik je povratio Prerijskog Vuka iz nesvesti. Da mu se to nije dogodilo, možda bi izbegao strašnu sudbinu svog sina. Ovako, dok se pridizao, dve velike šake Harija mu se obaviše oko vrata i počeo da ga stežu sve dok se i njegova usta ne otvoriše i preko donje usne se ne pojavi jezik.

U pomoć stiže Horacije. Dok je Hari i dalje stezao Indijančev vrat, ovaj učini isto što i sa Prerijskim Vukom. Jednom rukom povuče njegov jezik još više napolje i nožem ga odseče.

Više zbog ponestalog vazduha, nego od bola, Prerijski Vuk se iznova onesvesti.

— Dobra ti je bila ova ideja — isceri se Hari brišući okrvavljenu ruku o indijančevu pregaču. — Hoćemo li sada prema utvrđenju?

— Najpre ćemo do Lensberija — odvratio Horacije dok je ranjenu ruku povezivao prašnjavom maramom koju skide s vrata.

Pola sata kasnije pred njima se ukazaše zgrade na Lensberijevom ranču.

Donald Lensberi, čovek od preko sedamdeset godina koji nije dobro video, na Horacijevu dozivanje pojavio se iz kuće. Žmirkavim pogledom obuhvati dvojicu nepoznatih ljudi na konjima i dvojicu Indijanaca koji su dugim konopcima bili vezani za unkaš sedla svakog konja. Kako su njih dvojica izgledali, to nije mogao da vidi.

— Donald Lensberi? — upita Horacije starca.

— Ja sam.

— Pre desetak dana su vam Indijanci ubili sina?

— Tako je.

— Ovu dvojicu smo uhvatili kako se motaju oko vašeg ranča — slaga Horacije. — Nisu li možda njih dvojica, ili bar jedan od njih učestvovali i pre deset dana u napadu na vaš ranč?

Čovek zažmirka očima, a onda se razgoropadi.

— Zar treba da ih prepoznam da bismo ih obesili? Nije li dovoljno to što ste ih uhvatili ovde? Doneću užad — reče starac i okrenu se prema vratima.

— Nemojte, Lensberi — zaustavi ga Horacije. — Odvešćemo ih u Fort San Simon. I komandant tvrđave ima neraščišćene račune s njima.

Rekavši to udari čizmom Preriskog Vuka u leđa dajući mu tako znak da krene.

10.

ZAMKA

Kada su sledećeg prepodneva Apači Tom i poglavica Apača Crveni Soko prišli kapiji Fort San-Simona, ova se otvori, a da se pre toga ne pojavi stražar na šetalištu iznad nje proveravajući ko su i šta traže.

Na egzerciristu je bilo živo. Dvojica narednika su muštrali dva voda mladih vojnika, ne dajući im da stanu.

Još od kapije traper je ugledao majora Kalendera na daščanom tremu komandature. Kraj njega se nalazio kapetan Mek Denet, a do ovoga poručnik, doktor Perkins.

Ispred trema bila je postrojena deseterina vojnika kojoj se na čelu nalazio kaplar Sliter. Je li ta deseterina bila postrojena u čast dolaska poglavice Apača, ili se tu našla iz nekih drugih razloga, Apači Tom nije znao, niti joj je poklanjao posebnu pažnju.

Odjahali su do koralala i tamo oštavili konje, a zatim se uputili prema zgradi komandature.

Lice majora Kalendera bilo je kao i obično, blede i hladno, kao da je bilo od kamena isklesano. Njegov pogled samo dotače Crvenog Sokola, pa se zaustavi na traperovom licu.

— Drago mi je, kapetane Line, što vas ponovo vidim — reče on ne nalazeći za shodno da ijednu reč uputi poglavici.

— Dovodim vam, kao što sam obećao, poglavicu Apača, majore — reče mu traper.

— Da ga niste doveli, sam bih ga doveo ovamo — iznenadi ga komandantov odgovor. — Tačnije rečeno, naterao bih ga da ovamo dođe i da moli za milost.

Preneraženi kapetan Mek Denet pogleda u svog komandanta, pa u trapera.

Oči Crvenog Sokola takode se upraviše prema licu njegovog prijatelja.

— Kako da razumem te vaše reči? — povisi traper glas.

— Nije ni potrebno da ih vi razumete. Koliko znam, ovaj crevenokožac govori engleski kao vi i ja. Prema tome, on je sigurno shvatio šta sam želeo da kažem — odbrusi major nadmeno.

Crveni Soko tek tada progovori:

— Ni Crveni Soko, poglavica hrabrih Apača, niti ijedan njegov ratnik nikad ne bi molili bledolike za milost čak i kad bi bilo razloga za to. Poglavica ratnika u plavim mundirima ima zao jezik, mađam Crveni Soko nije dao nikakav povod za to.

— Nikakav povod! — povika major, a krv mu šiknu u lice. — Već mesec dana tvoji šugavi ratnici napadaju bele ljude, pa čak i moje ratnike. Pre dva dana su ranili jednog mog oficira. Juče su tvoja dva ratnika uhvaćena kraj ranča jednog belog čoveka, kome ste nedavno ubili sina. Treba li još da nabrajam, veli-

ki poglavico? — ubaci posprdno, naglašavajući reč »veliki«.

— Slišajte, majore... — pokuša traper da se umeša, ali ga ovaj prekinde.

— Vi se ne mešajte! Sada razgovaram sa vašim prijateljem — opet s puno ironije naglasi dve poslednje reči.

Crveni Soko mu ne ostade dužan. On odvrati:

— Beli poglavica ima jezik zmije. Svaka njegova reč je laž. Apači su uvek poštovali i poštuju sporazum koji su potpisali sa velikim poglavicom bledolikih iz Vašingtona. Ratnici Apača ne napadaju bledolike, a ako neko o tome pronosi vesti, on laže.

Majorovo lice se izobličilo.

— Kapetane — obrati se Mek Denetu — naredite da dovedu ona dva uhvaćena crvenokošca.

Ovaj prenese komandu jednom naredniku u blizini, koji otrča iza zgrade, da bi se otud ubrzo vratio u pratnji dvojice vojnika koji su gonili ispred sebe vezane Prerijskog Vuka i njegovog sina Mladog Hrasta. Lica su im bila bledo-mrka, a odeća na njima krvava.

— Naredniče — doviknu major pre nego što se oni približiše tremu — dovedite i Donalda Lensberija.

Ako se na traperovom licu videlo neizrecivo iznenađenje i zaprepašćenje zbog izgleda dvojice Indijana, njegov prijatelj je ostao miran. Samo su mu oči blesnule čudnim sjajem i to za kratko, a onda se na svom jeziku obratio Prerijskom Vuku.

Bio je to razlog za novi izliv besa komandanta utvrđenja.

— Ne dozvoljavam da se jezikom divljaka govori u Fort San-Simonu! — povika histerično. — Siguran sam da taj pas govori engleski, pa pokušaj s njim da razgovaraš na engleskom — dodade podsmešljivo, iako za podsmeš nije bilo nikakvog razloga.

Ali kad Prerijski Vuk rastvori usne na kojima se još uvek videla na-

hvatana skorela krv i izgovori ono gotovo neartikulisano, puno očaja »A-a-a-a-a«, shvatiše šta se dogodilo.

Istim takvim glasom javi se i Mladi Hrast.

I pored zabrane, Crveni Soko izreče jednu kratku rečenicu svom ujaku, a onda se okrenu i pode prema koralu za konje.

— Stani, pselo crvenokožo! Vežite ga! — drao se major da su mu žile iskočile na vratu. — Vežite ga i strpajte u zatvor.

— Slušajte, vi ludače... — povika traper, ali ne doreče šta je hteo.

— I ovoga vežite! — izmače se komandant, za svaki slučaj, dva koraka prema vratima svoje radne sobe. — Izdajice koje šuraju s crvenokošcima bolje i ne zaslužuju.

— Gospodine, ja protestvujem! — povika sada kapetan Mek Denet. — Vi zaboravljate da sam pred sobom imate poglavicu velikog indijanskog plemena koji je na vaš poziv došao da razgovara i da se pred nama nalazi slavni i od svih poštenih ljudi poštovani Apači Tom. Zar tako...

Ni on ne završi.

— Ne želim da čujem više ni reč od vas, kapetane — izdra se major na starog vojnika. — Inače, tako mi boga, i vas ću zatvoriti zbog protivljenja svom pretpostavljenom i izvešću vas pred vojni sud. Ne zaboravite da vam je samo malo ostalo do penzije.

Da li zato što je bio ljut, ili što se uplašio od majorove pretnje, tek, kapetan Mek Denet demonstrativno napusti trem i ode iza zgrade.

Nekoliko vojnika iz desetine je držalo puške na gotovs dok su ostali vezivali Crvenog Sokola i Apači-Toma.

Baš u tom času narednik dovede starog Lensberija.

Po hodu i izgledu videlo se da je pijan. To potvrdi i on sam kad progovori zaplićući jezikom i pokazujući u Prerijskog Vuka i Mladog Hrasta.

— Tvrdim da su ta dvojica bila u grupi crvenokožaca onog dana kad su napali naš ranč i ubili mi sina. Izgovorio je to kao naučenu lekciju, ali ga niko nije slušao.

11.

PONOĆNA AKCIJA

Kao zatvor je služila jedna čvrsto sagrađena baraka podeljena u nekoliko manjih prostorija bez prozora. Samo je u vratima bio izrezan otvor, toliki da bi se kroz njega mogla pružiti kažnjeniku porcija sa hranom i sud s vodom.

U jednoj prostoriji nalazili su se i traper, i Crveni Soko, i Prerijski Vuk sa svojim sinom. Otkako su bili ubačeni u nju, niko im nije doneo ni hranu ni vodu. A voda bi, ako nikome drugom, a ono dvojici ranjenih Indijanaca, došla kao najbolji melem na ranu.

Ispred vrata su se čuli koraci stražara koji je ujednačenim, tromim hodom koračao na jednu i drugu stranu.

Uzalud su traper, a zatim i njegov prijatelj po nekoliko puta pokušavali da smaknu vrata sa šarki. To im nije polazilo za rukom, jer greda što se nalazila iznad dovratka nije ostavljala ni inč slobodnog prostora.

Vrata su, međutim, bila veoma solidno napravljena od debele hraslove daske, te nisu ni pokušavali da ih razbiju i da izlete napolje. Čak i kad bi im to pošlo za rukom ne bi značilo ništa, jer bi ih dočekali meci iz »vinčesterke« revnosnog stražara kome ni ime Apači-Toma u tom času nije značilo više od strogog naređenja komandanta i njegove pretnje da će biti streljan ako dozvoli da mu zatvorenici pobjegnu.

Traper pride prozorčetu.

Osim koraka stražara ništa se drugo nije čulo. Pogled prema egzercirštu i kapiji zaklanjale su mu dve barake koje su bile ispred ove u kojoj su se nalazili. Sa leve strane, na mesečini i ono malo svetlosti što

je dopiralo od upaljenih buktinja, ugledao je na daščanoj stazi što je išla povrh palisada takode jednog stražara. Taj deo palisada, jednu baraku ispred sebe i nebo obasuto hiljadama svetlucavih zvezdica bili su jedino što je mogao da vidi.

Osetio je nečiju ruku na ramenu i okrenuo se.

— Moramo izaći oдавде, moj beli brate — čuo je šapat Crvenog Sokola. — Mojim ratnicima sam rekao da ću se vratiti do mraka. Kad vide da me nema cele noći, mogli bi učiniti nešto što bi Apače skupo koštalo, a što bi onaj lažljivi beli čovek jedva dočekaо.

Nešto, kao mali kamen, udari u vrata i privuče njihovu pažnju.

Traper iznova prisloni lice na otvor u vratima. Sada je lepo video kako je jedna ruka, koja se pomolila iza susedne barake, ponovo bacila kamenčić koji je pogodio vrata. Usredsredio je pažnju na tu stranu, ali se nije javljao, jer je stražar, u svojoj beskonačnoj šetnji upravo prolazio pored njega.

Kad je odmakao nekoliko koraka novi kamenčić pogodi svoj cilj, a odmah potom u polutama se pojavi kakva prilika koja mu počе dаvati znake pokazujući na stražara.

Učini mu se da je shvatio šta ona hoće, pa kad se stražar približi, on ga pozva.

Ovaj stade samo trenutak.

— Zabranjeno mi je da govorim s vama — reče.

— Recite mi samo koliko je sati, ako imate sat.

Zastao je ponovo okrenut vratima i mučio se da izvadi sat iz džepića na čačširama.

Bio je to trenutak koji je, verovatno, ona prilika očekivala. U nekoliko gipkih koraka našla se iza stražara i u času kad je on rekao: »Nekoliko minuta iza pola noći« raspalila ga snažno po glavi nečim što je držala u ruci.

Stražar se svali bez glasa.

— Edvine! — zagrcа traper kad u svojoj neposrednoj blizini prepozna

poručnika Beneta koji mu se po svom običaju osmehivao. — Pa vi još niste zdravi, čoveče. Rana će vam se otvoriti.

— I ponovo će zarasti — odvrati ovaj. — U svakom slučaju, niko neće posumnjati u mene da sam vam pomogao da umaknete.

Pronašao je u stražarevom džepu veliki ključ i njime otključao bravu, pa stražara uvukao unutra.

— Stražar na levoj strani palisada vas očekuje. To je moj prijatelj. Možete slobodno krenuti gore. Kod nje ga ćete naći i uže kojim ćete se spustiti niz palisade s druge strane.

— To ne dolazi u obzir — usprotivi se traper. — Bez konja ne možemo nikud, pogotovo ova dva jasnika koja su u groznici. Njih ne bismo hteli nikako da ostavimo.

— Kako mislite da izadete na konjima? — upita poručnik. — Biće bolje da požurite, jer kroz jedan sat je smena stražara, a tad će vaše bekstvo sigurno biti otkriveno.

— Baš zato ne možemo bez konja. Reci mi, u kojoj se baraci nalazi majorova soba?

— U baraci iza komandature. Ima tri sobe. Jedna je moja i poručnika Perkinsa, druga kapetana Meka Deneta, a prva s leve strane majora Kalendera. Ali, nećete, valjda...

— Ne brini, Edvine. Mnogo ti hvala što si nam pomogao. Sada se vrati u ambulantu spavaj spokojno.

Pre nego što poručnik izade, priđe mu poglavica.

— Crveni Soko neće nikad zaboraviti ovo što je učinio naš beli brat — reče on. — Pre nekoliko dana beli ratnik mi je preneo naređenje svog poglavice da se pripremimo za odlazak u rezervat. Tog dana sam ga mrzeo kao što sam mrzeo i njegovog poglavicu. Sada sam se uverio da je beli ratnik dobar i pošten čovek.

Rekao je to i pomogao Prerijskom Vuku da ustane.

Traper je vezao stražara i zapuštao mu usta maramom, da ne bi, kad dode k svesti, dozivao u pomoć. On-

da je zaključao vrata i ostavio ključ u bravi.

Svoje prijatelje je odveo iza barake u kojoj su stanovali oficiri i rekao im da ga tu čekaju, a on ju je zaobišao.

Ulaz je na sreću bio u senci barake komandature te je neprimetno šmugnuo kroz njega u uzan hodni-čić iz kog se ulazilo u svaku od tri sobe.

Zastao je pred vratima prve sobe i oslušnu. Iznutra se čulo isprekidano hrkanje, koje baš u tom času pređe u kratkotrajan kašalj. Malo kasnije ono se iznova začu.

Pritisnuo je kvaku i potisnuo vrata. Nisu škripnula. Pretpostavljajući da će daske zapucketati pod njegovom težinom, s praga je najpre bacio pogled po sobi i na malo mesečine koja je prodirala kroz prozor ugledao majora u krevetu. Preko jedne stolice bila je prebačena njegova uniforma, a preko ove pojas sa koltom.

U tri skoka se našao kraj kreveta. Daske su zaškripale, ali se major nije probudio, samo je prestao da hrče i okrenuo se u krevetu baš k njemu.

Pogled mu pade na klin u daskama na suprotnoj strani, o kom su visila dva pojasa: jedan Crvenog Sokola sa kanijom, nožem i tomahavkom, a drugi njegov sa kuburom i koltom, i takođe, lovačkim nožem.

Pripasao je svoj pojas, a poglavčin uzeo.

Tek tada je prodrmao usnulog čoveka.

Skočio je bunovno.

— Šta hoćeš, do davola? — upitao je misleći da je to neko od njegovih vojnika.

— Da porazgovaramo. Tačnije rečeno, da nam pomognete da izademo iz tvrđave — odvratio je traper šapatom i dodao: — Govorite tiho!

Prepoznao mu je glas i uspaničio se.

— Vi! Kako ste se?...

— Kako sam se oslobodio iz zatvora? — upade mu traper u reč. —

Kao što vidite, izašao sam, i to zajedno sa poglavicom Apača i onom dvojicom jasnika koje ste onako osakatili.

— Takve su ih juče doveli — nade major za shodno da se odbrani.

— Nećemo sada o tome. Jedno treba da znate: stražar s našim izlaskom iz zatvora, koji se u ovom času i sam nalazi u njemu, nema ništa.

— Šta hoćete od mene? — zadržta malo komandantov glas.

— Rekao sam: da nam pomognete da na svojim konjima izađemo iz tvrđave. Posle radite šta hoćete, ali se klonite lovišta plemena Apača.

— Vi ste poludeli! Mislite li da ću vam pomoći?

Pokušao je da ustane, ali ga traper gurnu natrag na krevet.

— Moraćete, inače ću vas ubiti, kao i svakoga onoga ko nam stane na put — plašio ga je traper. — Sada ćete ustati, obući se i postupaćete onako kako vam budem govorio. Znajete da će moj kolt za sve vreme biti uperen u vas i da nijednog časa neću oklevati da pucam, ako mi se nešto učini sumnjivo.

Rekao mu je to i sada ga on povukao s kreveta.

Oblačio se brzo. Kad je bio gotov, pošao je prema vratima.

— Ovuda ćemo — pokaza mu traper na prozor s one strane barake na kojoj je ostavio svoje prijatelje.

Propustio je najpre njega, a zatim je i on izašao.

Poglavica i dvojica njegovih ratnika im pridoše.

— Podite prema koralu! — naredi mu traper, što major i učini.

Crveni Soko izvede svog i traperovog konja. On zatim pojaha svog mustanga, a iza njegovih leđa se smesti njegov ujak Prerijski Vuk, koji se jedva držao na nogama.

— Kad pojašem, poći ćete ispred nas prema kapiji i narediti da nam je otvore — obrati se Apači komandantu koji je bio shvatio da se nalazi u bezizlaznoj situaciji i da je naj-

pametnije da čini ono što mu se kaže.

Posmatrao je traperu kako se uspinje u sedlo i kako pomaže Mladom Hrastu da sedne iza njega na konjske sapi. Pogled mu se posebno zadržao na koltu koji ostade u slobodnoj traperovoj ruci skrivenoj iza unkaša sedla.

— Hajdemo, majore — šapnu mu traper i on zakorača.

Stražari su ih primetili već kad su bili na sredini egzercirišta i jedan od njih odmah priđe kapiji, ali je ne otvori dok se sasvim ne približiše.

— Otvori kapiju! — naredi mu komandant.

Prodorna škripa usred noći sigurno je probudila polovinu usnulih konjanika.

Odněkud se ču glas kapetana Meke Deneta:

— Šta se to tamo dešava?

Samo kratka stanka, pa komandantov odgovor:

— U redu je, kapetane. U redu.

Najpre je izjahao Crveni Soko.

Nalazeći se u okviru vrata, traper dobaci majoru:

— Hvala na usluzi, komandante! Žao mi je što se nećemo brzo videti.

I njegov vranac izađe iz tvrđave.

Škripu kapije koja se polako zavarala nadjača majorova histerična vriska:

— Ne dajte im da umaknu. Pucajte u njih.

Upozorenje je stiglo kasno, ili su stražari oklevali iznenađeni naglim obrtom. Tek kada konji utonuše u senku drveća rasutog u blizini tvrđave, odnekud odjeknuše dva hica. Možda ih je sam major ispalio iz kolta nekog od zbunjenih stražara.

12.

TRAG VODI U VAN HORN

Dva puta se u toku te noći i narednog jutra Apači Tom našao kraj brežuljka Mali Rog, jednom kad su idući od Fort San-Simona žurili prema logoru Apača i drugi put kad je ne-

koliko sati kasnije sišao s planine da bi u blizini Malog Roga potražio ogovor na pitanja koja su ga zao- kupljala.

Sunce je bilo odskočilo za pola koplja iznad vrhova Dejvisove pla- nine kad je njegov vranac izbio na čistinu stisnutu između dva brežulj- ka na kojoj je dva dana ranije otkrio jasne tragove potkovanih konja i na kojoj umalo nije bio žrtva ispalje- nog metka nepoznatog čoveka, za koga će major Kalendar nešto kas- nije tvrditi da je bio Indijanac.

Tragove je i sada ugledao. Prateći ih prema severo-zapadu ustanovio je da se radi o šestorici konjanika koje je put vodio prema gradiću Van Horn.

Kada se našao na udaljenosti od samo dve milje od Van Horna, pre- stao je da ih prati, jer je po njego- vom pravcu bilo sigurno da tobožnji Indijanci nisu skrenuli ni na jednu drugu stranu, već su odjahali pravo u grad.

I dok je i sam jahao u tom pravcu, razmišljao je.

Majoru Kalendaru nije verovao, ali nije mogao da suprotstavi ništa drugo toj njegovoj tvrdnji, jer je bio ostao kod ranjenog poručnika, dok je major odjurio za napadačem. U jedno je bio siguran, da taj čovek ni u kom slučaju nije bio Indijanac, ako je metak koji je ispalio bio na- menjen njemu. A da je on želeo baš njega da ubije, u to nije bilo sumnje.

Sada, posle onoga što se zbilo u tvrđavi Fort San Simon bio je ube- đen da su svi ti napadi koji su se de- šavali u poslednje vreme bili na- mereno pripisivani miroljubivim Indijancima samo zato da bi se našao razlog za njihovo odvođenje u rez- ervat.

Nekome je, reklo bi se, bilo poseb- no stalo do toga da se to desi. Jer, uspe li taj poduhvat sa Apačima ko- ji su najbrojniji, sa Komančima i Atokama biće lakše. Tako bi masiv Gvadalupe i sav južni Teksas dobili još mnogo pašnjaka i šuma, i još mnogo prostora za doseljavanje

onih što su tražili sreću na Divljem zapadu. Za belog čoveka uopšte nije bilo važno kakva će sudbina snaći starosedeoce zemlje koju su otimali ne birajući sredstva.

Zato Apači Tom u tom času nije bio daleko od ubedenja da baš u gradu Van Horn postoji grupa belih ljudi koji su iz mržnje prema crve- nokošcima preuzeli na sebe ulogu da im zagorčaju život, ne prezajući ni od kakvog zločina ako on njima može biti pripisan. »Cilj opravdava sredstvo!« kroz vekove je bila krila- tica koje su se nadmoćni i pokvare- ni držali. Na žalost u tome su često i uspevali.

Kakva je u svemu tome bila uloga komandanta Fot San-Simona, nije znao, ali je bio ubeden da je taj po mržnji prema Indijancima fašistik jedva čekao da se steknu uslovi da bi sa svojim garnizonom od tri stoti- ne dvadeset konjanika, od kojih po- lovina nije učestvovala ni u jednom ratu, niti u sukobima sa Indijanci- ma, krene uz Planinu Apača prema logoru onih koji će u tom slučaju znati da brane svoju teritoriju — ko- mad preostale zemlje, i svoju slobodu.

Da do toga ne bi došlo, da bi raz- otkrio one što su potpaljivali i raz- buktavali mržnju i ogorčenje protiv Indijanaca kao naroda od kog dola- ze sva zla, Apači Tom je žurio pre- ma Von Hornu svestan da će u nje- mu naći odgovor na mnoga pitanja koja su ga mučila.

Nisu ga u Van Horn povukli sa- mo onih šest maskiranih ljudi koji su pobili dve francuske porodice kod Malog Roga. Dok su on i pogla- vica Apača odvodili u logor Prerij- skog Vuka i njegovog sina, ovi su mimikom i rukama uspeli da opišu dvojicu belih ljudi koji su ih bez ikakvog razloga napali. Prema opi- su Mladog Hrasta, jedan od njih je bio mlad, visok i snažan. Desna tra- na lica bila mu je unakažena. Dru- gi, nešto stariji, bio je niskog rasta širokih ramena.

Povezujući zločin te dvojice sa zločinom pomenute grupe došao je do istog zaključka: da su to razbojnici posebnog kova koje je povezovala zajednička velika mržnja prema crvenokošcima. Zašto, onda, ne bi bilo moguće da su i ta dvojica iz istog grada prema kom je odjahala ona grupa? Zašto ne bi bili oni pripadnici te iste grupe? I jedan i drugi zločin se odigrao u blizini Van Horna!

Prolazio je pored ranča koji je od grada bio udaljen oko jednu milju. Čovek koji je nešto radio u dvorištu, videvši da nepoznat čovek prilazi uspravio se i došao do ograde.

— Mogu li vam u nečemu pomoći, stranče? — upitao je zagledajući zadržanim pogledom mladog orijaša.

— Živite li dugo u ovom kraju? — postavi mu traper pitanje.

— Više od deset godina.

— Onda, poznajete mnoge ljude u Van-Hornu?

— Gotovo sve, i u Van-Hornu, i u njegovoj okolini. Ko vas interesuje?

Traper se seti imena koje je spomenula devojčica, jedina koja je preživela masakr kod Malog Roga.

— Tražim čoveka koji se zove Horacije.

Nije mu promakao čudan blesak rančerovih očiju, koji odmah zavrte glavom.

— Takvog, mislim, nema u Van-Hornu, ili ga ja ne poznajem. Uostalom, u poslednje vreme se neprestano doseljavaju neki novi ljudi — dodade.

— A znate li visokog, snažnog, mladog čoveka kome je jedna strana lica u ožiljcima? — zainteresova se traper za drugog razbojnika.

Opet onaj blesak koji se nije mogao sakriti.

— Ni takvog ne poznajem — odvrati, pa upita: — Jeste li vi šerif, stranče?

— Nisam.

— Možda lovac na ucenjene?

— Ni to.

— Zašto ih tražite? — raspitivao se rančer prilično nametljivo.

— Ne vredi da vam objašnjavam kad njih, po vama, nema u Van-Hornu — odgovori traper i potera konja prema gradu.

Kad se malo kasnije okrenuo video je kako čovek zasedlava konja, kako ga ubrzo zajahuje i nagoni u galop.

Sakriven, pratio ga je pogledom.

Pošao je, tobože, u sasvim drugom pravcu, a kad je dovoljno odmakao od ranča i sam je upravio konja prema gradu.

— Da vidimo kuda ćeš — promrmlja traper, pa i sam natera svog vranca u galop, trudeći se da ga onaj čovek ne vidi.

On se, međutim, nije ni interesovao za tog stranca koji se toliko raspitivao. Polegao po konju, mamuzao ga je i udarao uzdama po vratu, kao da ga gone stotine đavola.

U grad su ušli sa dve različite strane, pa ipak, traper je stigao pre njega. Video ga je kako sjahuje pred šerifovom kancelarijom i kako žurnim korakom ulazi u nju. Dugo se nije zadržao. Pojavio se na vratima i prošarao pogledom po ulici. Onda je doviknuo nekome koji je stajao sa druge strane ulice:

— Nokse, znaš li gde se nalazi šerif?

— Odjahao je nekud pre pola sata — odvrati ovaj.

— Kad ga budeš video, reci mu da odmah dođe na moj ranč. Veoma je važno.

— U redu, Džeksone? Da i tebe nisu napali Apači? — nasmeja se čovek.

Nije odgovorio. Pojahao je konja i odjurio tamo odakle je došao.

Projahujući pored tog istog čoveka, traper ga upita:

— Zar Apači napadaju u ovom kraju?

— Već mesec dana o tome se samo priča u Van-Hornu — odvrati čovek. — Iskreno da priznam, ja u poslednjih nekoliko godina nisam video još nijednog crvenokošca. Ne treba da ih se bojite, stranče, ako

nameravate da ostanete za stalno, ili neko vreme kod nas.

— Ostao bih nekoliko dana — priznade traper. Možete li mi preporučiti neki hotel?

— Postoji samo jedan i on je vlasništvo mog brata od strica Hemiša Noks. Nalazi se odmah iza ugla — pokaza mu na mesto gde je ulica zavijala pod pravim uglom udesno.

13.

BRAČA GILMEN

Vlasnik hotela koji je nosio zvučan naziv »Nezavisnost«, Hemiš Noks rekao mu je da je soba prostrana, čista i da malim balkonom izlazi na ulicu.

Popeo se na sprat, prošao hodnikom nekoliko koraka i otvorio druga vrata po redu od četvoro koliko ih je bilo na toj strani.

Na sobu nije mogao da se potuži. Bila je onakva kakvu mu je Noks opisao.

Bacio je nešto stvari što je bio doneo na krevet, obrijao se i umio i baš kad je nameravao da napusti sobu i da prošetata gradom u kom se prvi put nalazio, u ogledalu je video kako se vrata na sobi polako otvaraju.

Pojas s koltom mu se nalazio prebačen preko stolice. On mu, zapravo, i nije bio potreban, jer se u otvoru između vrata i dovratka ukaza lice mlade žene, posle čega on začu njen glas:

— Hej, zdravo!

— Zdravo! — odvratio je i okrenuo se.

Devojka ga je ljubopitljivo, pa i, reklo bi se, zadržano posmatrala, odmeravajući ga od glave do pete.

— Lepotane — rekla je malo promuklim altom — kako si ti izrastao i kako si snažan! Samo sam jednog po rastu sličnog tebi vidala, ali on je ružan kao davo i glup. Zove se Hari Gilmen.

— Radiš u hotelu? — upita je traper.

— Aha! Pevam i igram. Ako naveče navратиш u salun, чуćeš me.

— Doći ću — obećao je.

— Zovem se Glenda Bejn, ali me svi zovu Vatrema Glenda — smešila se devojka približujući mu se toliko da ga umalo nije dodirnula vršcima svojih velikih nabreklih grudi, koje samo što nisu ispale iz dubokog dekoltea na haljini.

— Ja sam Tom Lin — predstavio se i traper njoj.

— Moja soba je do tvoje — pokazala devojka glavom prema ormanu na suprotnom zidu. — Onaj orman zaklanja vrata koja se zaključavaju s moje strane. — Ovog puta mu se sasvim unela u lice i pogledala ga zamućenim pogledom. — Ako ostaješ duže i ako počneš da se dosaduješ, samo pomakni malo onaj orman u stranu. Vrata će biti od ovog časa uvek otključana.

— Hvala ti! — nasmejavao se. — Neću zaboraviti.

Pošla je prema vratima, pa se u njima zaustavila.

— Bože, kako si ti zgodan momak — rekla je. — Šta te dovodi u Van Horn?

— Poslovi. Trebalo bi najpre da porazgovaram sa šerifom. Nema ga u njegovoj kancelariji. Ko je šerif u Van-Hornu?

— Vidon Haulend.

— Kakav je i kao šerif, i kao čovek.

Osmehnula se i iz vrata mu dobacila:

— Upoznaćeš ga, pa ćeš sam oceniti.

— Da te samo još nešto upitam.

— Reci.

— U neposrednoj blizini grada nalazi se jedan mali ranč.

— Verovatno misliš na ranč Berta Džeksona?

— Mislim da se tako zove — priseći se traper imena koje je izgovorio Kent Noks kad mu je ovaj ostavio poruku za šerifa. — Šta bi mi mogla reći za njega? Trebalo bi da se uskoro sretnem s njim.

— Ljigavac, kao što je i njegov otac. Više vremena provedu u salunu, nego na ranču — odvrati devojka, mahnu mu rukom i nestade u hodniku.

Malo kasnije zaključa vrata sobe, pa i sam izađe iz nje.

*

Doček koji mu je ovog puta pripremio Bert Džekson kad se približio njegovom ranču bio je drukčiji od onog ranijeg. Videći da traper jaše prema zatvorenim vratnicama na ogradi, prišao mu je s puškom u ruci i stao s njihove unutrašnje strane.

Još dok je prilazio, traper je primetio kako se jedan prozor u prizemlju kuće otvara i kako se na njemu ukazuje nejasna prilika napola skrivena iza zavesice, sa isturenom puškom preko prozorskog okna.

Bilo je očigledno da nije bio dobrodošao na ovom ranču samo zato što se raspitivao za dvojicu ljudi, koje, kako je Džekson izjavio, nije ni poznavao. Čemu onda, ovakvo uzbuđenje i takav doček?

Kad se našao na pet koraka od ograde, Džekson je podigao pušku, repetirao je i upravi cev prema njemu.

— Stranče — dočekao ga je hladnim, pretećim glasom — ja se, da sam na vašem mestu, ne bih više približavao.

Zaustavio je vranca i nasmešio se.
— Ne vidim razlog takvom vašem ponašanju — rekao je.

— Dovoljan je i taj razlog što se nepozvani nalazite na mom ranču — odrezao je Džekson.

— Obećavam da ću otići odmah pošto mi odgovorite na jedno pitanje.

— Na to pitanje sam vam već odgovorio. Ne poznajem nikakvog čoveka koji se zove Horacije, niti osobu s ožiljkom. Samo gubite vreme u Van-Hornu i okolini raspitujući se za njih.

— Neću vas pitati o njima.

— Šta vas, onda, sada interesuje?

— Zašto ste posle prvog razgovora sa mnom onako uspaničeno odjahali u grad i potražili šerifa?

Bilo je to iznenađenje. Raširio je oči, a puška mu je malo zaigrala u rukama.

— Ko to tvrdi? — upitao je grčevitim glasom.

— Ja tvrdim, jer sam pre vas tigao u grad i video vas kako ulazite u šerifovu kancelariju i kako mu zatim poručujete po Kenu Noksu da odmah dođe na vaš ranč.

Nekoliko trenutaka je ćutao posmatrajući ga napregnuto. Prsti šake desne ruke, koji su bili opruženi duž magacina puške, počele se skupljati. Još malo i kažiprst će dotaći oroz.

— Ja to ne bih činio — predupredi ga traper. — Pre nego što dotaknete oroz, povući ću okidač svog kolta.

Rekavši to, on podiže malo desnu ruku i iznenađeni rančer spazi u njoj kolt.

— Opomena važi i za onoga kraj prozora.

Džekson spusti pušku, okrenu se i doviknu nekome:

— U redu je, oče!

Najpre nestade cev puške, a zatim i ona prilika kraj prozora.

— Dakle, hoćete li odgovoriti na moje pitanje? — podstaje ga traper.

— Moj odlazak u grad nije imao nikakve veze s vama — odvrati Džekson.

— Ne preostaje mi ništa drugo nego da vam verujem — osmehnu se traper ironično, pa mu naredi: — Odbacite pušku nekoliko koraka u stranu. Ne bih voleo da vas dovedem u iskušenje da mi pucate u leđa.

Poslušao je.

Apači potera vranca, ali se i odmah okrenu u sedlu.

Predostrožnost je bila nepotrebna. Džekson je i dalje stajao mirno na ranijem mestu.

U grad se vraćao drugim putem koji ga je vodio blagom, izbrazdanom jarugama padinom jednog brega prošaranom drvećem i šipragom.

To što su se dvojica jahača, koja su se približavala potoku u podnožju padine privukla njegovu pažnju razlog je bio taj što je jedan dolazio od grada, a drugi, koji je nosio uniformu pogranične konjice, od tvrđave Fort San Simon.

Onaj što je jahao od grada na belcu i na čijem je prsluku nešto zableskalo prema suncu pregazio je potok pre onoga drugog, tako da su se sreli stotinak koraka dalje od nje, ispod granate krošnje jednog drveta.

Traper izvadi durbin i primače ga oku.

Najpre je ugledao čoveka u civilu. Ono što je svetlucalo na njegovom prsluku bila je šerifska zvezda.

Pomakao je malo durbin i obuhvatio glavu uniformisanog konjanika. Iznenadenje nije bilo malo kad je u njemu prepoznao kaplara Volta Slitera iz utvrđenja.

Razgovarali su desetak minuta, a onda su se, baš kao i pri susretu, rukovali i svak pošao na svoju stranu.

Šerif je, razume se, i pre ovoga bio predmet traperovog interesovanja. Sada pogotovo. Umesto da sačeka da se on vrati u grad, potera konja prečicom u želji da se s njim sretnu u ravnici, nedaleko od potoka.

Šerif ga je primetio iz daljine i da bi poštedeo njegovog vranca nepotrebnog galopa, zaustavio je svog zelenka kraj potoka i sačekao da mu pride.

— Po tome kako su vas maločas opisali rekao bih da ste vi Apači Tom — rekao je prostosrdačno, da bi se moglo zaključiti kako se raduje tom susretu.

— A vi ste vanhornski šerifi Vidon Haulend?

— Glavom i bradom! — uzvрати šerif veselo. — Znete li da smo pre nekoliko minuta ja i jedan moj prijatelj iz minulog rata razgovarali baš o vama?

— Bio je to kaplar Sliter iz tvrđave, zar ne?

— Imate dobar vid, Apači — osmehnu se predstavnik zakona.

— Interesovalo bi me o čemu ste razgovarali. Razume se, ako to nije tajna.

Šerif se glasno nasmeja.

— Sliter je došao po naređenju svog komandanta s porukom koju bi trebalo da zadržim za sebe. Ali, kad ste vi u pitanju, ja to ne želim da učinim.

Traper je čekao da nastavi, jer mu te reči nisu ništa razjasnile.

Njegov sagovornik to i učini.

— Rekao bih da vas major Kalendar ne podnosi kad se usudio da vas i trojicu onih crvenokožaca strpa u zatvor?

— Nismo dugo ostali u njemu.

— Čuo sam kako ste čak komandanta naterali da vam otvori kapiju — opet šerif pršte u smeh. — E, pa, zbog toga je poslao kaplara Slitera k meni.

— Zašto baš k vama?

— K meni kao predstavniku zakona među civilima. Major je veoma uvređen i besan. Pošto pretpostavlja da se može desiti da vi navratite i u Van Horn, moli me da vas odmah lišim slobode i zatvorim, a da njega obavestim.

— Hoćete li to pokušati? — pogleda ga traper iskosa.

— Ne pada mi na pamet! Rekao sam da vi meni time što ste uvredili majora ništa niste skrivili. Neka pošalje svoje ljude u poteru za vama. Uostalom, taj čovek mi u poslednje vreme sve više dosaduje. Opterećen je mržnjom prema Indijancima, pogotovo Apačima, i pokušava da me nagovori na zajedničku akciju koja bi usledila na njihov logor. Ni u snu to ne bih pokušao, mada ni ja, iskreno rečeno, ne volim crvenokošće.

Ne mogu da ga ubedim da nisam u stanju da prikupim ni grupu ljudi kad je potrebno da oformimo poturu za nekim lupežom, a kamo li da povedem pola grada protiv crvenokožaca. Vi kao da dolazite s Džeksonovog ranča? — promeni temu i upita.

— Da. Interesovao sam se za dve osobe, ali Džekson kaže da one nisu u Van-Hornu.

— Mogu li znati o kojim se osobama radi?

— O nekome koji se zove Horacije i o visokom i snažnom čoveku čija je jedna strana lica unakažena ožiljkom.

Ono što će čuti, nije očekivao.

— Braća Gilmen! Horacije i Hari Gilmen. Kako je Džekson mogao reći da ih ne poznaje! Ali, ja ga i razumem. Zameriti se braći Gilmen, naročito Hariju, nije preporučljivo. . . . Zašto se interesujete za njih, Apači?

Ispričao mu je razloge tog interesovanja.

— Čuo sam od Slitera o tom napadu na dve francuske porodice. On, međutim, tvrdi da su ih pobili vaši Apači. Ali, pošto vi imate dokaze da su to bili maskirani u Indijance beli ljudi, ja, razume se, verujem vama. Samo, iskreno da priznam, iako su braća Gilmen prgavi ljudi koji začas planu, ne verujem da bi spali na tako niske grane da pobiju nevine ljude. Što se tiče te dvojice crvenokožaca kojima su odsekli jezik, mogu da ih shvatim. Njihovog oca dok su oni bili mali, ubili su Komanči. Tako je mržnja prema Komančima prerasla u mržnju prema svim crvenokošcima.

— Oni žive u gradu?

— Da. Imaju potkivačku radnju.

— Devojčica koja je igrom sudbine ostala posle onog pokolja u životu, spomenula je baš Horacijevu ime.

— Ali, dragi Apači, zar u ovom delu Teksasa postoji samo jedan čovek s tim imenom? — izbací šerif nešto što nije bilo daleko od istine.

Dok su potom jahali prema gradu, traper nije mogao da kaže da mu je taj čovek nesimpatičan. Pa, ipak, nešto ga je čudilo. Kako je znao da kaplar Sliter dolazi u grad kad mu je izjahao u susret, a pri tom se nisu mimoišli već su se sreli na mestu, kao da je ono već ranije bilo ugovoreno? Da li mu je šerif pružio pravo objašnjenje oklevanja Berta Džeksona da ga uputi na pravo mesto gde će pronaći braću Gilmen? Jesu li oni takav strah i trepet u gradu? Ako je tako, zašto predstavnik zakona ne preduzme nešto da ih smiri i zaštiti nevine ljude od njihove agresivnosti?

14.

OBRACUN U SALUNU

Kad je Apači Tom ušao te večeri u salun, ovaj je bio pun gostiju. Njihov ujednačeni žamor ispunjavao je prostoriju punu duvanskog dima, kao i kiselkasti miris od prolivenog alkohola. Odnekud je dopiralo poluglasno drnkanje na pijaninu i on kraj male pozornice ugleda proseodog čoveka s velikom kravatom na grudima kako prelazi prstima preko dirki.

Baš kad se pojavio na ulazu, Vatterna Glenda je istrčala na pozornicu, a onaj za pijaninom je zadrnkao jače.

Morao je sebi da prizna da je izgledala lepo, da ima prijatan glas i divne duge noge kojima se za sve vreme pesme bacakala u vatrenoi igri na sve strane, izazivajući neopisivo oduševljenje pijanih ljudi.

Pesmu je završila efektno: s pozornice je skočila pravo u krilo mladog orijaša koji ju je dočekaó na ruke i visoko uzdigao iznad glave, pa se s njom, urlajući na sav glas, okrenuo u krug nekoliko puta.

Traper je tada zapazio da je jedna strana njegovog lica bila sva u ožiljku od nekadašnje opekotine, ožiljku koji mu je malo iskrivio taj ugaó

usana i donji kapak oka povukao primetno naniže.

Ljudi su pljeskali i vikali na sav glas od oduševljenja. Oni koji nisu mogli da se kontrolišu ispaljivali su hice iz kolta u gredu i debelu tavanicu, i pored grdnji, psovki i pretnji Hemiša Noksa.

Dok je prolazio između stolova tražeći mesto, posmatrao je ljude ne bi li među njima primetio nekoga poznatog. Samo je za stolom do onoga za kojim je sedeo taj mladi orijaš sa ožiljkom spazio rančera Berta Džeksona, koji je, čim ga je ugledao, oborio pogled prema podu.

U trenutku kad je momak sa ožiljkom spustio Glendu na pod, traper se nađe kraj njih. On i taj momak bili su otprilike istog rasta. Obojica su imali široka ramena i mišićav vrat. Ali, za razliku od trapera kod kog su visina i telesna težina bile u savršenom skladu, ovaj je bio bar četrdeset funti teži, što ga je već na prvi pogled činilo nezgrapnim i tromim, mada zastrašujućim.

— Lepotane! — ciknu Vatrema Glenda. — Jesi li me slušao i gledao?

— Jesam — odvratio je. — Lepo pevaš, a još lepše igraš.

— Hari Gilmene — pogleda devojka u momka koji je još nije ispuštao iz ruku — evo ti konkurencije.

Hari pogleda nadmeno u trapera i odvrati:

— Niko Hariju Gilmenu ne može ni u čemu da konkuriše, makar to bio i Apači Tom o kom se toliko priča.

Izenadio se što je mladi zlikovac znao ko je on, ali, osim što se osmehnuo, ništa nije rekao.

— Apači — obrati mu se tada ljubazno drugi čovek koji je sedeo za stolom sa Gilmenom. — Ja sam Horacije Gilmen, potkivač. Ako nemate mesto, sednite za naš sto.

Seo je.

Glenda je tada napravila neoprostivu grešku: otrgla se iz Harije-

vih ruku i mazno se skupila u trapezovom krilu.

Krv je šiknula u levi neoštećeni obraz Harija Gilmena. Uhvatio ju je za mišicu, povukao je k sebi, a onda je gurnuo prema pozornici tako snažno da je pala na pod. I ona druga strana lica mu se izobličila dok je govorio kroz stisnute zube spreman svakog časa da izmahne pesnicom prema traperu:

— Ova devojka, derikožo, pripada samo Hariju Gilmenu, i nikome drugom. Prebiću svakoga ko je makar i pogleda bezobrazno, a pogotovo onoga ko je primi u svoje krilo.

Zaguši se sopstvenim rečima, malo zastade da bi prikupio dah, pa nastavi:

— Ali, najpre mi reci zašto se od ranog jutra raspituješ za mene i mog brata Horacija i izmišljaš nekakav pokolj u kome smo, tobože, ja i moj brat učestvovali, a to samo zato da bi zaštitio one svoje proklete crvenokošce s Planine Apača?

Bilo je jasno da su s njim i Horacijem razgovarali i rančer Bert Džekson i šerif, jer su ih samo njih dvojica mogli upoznati s tim detaljima. Džekson je, znači lagao. Ali, ako je hteo da obavesti braću o čoveku koji se raspituje o njima, zašto je otišao šerifu, a ne u njihovu potkivačnicu? To, međutim, što je šerif s njima razgovarao moglo se i shvatiti, jer njemu kao predstavniku zakona nije bilo svejedno da li su ta dvojica zaista učestvovala u napadu na nedužne ljude, ili je to bila izmišljena priča.

Pogledao je prema stolu za kojim je sedeo Džekson. Pogledi im se samo za časak ukrstiše, posle čega ovaj ustade i žurno ode prema izlazu.

Traper oseti kako mu Harijeva šaka pade na rame i počeo da ga gnječi.

— Nešto sam te pitao, derikožo! — grmeo je mladi orijaš od srdžbe nezadovoljan traperovom reakcijom.

— Smiri se, Hari! — umeša se njegov brat takvim glasom da se to

moglo pre shvatiti kao podsticanje, nego smirivanje.

Pitomog pogleda nestade s trape-rovog lica. Oči mu blesnuše kao dve žeravice i odozdo se zabodoše u unakaženu stranu lica Harija Gilmena. Njegova šaka pade preko Gilmenove šake koja mu je još uvek stezala rame i lako je smače, ali je ne ispusti. Sada ona poče nju da melje, sve dok se napadačevo lice ne pretvori u grimasu bola i dok mu se korpulentno telo ne poče da uvija. Dugo ga nije mučio. Najednom mu je zavrnuo tu ruku, okrenuo ga ledima k sebi i snažno ga raspalio nogom u zadnjicu.

Žagor koji se beše već na početku njihove prepirke stišao pretvori se sada u tajac da se zujanje muve moglo čuti. Ljudi se počеше odmicati od njihovog stola, tako da taj deo saluna ubrzo ostade prazan. U njemu ostadoše samo traper, kao rak crven u licu, Hari Gilmen i njegov brat Horacije, koji je i dalje mirno sedeo i osmehivao se.

Svi pogledi u tom času predoše s traperu, koji je ostao miran stojeći kraj stola, na Harija. Da je pogled mogao da ubije, taj izbezumljeni, zakrvavljeni pogled Harija Gilmena sigurno bi zdrobio čoveka koji ga je ovako osramotio. Iz njegovog grla najednom se prolomi urlik besa pomešanog s fizičkim bolom što mu je razdirao grudi i on kao zahuktala lokomotiva sunu prema traperu.

Već na korak udaljenosti zamahnuo je pesnicom prema traperovom licu unoseći u taj zamah svu svoju snagu i svu težinu svog tela. Taj udarac bi sigurno i vola oborio. Da je pogodio svoj cilj pitanje je kako bi se traper osećao i kako bi se ovaj sukob završio.

Gipko kao panter, traper je odskočio u stranu. Pesnica je profijunkala kroz vazduh, a telo koje je na taj način izgubilo ravnotežu, sunulo je prema stolu, palo na njega i polomilo ga. Hari se našao na podu među polomljenim daskama i stubićima.

Neki se nasmejaše.

Vatrena Glenda iskoristi taj trenutak srama do tada neprikošnog vanhornskog heroja i povika:

— Udri ga, Apači! Pokaži tom hvalisavom medvedu da ima jačih i pametnijih od njega.

Smeh u salunu, a naročito glas žene koju je voleo natera Harija da skoči sa zemlje. Još se nalazio u položaju kad su mu šake i kolena do-dirivale pod, kad ga traperove ruke uhvatiše za odeću iza vrata i pojas oko čakšira i baš onako kako je on maločas podigao laku devojkicu, podi-goše orijaša uvis.

Bilo je očigledno da je traper s njim hteo da učini isto što je on učinio s Glendom. Držeći ga iznad glave na ispruženim rukama, okrenuo se s njim nekoliko puta, a onda ga nije spustio na pod već ga je odbacio prema šanku.

Flaše i čaše koje su se nalazile na njemu rasprsnule se na sve strane. Hemiš Noks se na vreme izmače, te izbeže udarac Harijevih teških nogu koje tresnuše po šanku baš na onom mestu na kom se on do tada nalazio.

Pad nije bio nimalo nežan, ali Hariju pođe za rukom da se uhvati za ivicu šanka i da se zadrži na njemu, a zatim da sklizne na pod.

Trebalo mu je nekoliko trenutaka da dode k sebi. Pogledao je kratko brata Horacija koji je i dalje sedeo mirno na svom mestu bez onog osmeha koji je govorio o njegovoj samouverenosti u Harijevu pobedu. I u tišini koja je ponovo nastala u salunu posle podviga koji je traper s Gvadalupe izveo, on još jednom riknu kao ranjena zver i polete prema svom neprijatelju.

Ovog puta se traper nije izmakao. Odbio je njegov udarac podlakticom, odagnavši njegovu ruku stisnutom pesnicom visoko iznad svoje glave, a onda mu je zabo svoju ogromnu čvornovatu pesnicu u stomak tako da se presamitio i huknuo kao ispuhani kovački meh.

Nije uspeo ni da se uspravi, a dva

nova udarca ga pogodiše u glavu, jedan s jedne, a drugi s druge strane lica. Dok se klatio na nesigurnim nogama, jedan dobro plasirani direkt u bradu odbaci ga još jednom prema šanku, kraj kog se skljkoka.

To više nije bilo obično oduševljenje posmatrača. Bio je to složan uzvik divljenja koji su stanovnici Van-Horna, verovatno prvi put do tada, izbacili iz svojih grla ne bojeći se osvete braće Gilmen. Uostalom, prvi put se desilo da je neko isprebijao robusnog, lako zapaljivog Harija, koji je kao od šale po nekolicinu sam srediavao u tom istom salunu.

Glenda je vrištala od radosti i poskakivala po pozornici vatrenije nego kad je izvodila svoju tačku.

— Bravo, Apači! — vikala je svojim malo promuklim altom. — Za ovo neopisivo uživanje koje si mi priredio, Vatrema Glenda će znati kako da ti se oduži.

— Znamo i mi kako ćeš mu se odužiti, Glenda — povika jedan raspoloženi traperov navijač što izazva buru novog smeha.

I dok je Hari Gilmen, nesposoban za dalju borbu, sedeo skljkokan kraj šanka ledima naslonjen na njega i tupo zurio u svog brata kao da i sam ne veruje da je to moglo da mu se desi, ovaj, koristeći trenutak kad mu je traper bio okrenut ledima, ustade i baci se na njega. Sledećeg časa našao mu se na ledima spetljanim nadlanicama oko njegovog vrata. Bio je to čelični stisak onižeg, ali snažnog čoveka koji je mogao da slomi vrat govečetu, a ne čoveku.

Ko zna kako bi se neko drugi snašao u tom trenutku i koliko bi izdržao bez daha.

Krv, istina, šiknu i u traperovo lice. On razmahnu rukama i telom trudeći se da napadača zbaci sa sebe, pa kad mu to ne pođe za rukom, uhvati ga rukom za gustu kudravu kosu i naglo savi prednji deo svog tela prema podu.

Našavši se i sam naglavce prema podu, Horacijevu telo postade nestabilno i ono kliznu naniže, pri čem

mu stisak popusti. Već sledećeg časa ono se odvoji od traperovih leđa, noge napraviše veliki luk kroz vazduh da bi se na kraju Horacije Gilmen našao lebdeći u vazduhu iznad sada uspravljenog trapera, koji ga je još uvek držao za kosu.

Da ga je odmah pustio, Horacije bi preleteo preko njega i tresnuo na pod pored svog brata. Traper to, međutim, ne učini. Kad se Horacije našao u položaju da mu je celo telo bilo naglavce prema podu, on, držeći ga za kosu, uspravi svoju ruku koliko je mogao, podižući Horaciju još više u vazduh. Tek tada ga odbaci prema šanku. Potisak je bio tako snažan, da, Horacije i ne dotače šank već prelete preko njega i glavom tresnu u policu ukrašenu ogledalima na kojoj su bile poredane boce s pićem.

Udarac nije bio nimalo nežan, i on bez svesti ostade da leži.

Salun eksplodira od oduševljenja ljudi. Vikali su, pljeskali, lupali šakama po stolovima i nogama po podu, ispaljivali hlice iz koltova. A kako i ne bi! Bilo je to skidanje s trona heroja, koji sudeći po ovom oduševljenju, nije bio tako omiljen i ustoličenje novog, koji se ovom prilikom samo još jednom dokazao.

Niko nije primetio kad je šerif Hulend ušao. Videli su ga kako prilazi traperu i pred njim se zaustavlja.

— Znam da vi niste izazvali ovu tuču, Apači — rekao je. Iskreno da vam priznam, mило mi je što je do nje došlo. Bilo je krajnje vreme da neko ovu dvojicu urazumi.

— Šerife — odviknu mu Hemiš iza šanka pomažući Horaciju da ustane — tuču je izazvao Hari i red je da on i njegov brat plate štetu koju su počinili.

— Mislim da neće biti nikakvog problema, jer oni bar imaju para — odvrati šerif.

Vatrema Glenda koja doskakuta do trapera i poljubi ga vrati se na pozornicu.

— Prijatelji — ponovi nekoliko puta dok ne smiri prisutne — otpe-

vaću vam jednu pesmu koju na ovom mestu još niko nije pevao. Mnogi je od vas znaju, pa vas molim da mi se refrenom pridruže.

Rekla je nekoliko reči čoveku za pijaninom, a zatim se čuo njen topli glas koji je ispunio prostoriju:

*«Preko prerije jezdi Tom Lin
Baš kao mesec na putu svom.
Teksasom jaše teksaški sin
Koga još zovu Apači Tom.
Teksaški sin.
Hrabri Tom Lin»*

I oni bez sluha, i oni što su skladno pevali prihvatiše refren i ponoviše ga dva puta, a zatim Glenda nastavi:

*«A tamo u kraju bilo kom
Gde razbojnik slavi sramni pir,
Kad se pojavi Apači Tom
Prestaje nasilje, zavlada mir.
Apači Tom.
Hrabri Tom Lin»*

Ljudi su pevali ne obraćajući pažnju na Harija i Horacija Gilmena koji su tromim korakom, pognutih glava, išli prema izlazu iz saluna. Za njima se uputi Bert Džekson i još jedan crnokos momak sa brčićima koji je malo hramao na jednu nogu.

15.

NOĆ BEZ SNA

Neprespavana prethodna noć učinila je svoje. Samo što se oko ponoći oporužio na udobnom krevetu, zaspa je.

Koliko je spavao, to će kasnije ustanoviti. Probudilo ga je nekakvo lupkanje koje je dolazilo s one strane na kojoj se nalazio orman. Onda je začuo prigušeno dozivanje:

— Apači! Apači!

Uspravio se i oslušnuo.

Dozivanje se ponovi:

— Apači, ja sam... Glenda. Pomakni orman.

Seti se njenog javnog obećanja u salunu da će mu se odužiti za zadovoljstvo koje joj je pružio kad je izu-

darao Harija Gilmena i pomisli da bi radije nastavio da spava, nego da se s njom, ma koliko bila privlačna, valjuška na krevetu. Ipak je navukao pantalone i pomakao orman u stranu.

Vrata prema Glendinoj sobi bila su širom otvorena. U njima je stajala ona raspuštene bujne plave kose, u crvenoj kućnoj haljini koja je dopirala do poda.

Velika petrolejka bila je uvrnuta, te je sobu, pored nešto mesečine što je prodirala kroz prozor, osvetljavala i slabašna svetlost iz lampe.

— Uzmi odeću i oružje i predi u moju sobu — rekla mu je usplahireno. — Preti ti opasnost.

— Od braće Gilmen? — upitao ju je. — Zar im nije bilo dosta batina.

— U pitanju su druga dvojica koja se spremaju da te ubiju — odgovorila je. — Jedan će se sa ulice uspeti na balkon, a drugi će pokušati da te iznenadi iz hodnika. Ništa više ne znam.

— Poznaješ li ih?

— Nisam ih videla. Samo sam čula kako se dogovaraju. Jedan je rekao: »Dobićemo po dvadeset dolara ako ga smaknemo«.

— Ako saznaju da si mi pomogla, osvetiće ti se — upozori je traper.

— Oni i ne sumnjaju da je iko čuo njihov razgovor, tako da neće posumnjati u mene.

Prišao je ulaznim vratima svoje sobe i tek tada ustanovio da ih uopšte nije ni zaključao pre spavanja. Izvadio je ključ iz brave ostavljajući ih i dalje otključana. Zatim je vrata prema balkonu otvorio širom.

Posle toga je preneo bisage, »vinčesterku«, ostatak odeće i obuće i pojas s koltom u Glendinu sobu; pa povratio orman na njegovo ranije mesto.

Vrata između soba nije zatvarao, što će mu omogućiti da čuje sve ono što se bude dešavalo u njegovoj sobi.

Na ulici se začuše glasovi pijanih ljudi. Poslednji gosti napuštali su salun. Topot kopita njihovih konja

uznemiri jednog psa u blizini koji besno zalaja. Onda se sve smiri.

— Neće oni još — reče mu devojka koja beše skinula kućnu haljinu i uvukla se pod pokrivač. — Pomisliće da su te ovi pijanci probudili, pa će sačekati da ponovo zaspiš.

Malo kasnije dode otvoren poziv:

— Ako ti je prijatnije, opruži se pored mene. — Brže će nam proći vreme.

Našao je pravi izgovor:

— U tom slučaju ih neću čuti kad udu u moju sobu. A ja bih želeo da ih pohvatam i saznam ko ih je poslao da me ubiju i zbog čega.

Rekao je to i ugasio petrolejku, pa jedva primetno otvori vrata prema hodniku.

Dugo nisu čekali. Škripa dasaka poda odade čoveka što se sa stepeništa oprezno približavao. Koraci se zaustaviše ispred vrata njegove sobe i utihnuše.

Sa one strane na kojoj su se nalazila vrata prema posebnom balkonu za Glendinu sobu, Apači ču karakterističan šum koji proizvede nabačeno laso kad padne na predmet oko koga treba da se omota.

Hitro prede na tu stranu i na mešecini jasno vide omotano laso oko jednog stuba balkona, kao i kono-pac koji se klatio.

Glenda je tačno rekla da će biti dvojica. Lupeži su hteli da budu sigurni pa je svak odabrao svoj pravac s kog će ući u sobu i iznenaditi čoveka na spavanju, koji, premoren, često zaboravi i na elementarnu predostrožnost kao što su zaključavanje ulaznih vrata i zatvaranje ōnih prema balkonu.

Još ranije je zapamtio da su ulazna vrata na njegovoj sobi prilikom otvaranja kratko škripnula, a potom su se bešumno otvorila do kraja. Njegove uši su sada registrovale tu jedva čujnu, škripu i on je shvatio da ih nepoznata osoba oprezno otvara.

Samo časak kasnije čuo je njeno gundanje:

— Do đavola, pa njega nema u sobi!

Odmah zatim taj isti glas, samo nešto prigušeniji, čuo se s balkona:

— Kole, ovde nema nikoga.

— Kako to misliš. Video sam ga kad se stepenicama popeo naviše — usledio je odgovor sa ulice.

— Nema ga.

Tom je izvadio kolt i izašao u hodnik, pa prišao svojim širom otvorenim vratima.

Čovek koji je stajao na balkonu bio mu je okrenut leđima. Njegov kolt, ako mu se i nalazio u ruci, sada je bio u kuburi.

I Tom je zadenuo svoj kolt između pantalona i trbuha i zakoračio u sobu.

— Šta da radimo? Po dvadeset dolara nećemo dobiti samo zato što ćemo se naći u njegovoj praznoj sobi — jadao se čovek s balkona.

Došao je odgovor odozdo:

— Sačekaćemo. Možda ga nisam video kad je ponovo sišao u salun. Mora se vratiti na spavanje.

— Imaš pravo. Sigurno je otišao da pogleda svog konja. Sakriću se ovde iza vrata i srediću ga čim ude u sobu.

Okrenuo se i jednim korakom se našao u sobi. U senci zida primetio je priliku koja koraknu prema mešecinom osvetljenom delu sobe. Shvatio je da se pred njim nalazi onaj kog je trebalo da ubije na spavanju.

I traper je njega prepoznao. Bio je to onaj crnokosi momak s brčićima što je hramao na jednu nogu, a koji je izašao iz saluna kad su otišli braća Gilmen i Bert Džekson.

Šaka mu se bila raširila nad koltom. Samo je zbog iznenađenja malo podrhtavala.

— Ne čini to — upozori ga traper.

— Želim s tobom samo da razgovaram i da saznam ko te je platio da me ubiješ. Posle toga možeš slobodno da ideš.

Traperov kolt, zadenut za pantalone, bio je izazov za ponoćnog raz-

bojnika. I laik bi došao do pravilnog zaključka da je ruka traperu trebalo da pređe mnogo duži put da bi istrigla kolt, nego ruka hromog čoveka koja je oružje tako reći već dodirivala. Bilo je to bitno u njegovoj odluci da ipak učini ono zbog čega je i došao u tu sobu.

Ruka mu je zgrabila dršku i izvadila kolt iz kubure istovremeno kad se i traperov kolt našao u njegovoj ruci. Razlika je bila u tome što je pucanj ipak odjeknuo za sekundu pre iz traperovog oružja.

Tane ga je pogodilo posred čela i on bez glasa pade na pod.

Sa ulice se začu upaničeno doziivanje:

— Milte! Milte!

Tom je izašao s koltom u ruci na balkon i stao iza stuba nosača.

— Ostani gde si! — dobaci odozgo sredovečnom čoveku koji se, ukočen od straha i iznenađenja, nije pomicao s mesta.

— Šta je s Miltom? — uspeo je ipak da mu postavi pitanje.

— Mrtav je kao što ćeš biti i ti ako mi ne kažeš ko vas je poslao da me ubijete. Je li je to neko od braće Gilmen?

— Nije.

— Ako nisu oni, ko vas je poslao?

Samo kratka stanka, pa odgovor:

— Poslao nas je...

U trenutku kad je plaćenik bio spreman da izgovori ime osobe koja ih je najmila da ga ubiju, iz blizine odjeknu pucanj i on, kriknuvši iz sveg glasa, pade.

Više taj krik čoveka koji je prolomio noćnu tišinu nego pucanj uzbuđuje okolne kuće. Petrolejke počеше da se pale a bunovni ljudi da izlaze na ulicu.

Medu onima što se nadoše kraj čoveka na zemlji i traperu koji se nabačenim užetom na balkon spusti bio je i šerif Haulend.

— Ko je taj na zemlji? — upita ovaj prilazeći.

— Kol Toler — odgovori neko.

— Ko je pucao?

— Čuo sam dva pucnja i, čini mi se, sa različitih strana — odvratiti isti čovek.

Svi upraviše pogled prema traperu.

— U ovoga nisam pucao — reče ovaj. — Ubio sam u samoodbrani, i to u svojoj sobi, jednog crnokosog momka s brčićima koji hramlje na jednu nogu.

— Mit Hagin — ubaci neko.

— Tim imenom ga je zvao ovaj odozdo — složi se traper. Ovoga sam hteo da prisilim da mi kaže ime čoveka koji ih je poslao da me ubiju. I baš kad je bio spreman da ga izgovori, neko ga je ubio.

— Možda jedan od braće Gilmen? — primeti šerif. — Oni ne zaboravljaju uvrede.

— Nisu oni — reče traper. — To sam i sam pomislio, pa sam takvo pitanje postavio ovome. Odgovorio je da njega i Hagina nisu poslali oni.

— Onda ja ništa ne razumem — raširi šerif ruke. — Ko bi i zbog čega pozeleo vas da ubije, Apači?

Odgovor ne dobi, jer mu ga niko, pa čak ni traper, nije mogao da pruži.

*

Gotovo pola sata sedeo je traper na balkonu i pušio, kao da je želeo da i dalje izaziva onoga što u prvom pokušaju nije uspeo da ga ubije.

Vreme je proticalo, a ništa se nije dešavalo. Petrolejke su se pogasile po kućama i stanovnici Van-Horna su ponovo utonuli u san.

Popušio je cigaretu, zgnječio je na ogradi balkona i opušak bacio na ulicu, kad je nešto, što je pre nekoliko dana već jednom primetio, ponovo privuklo njegovu pažnju.

Otprilike, s brežuljka koji se nalazio nedaleko od Džeksonovog ranča, najpre jedna, pa malo kasnije druga plamteća strela zaparaše mračan horizont leteći naviše i vraćajući se prema zemlji.

Ustao je očekujući s napregnutom pažnjom šta će se dogoditi. Proteklo je petnaest minuta pre nego što su se dve iste takve zapaljene strele videle u daljini. Prema njegovoj proceni, one su bile izbačene u neposrednoj blizini San-Simona.

Da su to bili neoubičajeni signali kojima su se neki ljudi sporazumevali, bilo je sigurno. Samo, koji? Šta je trebalo oni da znače? Šta je trebalo posle njih da se desi?

Umor je počeo da ga savladava. Vratio se u sobu.

Bio je iznenađen kad je u svom krevetu zatekao nasmejanu Vatreću Glendu.

— Vrata sam zaključala — rekla je pomičući se i praveći mu mesto. — Možeš mirno da spavaš, jer ću ja biti na straži. Ja i tako mogu celog sledećeg prepodneva da spavam i da nadoknadim ovu neprespavanu noć.

Rekla je to i priljubila se kao krpelj uz njegovo muskulozno telo.

Da je kojim slučajem traper ostao još pola sata na balkonu, u daljini bi začuo topot kopita nekoliko konja, koji se udaljavao. Da li je neko od tih ponoćnih jahača izbacio one plamteće strele, ili su one bile izbačene kao znak njima da izjašu?

Odgovor će pružiti sledeći događaji.

16.

PONOĆNI JAHAI

Mesec je zašao iza Planine Apača i prepustio tami četvoricu jahača koji su se sat posle ponoći udaljavali od Van-Horna prema severo-zapadu. Iako je bila prijatna noć i bojazan od nepogode nije postojala, sva četvorica su imali na sebi žute kišne mantile zakopčane do pod grlo. Obodi šešira duboko natučeni na čelo sakrivali su njihova lica.

Projahali su pored Džeksonovog ranča i dvadesetak minuta kasnije našli se na uzvišici koja se uzdizala na oko stotinu koraka od ranča

Skota Bertona, koji je na njemu živeo sa ženom i dva sina: jednim od sedamnaest i drugim od devetnaest godina.

Čovek koji je sve vreme jahao za dve-tri dužine konja ispred ostalih zaustavi se na brežuljku i sačeka da i ostali stignu.

— Ovog puta ne sme da bude grešaka, kao kad smo napali one Francuze — reče on, raskopčavši mantil i skide ga, pa smače šešir. — Prokletom Apači-Tomu one su pomogle da zaključa da smo prurušeni belci i da smo iz Van-Horna.

Preko nešto duže kose i čela nalazio mu se crveni prevez kakav, obično, nose Apači. Na gornjem delu tela imao je samo prsluk preko kog je landarala jevtina ogrlica. Oko jedne i druge mišice nalazio mu se namaknut kolut od bizonove kosti. Umesto pojasa sa koltom, preko kožnih pantalona s resama nosio je običan pojas u koji su bili zadenuti tomahavak i lovački nož.

— Nogavice navucite preko čizama da nas one ne bi odale kao prošli put — izdavao je on i dalje naređenja, pa i sam navuče svoje nogavice preko čizama sve do peta i mamuza na njima. Zatim iz bisaga izvadi dva pera i zadenu ih ispod preveza.

I ostala trojica bili su prurušeni u Indijance s tom razlikom što je jedan umesto prsluka imao košulju i nosio je koplje. Treći je imao luk sa tobolcom i strelama, a četvrti pušku.

— Ovo gada Bertona odavno ne podnosim — nastavi isti čovek. — Zarekao sam se da ću mu se kad-tad osvetiti i trenutak je došao da to učinim i da još jedan zločin prepisemo Apačima. Moramo raditi brzo jer do zore nije daleko, a pre nje se moramo vratiti u grad.

— Šta predlažeš? — javi se onaj što je nosio pušku.

— Prikrašćeš se zgradi za stanovanje i zapalićeš je. Tako ćemo ih isterati iz kuće i dočekati najpre vat-

rom iz pušaka. Kasnije ćemo, kao i uvek, ostaviti neki znak koji će upućivati na Apače.

Onaj što je trebalo da izvrši njegovo naređenje potera konja, ali ga on zaustavi.

— Jesi li poludeo! Zar da ostavimo tragove potkovanih konja oko ranča! Konje ćemo ostaviti ovde, a mi ćemo sići i potražiti dobar zaklon.

Spustiše se do polovine brežuljka i trojica se na tom mestu zaustaviše, a onaj s puškom pođe naniže, ubeđen da na ranču u tom času nema nikoga budnog.

Nije se prevario.

Iz daščare, na kojoj su vrata bila samo pritvorena, izneo je slame koliko je rukama mogao da zagrabi i rasuo je oko kuće. Šibica je kresnula i slama je počela da gori, a s njom ubrzo i suve od sunca ispucale daske. Vratio se šupi i upaljenu šibicu bacio u slamu, koja je istog časa buknula. Zatim je trkom požurio prema ostalima.

Plamen koji je lizao daske kuće i peo se prema krovu svojom svetlošću i pucketanjem probudio je ukučane. Začula se galama, a tada je iz kuće istrčao sredovečan čovek u potkošulji i gaćama, noseći pušku u ruci.

Dva metka su ga pogodila onog časa kada se našao na tremu.

— Sada! — čuo se siktavi šapat čoveka koji je izdavao naređenja.

Kao po komandi, četvorica bandita saviše šake oko usta i iz njihovog grla se začu dug i prodoran ratni poklič Apača.

I kuća i daščara se pretvoriše u dve ogromne buktinje. Plameni jezici palacali su visoko prema nebu. Prostor od stotinak koraka oko njih bio je tako osvetljen da se videlo kao usred dana.

— Ovo mi se ni najmanje ne dopada — javi se onaj isti čovek. — Plamen može privući okolne rančere i eto belaja. Osim toga, ona dvojica Bertonovih ne pojavljuju se iz kuće.

— Da kidamo — predloži neko.

— Još jedan poklič, pa da se povučemo prema konjima — prihvati vođa.

I ponovo se razleže poklič Apača, nešto kraći, a li snažniji.

Dok su se oprezno povlačili, pucali su. Onaj sa lukom i strelama izbacila nekoliko strela trudeći se da one padnu ispred zapaljene kuće i da tamo ostanu kao očit dokaz da su napad izvršili Indijanci.

Dva muškarca i jedna žena pucali su bez prestanka iz zapaljene zgrade, nasumce, u pravcu odakle su dopirali pucnji. Napadače nisu videli, ali su ih dobro čuli.

Kada u poslednjem trenutku izleteše iz kuće koja počela da se ruši, sa padine ne dode nijedan metak, niti dolete ijedna strela.

A tamo gore, na prevoju brežuljka, četvorica razbojnika navukoše kišne mantile, podaviše pera iz kose i natukoše šešire duboko na čela, pa upraviše konje prema gradu.

Nekoliko minuta kasnije se zaustaviše. Vod ove razbojničke grupe uze luk i dve posebne strele koje mu pruži njegov pomagač. Upaljenu šibicu prinese vrhu strele i ona planu. Zatim zadenu strelu u tetivu i odape je. Strela odlete visoko prema nebu ostavljajući za sobom plameni trag. To isto ponovi i drugom strelom.

Tamo gde se nalazio ranč Skota Bertona žarilo se nebo iznad okolnih brežuljaka prekrivenih šumom.

17.

ČUDNA PODUDARNOST

Kad je traper sledećeg jutra sišao zajedno sa Vatrenom Glendom u malu prostoriju do saluna koja je služila kao trpezarija da doručkuje, u njoj je pored krčmara Noksa zatekao i šerifa Haulenda, koji je dovršavao svoju porciju jaja sa slanim zalivajući je velikom kriglom piva.

— Nadam se da vas više nisu u toku noći uznemiravali? — dočeka ga predstavnik zakona dok su on i devojka sedali za stolom do njegovog.

— Ne! Ostatak noći sam proveo u miru — odvrati traper.

— Ja nisam bio te sreće. Mene su probudili u vreme kad se najslade spava — zvenu šerif glasno. — Sin Klajva Hačeta, koji ima ranč do ranča Skota Bertona, obavestio me je da su noćas Indijanci napali Bertonov ranč, zapalili zgradu za stanovanje i daščaru, a njega ubili. Moraću u toku prepodneva da odjašem tamo.

— Gospode bože! — povika devojka — Skot Berton ubijen! Bio je to divan čovek, Apači.

— Ja zaista ne znam šta da mislim — nastavi šerif. — Samo za nešto više od mesec dana Indijanci, koji nam doskora nisu pravili nikakve neprijatnosti, ubili su: Garija Konora, zatim mladog Klarka Lensberija, sina starog Donalda koji je ostao sam na ranču. A sinoć i Bertona. Napadnut je i ranč Rajana Donelsona, ali su tada napadači bili odbijeni. Čuo sam da je i jedan konjanik iz Fort San-Simona takođe ubijen. Ako se ta crvena žgadija udruži, jednog dana će napasti i Van Horn.

Rekavši to, ispi ostatak piva, obriša usne nadlanicom i ustade.

— Hoćete li još koji dan probaviti kod nas, Apači? — upita.

— Najviše dan-dva. Dok ne završim jedan posao zbog kog sam došao.

— U tom slučaju ćemo se još sresti — reče šerif, osmehnu se i ode prema vratima.

— Moram da priznam da Haulendu nije lako u poslednje vreme — ubaci krčmar sakupljajući posude sa šerifovog stola i odlazeći prema kuhinji.

— Znaš li gde se nalazi ranč tog Skota Bertona? — upita traper devojku.

— Sat jahanja prema severo-zapadu — odvrati ona. — Da nisam

još uvek pospana, pošla bih s tobom. Ali, zašto ne pođeš sa šerifom?

— Radije bih odjahao sam. Odmah posle doručka.

*

Za razigranog i odmornog trapevovog vranca bilo je potrebno nešto više od pola sata da bi se našao nedaleko od Bertonovog ranča.

Još sa nekoliko stotina koraka udaljenosti Apači je primetio zgarište, ljude koji su se oko njega motali i čuo lupu čekića i zujanje testera. A kad se sasvim približio shvatio je da desetak ljudi već podiže novu kuću u blizini one od koje je ostao samo pepeo.

Jedan mladić mu je pošao u susret i dočekao ga ispred vratnica.

— Ja sam Hemfri Berton, stariji sin Skota Bertona, Apači — rekao je mladić, pa dodao: — Nemojte se čuditi što znam ko ste. Video sam vas sinoć u Noksovom salunu kad ste isprebijali braću Gilmen.

— Od šerifa sam čuo šta se noćas dogodilo na vašem ranču. Došao sam da s vama porazgovaram i da, ako treba, u nečemu pomognem — odvrati traper.

— Hvala vam, ali ima nas dosta. Šerif, koga je rano jutros obavestio naš sused Hačet o tome da nam je ranč spaljen, a otac ubijen, još nije našao za shodno da dodje. Uostalom, šta čovek da očekuje od jednog Vidona Haulenda, koji mog oca nije mogao očima da vidi — izgovori mladić s gorčinom.

— Hoćete da kažete da su njih dvojica bili zbog nečega u zavadi — zainteresova se traper.

Mladić odmahnu rukom.

— Duga je to priča. Ne bih voleo da pomislite kako prenosim neproverene glasine.

— Molio bih vas, da mi, ipak, sve ispričate.

— Pa evo. Raniji šerif u Van-Hornu bio je Hal Nelson, čovek izvan-

rednih sposobnosti: pošten, pаметan, hrabar, veoma snažan, brz. Njegov pomoćnik je bio Vidon Haulend, koji i pored želje da se istakne, to nikako nije postizao, ne zato što mu Nelson to nije dozvoljavao, već naprosto zbog toga što je šerif u svakoj akciji sam ili prvi upadao u vatru i rešavao problem.

— Poznavao sam nekoliko takvih šerifa. Nijedan od njih više nije živ. — promrmlja traper.

A mladić nastavi:

— Jednog dana je neki Sidni Šoflid iz Kente opljačkao dvadeset hiljada dolara iz tamošnje banke i ubio dva čevaka. Nelson ga je nanjušio na svojoj teritoriji, pa je s Haulendom pošao u poturu. Dan kasnije Haulend se vratio sam u Van Horn donoseći mrtvog šerifa Nelsona, kao i razbojnika Šofilda. Ispricao je kako je Šofild najpre ubio Nelsona, pa on Šofilda i kako kod razbojnika nije pronađen nikakav novac. I jedan i drugi bili su ubijeni s leđa.

— Kako su građani Van-Horna reagovali, s obzirom da je Nelson, kako kažete, bio dobar šerif? — upita traper.

— Govorilo se svašta. Grupica kavgadžija i pijanaca oko Haulenda slavila ga je kao heroja. Većini je taj njegov podvig bio sumnjiv. Kako da se desi da i šerif i razbojnik budu ubijeni s leđa i da kod ovoga drugog ne bude pronađen novac, kad je on bio uhvaćen u bekstvu posle pljačke?

— Niko to javno nije spomenuo!

Na dan Haulendovog izbora za novog šerifa, moj otac, zatim Gari Konor, Klark Lensberi i Rajan Donelson javno su izneli tu sumnju i nisu bili za to da se Haulend izabere za šerifa. On je, ipak, bio izabran, a ovoj četvorici nikad nije zaboravio uvredu koju su mu naneli.

— Veoma interesantno! — reče traper. — Imena koja ste spomenuli već dva puta sam čuo. Voleo bih da mi nešto u vezi s njima kažete.

— Šta vas interesuje?

— Šta se desilo Gariju Konoru?

— Ubijen je.

— Klarku Lensberiju?

— Takođe je ubijen.

— Koliko znam, Rajan Denelson je živ.

— Tako je, mada su Indijanci pokušali i njega da ubiju.

— Hoćete da kažete da su i vašeg oca ubili Indijanci? — Upita traper.

— Čuli smo njihove ratne pokliče.

— Jeste li videli nekoga od njih?

— Padina na kojoj su se skrivali bila je u mraku -- uzvratila mladić.

— Zar belci nisu mogli da izbace takav poklič? — postavi mu traper pitanje koje nije očekivao.

Mladić ga zagleda duže. Po izrazu lica videlo se da mu je nešto palo na pamet.

— Pa, mogli su — prošaputa i dodade nesigurnim glasom: — Ne mislite.

— Ništa još ne mislim — prekide ga traper. — Ako je tačno da je i vama palo na pamet ono što i meni, molim vas, o tome ne govorite nikome! Ne bih želeo da o tome na kraju čuje i Haulend.

— Neću, Apači.

— Gde se nalazi Donelsonov ranč?

— Pet milja odavde. Ali, Denelson je ovde sa jednim svojim kaubojem — pokaza na visokog, brkatog čovaka koji je sa još nekolicinom uspravljao jedam već gotov elemenat za lice kuće. — Hećete li da razgovarate i s njim?

— Malo kasnije ću to učiniti. Vas molim da mi u nečemu pomognete.

— Nije potrebno da molite. Samo recite!

— Šerif će danas sigurno doći na vaš posed.

— I ja verujem.

— Kad bude odlazio, neka neko od ovih ljudi pođe za njim i tobože u poverenju mu kaže kako je Apači Tom dolazio i kako mu je Donelson govorio o sumnjama koje prate van-hornskog šerifa.

— To neće biti teško — uzvratila momak. — Trebalo bi ipak s tim

upoznati i Donelsona. Da vam ga pošaljem?

— Pošaljite ga.

Dva čoveka su prisno razgovarali gotovo pola sata. Posle toga, Donelson se yratio poslu, a traper je poterao vranca prema gradu. Nije bio odmakao ni dve stotine koraka, kad je u daljini ugledao jahača koji je jurio prema ranču. Prepoznao je u njemu Haulenda i da bi izbegao suster s njim skrenuo je prema obližnjem šumarku iz kog se pojavio tek kad je šerif prilazio ranču.

Bilo bi prilično toplo da nije pir-kao vetrić sa Planina Apača. Zabacuo je šešir na leđa i poterao konja kasom. Dok su se u njegovoj glavi kovitlale razigrane misli usmerene tog časa samo prema jednom čoveku, vetar se poigravao pramenovima njegove talasaste svetlosmeđe kose i bujnom grivom vranca.

Grudi mu je pri tom ispunjavao onaj nepogrešivi osećaj u takvim trenucima, koji mu je govorio da je na pravom putu i da tim putem treba da nastavi.

Zašto se zaustavio na onom istom skrovitom mestu sa kog je prošlog dana ugledao ispod krošnje granatog stabla nedaleko od potoka šerifa Heulenda i kaplara Slitera, nije znao, ali je samo malo kasnije došao do zaključka da je pravilno postupio.

Jer, samo što je zapalio cigaretu i popušio polovinu, ugledao je Slitera kako se približava tom istom stablu.

Dojahao je najpre do potoka i napojio konja, a onda je sjahao i ispljuskao lice hladnom vodom. Posle toga je seo na travu naslonjen leđima na stablo, zapalio cigaretu i pušio pogledajući s vremena na vreme prema gradu.

Dugo nije čekao.

Šerif Haulend se pojavio ovog puta ne od grada, već sa one strane na kojoj se nalazio Bertonov ranč.

Pregazivši potok i sam je sjahao i seo pored kaplara.

O nečemu su živo razgovarali petnaestak minuta. Po gestovima

ruku videlo se da je šerif bio ili uzbuđen ili ljut.

Kada su ustali, nisu se rukovali kao prethodnog dana. Pojahali su konje i jedan drugom mahnuli rukom, pa svak odjahao na svoju stranu.

Traper šerifa nije presreo kao prošli put. Pošao je za njim tek kad se ovaj izgubio s vidika u uvali nedaleko od grada.

Od povratka sa Bertonovog ranča pa sve do podne šerifa nije bilo u njegovoj kancelariji. Tek za vreme ručka on i traper su se sreli u trpezariji saluna.

— Čujem da ste bili na Bertonovom ranču — dočeka ga šerif uz kiselasst izraz na licu.

— Nisam imao drugog posla pa sam odjahao tamo. Vi znate da me sve interesuje što je u vezi s mojim Apačima — odgovori traper sedajući za isti sto.

— I Hemfri Berton tvrdi da su bili Indijanci.

— Čuo je njihov ratni poklič, ali ih nije video — ispravi ga traper, pa dodade: — Posle ovog najnovijeg događaja ništa me ne zadržava u Van-Hornu. Sve više počinjem i ja da bivam ubeden da je u pitanju grupa neozbiljnih i nedisciplinovanih mladih ratnika koji u poslednje vreme prave neprilike — rekao je i zabo pogled u šerifovo lice.

Ovaj se veselo nasmeja.

— Drago mi je, Apači, što ste i vi došli na tu pomisao. Ja nikad nisam posumnjao u poglavicu Crvenog Sokola, ali pretpostavka kojoj i vi sada pridajete izvesnu važnost uvek mi se vrzmala po glavi. . . Žao mi je što tako brzo odlazite. Možda bih uz vašu pomoć mogao otkriti pravo stanje stvari.

Nije spomenuo najnoviji susret s kaplarom Sliterom.

18.

ČETIRI APAČA

Od ubistva Skota Bertona prodoše dva dana i jedna noć. Posle tog do-

gađaja u okolini Van-Horna ništa se drugo nije zbilo što bi uznemirilo stanovnike ovog dela Teksasa. U vazduhu su se, međutim, osećali nekakvo iščekivanje i napregnutost koja je svakog časa mogla da eksplodira. Jer, vest koja se kao nabujala reka širila o tome da su Apači, Komanči i Atoke iskopali ratne sekire i da će uskoro krenuti u rat protiv bledolikih stvarala je nespojstvo i kod onih koji samo mesec dana ranije u to nikad ne bi poverovali.

Baš zato su na ranču Rajana Donelsona bili oprezni i spremni da ne dozvole da im se desi ono što se desilo Bertonu, Gariju Konoru, Klaru Lensberiju. Jednom su uspeli da odbiju crvenokošce, jer ih nije bilo mnogo. Hoće li im to poći za rukom ako ih dođe više? Izvesnu sigurnost im je ulivala činjenica da ih je na ranču petoro, koji će moći da se bore protiv neprijatelja, ako on naide. Pored Rajana Donelsona bili su tu i njegov otac, supruga, sin i jedan kauboj.

I ta druga noć po paljenju Bertinovog ranča bila je na izmaku, a ništa se nije dešavalo. Kraj otvorenih prozora sobe i kuhinje nalazili su se Donelsonov otac i kauboj Čarls Balfur osećajući kako im vremenom očni kapci postaju sve teži. Gospoda Donelson je spavala, a sam Donelson i njegov sin Blenk bili su na svojim mestima izvan zgrade u želji da prvi otkriju neprijatelja, ako naide.

Za neopaženo prikradanje neprijatelja i za njegov iznenađajući napad bilo je idealno vreme. Od mesečine ni traga. Nebo su pred sumrak počeli zakrivati oblaci, koji ga sat kasnije sasvim prekriše. Grmljavina koja se s početka čula na velikoj udaljenosti, približi se. Gromovi zautnjaše, a munje zaparaše mračni horizont. Urlik vetra što je povijao krošnje drveća, lomio grane i odvaljivao daske na ogradi, sli se sa treskom učestalih gromova i stravičnim svitkanjem munja, ali kap kiše još ne pade. Kao da se još jednom po-

tvrdivala izreka onog Teksašanina koji se vajkao svom poznaniku govoreći: »Kod nas je šest meseci suša, a šest meseci ne pada kiša.«

U takvoj nepogodi koja je bogobojazljivom i plašljivom nagoveštavala smak grešnog sveta, u vreme kad se moglo očekivati da na otvorenom prostoru nema ni žive duše, blesak munje samo za tren obasja četiri konjanika.

Kad bi čovek zagledao samo gornje delove njihovih tela, rekao bi da su to Indijanci. A kad bi mu pogled skliznuo naniže prema njihovim kožnim pantalonama koje su bez uspeha pokušavale da sakriju čizme, pa čak i mamuze na jednom, zatim sedla na potkovanim konjima, shvatio bi da su to prurušeni beli ljudi.

Još kada jedan od njih prostački opsova moglo se reći da je maskerada pred njihovim belim tenom kože, čistim engleskim jezikom sa teksaškim naglaskom začinjnim psovkom bila nepotrebna, jer je mogla da zavede samo nekoga ko bi, i to pri vedrom nebu i mesečini, bio bar na sto koraka udaljenosti.

A taj što je opsovao, rekao je:

— Ako nas išta oda, odaće nas ovo proketo bleskanje munja.

Projahaše kroz šumicu i spustiše se u udolinu u kojoj je bio Donelsonov ranč. Bio je to pašnjak prošaran velikim brojem drveta što su se nizali sve do ograde na ranču udaljene oko sto pedeset koraka.

Zaustaviše konje.

— Ovog puta ćemo im se približiti sa ove zadnje strane — reče onaj isti čovek što je opsovao.

— Dobro je. Ima samo jedan prozor na spratu — ubaci drugi.

— Rekao bih da spavaju mirnim snom — nasmeja se treći čovek.

— Nigde nikakve svetlosti — dopuni ga četvrti.

Tada se iznova javi onaj prvi:

— Priteraćemo još malo konje, pa ćemo sjahati. Ovo drveće će nam omogućiti da se neopaženo privučemo.

— Ako se Donelson jednog puta srećno izvukao, ovog puta neće— reče grčavim glasom četvrti jahač.

— Najsigurnije je da postupimo kao kod Bertoña — izlagao je prvi svoj taktički plan napada. — Zapalićemo zgrade, pa ćemo ih dočekati kad budu istrčali iz njih.

— Šta predlažeš? — upita jedan iz mraka.

— Jedan će ostati ovde da motri na ovaj prozor, dvojica će se rasporediti na bočnim stranama, a jedan će se prikrasti spreda.

Skupiše se ispod velike krošnje jednog jasena.

Jedan dotrča do ograde, preskoči je i zabaulja kao zmija prema glavnoj zgradi.

— Sačekaćemo da baci baklju, a onda ćemo svak na svoju stranu — opet se ču glas onog prvog koji se jedini još nalazio u sedlu.

Munja u tom času osvetli na tren onoga što je pripaljivao baklju i još dva puta zakoračio prema kući. Po tome kako je baklja napravila mali krug kroz vazduh shvatili su da je uzmahnuo rukom u kojoj se ona nalazila da bi je bacio na krov.

Ona, međutim, ne polete uvis.

U tom trenutku kroz prasak грома probi se rezak prasak puške. Taj prasak se ne bi ni čuo da do njihovih očiju ne dopre krik čoveka.

Pri novom blesku munje videše ga kako se propinje, ispušta baklju na zemlju, lomi se u pasu i pada, ali primetiše i čoveka koji istrča iza omanje zgrade i nekom nešto doviknu.

— Otkrili su nas. Bežimo! — začu se prigušeno upozorenje čoveka koji je izdavao naredjenja.

— Da se niko nije mrdnuo! — ču se utom iz blizine nečiji glas.

Dok su ostala dvojica trčala prema konjima, ini ispaliliše nasumice po metak iz pušaka koje su za sve vreme držali u rukama, uperene u pravcu iz kog se čuo glas, a na kom još uvek nisu videli nikoga. Samo je jedan uspeo da uzjaše.

Po tome što sa iste strane sa koje je došao maločas glas, sada odjeknu pucanj, mogli su da shvate da tog skrivenog čoveka nisu pogodili, ili su ga samo lakše ranili.

To je ponajpre bilo jasno visokom i krupnom čoveku iz te četvoročlane maskirane bande, koji baš kao i njegov drug kraj kuće urliknu iz sveg glasa i pade.

Dvojica preostalih već su bili nestali u pomračini gustoj kao testo. Fijuk vetra i tutnjava gromova ugušiše bat kopita njihovih konja. Čak ni sledeće munje ništa ne pomogloše. Onaj koji je za njima ispalio nasumice još dva metka, nije ih više primećivao ispred sebe.

— Oče, je li sve u redu? — čuo se glas Blenka Donelsona od drugog kraja ograde.

— U redu je! — odazva se ovaj. — Jednog sam pogodio. Evo ga na zemlji.

— I Apači je sredio onoga što je hteo da zapali kuću. Dolazim k tebi.

Došao je zajedno s traperom u času kad je Rajan Donelson prilazio nepomičnom čoveku na zemlji.

Sibica kresnu u traperovoj ruci i plamičak obasja njegovo lice.

— Pa to je Hari Gilman! — uzviknu Blenk.

— Pogodak posred grudi — zaključí traper. — Nema mu spasa, ako je uopšte živ. Da pogledamo onog kraj kuće.

Iz predostrožnosti, a ne znajući šta se dešava napolju stari Donelson, njegova snaha i kauboj Belfur su se i dalje nalazili na svojim mestima, ne paleći još petrolejke u prostorijama.

Trojica ljudi pridodadoše onome kraj kog je još uvek gorela upaljena baklja. Morali su ga okrenuti na leđa, da bi mu sagledali lice.

— Bert Džekson! — izbaci rančér iznenađeno više nego ranije. — Mislio sam da smo prijatelji.

— Dvojica su nam umakli — javi se Rajan Donelson. — Ako je jedan od njih, verovatno, Harijev brat Horacije, ko je četvrti?

— Uskoro ćemo saznati — reče traper, pa upita rančera: — Koliko je bilo ovih tobožnjih Indijanaca kad su vas napali prvi put?

— Šestorica.

— Siguran sam da su dvojica koja su ovog puta nedostajala Milt Hagin i Kol Toler — zaključio traper.

— Zar njih dvojica nisu namerali da vas ubiju? — upita rančer.

— Jesu, ali im to nije pošlo za rukom.

Iz kuće tek tada izadoše i ostali.

— Apači — obrati se stari Donelson traperu — ostaćemo vaši veći dužnici. Bili ste u pravu da će nas ovi lupeži ubrzo ponovo napasti.

— Još nismo završili sav posao — odgovori traper. — Banda je svedena samo na dva člana i ma kako smo spremni da pretpostavimo ko su oni sve će se svoditi samo na tu pretpostavku dok ih ne otkrijemo. Zato treba požuriti. Makar da su i dvojica, oni će predstavljati veliku opasnost za vašu porodicu.

— Imate pravo — složi se starac. — Sad će ih biti teško otkriti. Dobro će se čuvati da se ne otkriju, jer znaju šta ih čeka.

— Postoji način kako da ih otkrijemo, tačnije rečeno da ih nateramo da se sami otkriju — pobudi traper tom tvrdnjom interesovanje svih ostalih i oni se zagledaše u njega.

— Kako? — upita starac.

— Sada, dok beže prema gradu, njihove misli su zaokupljene samo jednim: da li su Džekson i Gilmen mrtvi, što bi im u ovom trenutku najviše odgovaralo, ili je bar jedan od njih samo ranjen što bi ih držalo u neizvesnosti i strahu da ih taj ne oda.

Zastao je za časak da vidi da li su ga shvatili. Videvši pri svetlosti buktinje njihova zbunjena lica, nastavi:

— Razglasićemo da je Džekson samo teško ranjen i da je u nesvestici i postavićemo im mamac.

— Ali, on je, baš kao i Hari Gilmen, mrtav — primeti Blenk.

— To znamo samo mi ovde. Oni

ne — odvrati traper. — Ima li u Van-Hornu lekara?

— Ima. To je moj brat Ričard... Ričard Šeperd — uzviknu gospoda Donelson.

— Odlično! — protrlja traper zadovoljno ruke. — Treba ga ubediti da nam u nečemu pomogne. Jer, bez njegove pomoći ne bismo mogli da sprovedemo u delo ono što sam zamislio.

— Šta ste zamislili, Apači? — upita kauboj Balfur.

— Kad svane, vi, ja i Blenk odjahaćemo u grad noseći tela Harija Gilmena i Berta Džeksona. Gilmenovo telo će biti prebačeno preko sedla njegovog konja, kog ćete vi, Balfure, voditi. Blenk će voditi Džeksonovog konja. Ja ću Džeksona, kome ćemo sada previti ranu na glavi, postaviti ispred sebe na sedlo i pridržavati ga kao što bih pridržavao ranjenika. Za one koje susretnemo i koji se budu interesovali, Gilmen je mrtav, a Džekson ranjen i u nesvestici od trenutka ranjavanja.

Starcu još uvek nije bilo sve jasno.

— Čemu to? — upita bojažljivo.

— Čućete — odvrati traper, pa objasni: — Džeksona ćemo predati lekaru kog će Blenk malo pre našeg dolaska obavestiti o čemu se radi. Bitno je da on primi Džeksona kao ranjenika i da ga smesti u jednu sobu svoje kuće. Kad preostala dva razbojnika čuju da je Džekson ranjen, iz straha da ih ne oda, učiniće sve da ga smaknu pre nego što se povрати iz tobožnje nesvestice. A ja ću samo to čekati. I kad se neko od njih dvojice, ili obojica pojave, potrudiću se da ih savladam, ali da ostanu živi, jer imaju još mnogo štošta da nam objasne.

— Tako mi boga, to je jedini i najbrži način da ih se dokopamo! — oduševi se Rajdn Donelson.

— Moj brat će vam sigurno pomoći — ubaci njegova supruga.

— Ja ću Džeksonu previti ranu, a zatim ću pripremiti doručak.

Išlo je sve po planu.

Želeći da niko još ne sazna da se i on umešao u sukob na Donelsonovom ranču i da se vratio u grad, traper pred gradom predade Džeksonovo telo Blenku, a on, kad saznade gde se nalazi kuća doktora Šeperda, zaobilaznim pravcem ode prema njoj i u njenoj blizini se sakri.

Do grada, Blenk i Balfur nisu sreli nikoga. Šerifova kancelarija je bila zatvorena i u njoj nije bilo nikoga, te Balfur pred njom ostavi privezanog konja sa telom Harija Gilmena.

Dva čoveka koja se u tom trenutku odnekud pojaviše saznadoše od Belfura šta se te noći desilo na Donelsonovom ranču i jedan ode Gilmenovoj kući, a drugi odjaha na Džeksonov ranč.

Blenka, koji je nastavio put prema kući svog ujaka, dočeka pred njom traper i pomože mu da unese Džeksonovo telo.

— Moj nećak mi je sve objasnio — reče lekar malo kasnije kad udoše u kuću. — Telo ćemo smestiti u ovu sobu prema dvorištu. Vas jedino molim da se postarate o svemu ostalom, jer ja nisam vičan oružju.

— To prepustite meni — osmehnu se traper i reče Blenku da mu prikrije konja.

19.

STRAH IMA VELIKE OČI

Prozor prema dvorištu sobe u kojoj se nalazilo Džeksonovo telo bio je širom otvoren, ali je zavesa preko njega bila navučena, štiteći njenu unutrašnjost od sunčevih zrakova koji su u toku prepodneva dolazili s te strane.

U sobu je za ovu priliku bio ubačen jedan orman koji je postavljen tako da je onaj što bi se sakrio iza jedne njegove bočne strane mogao da vidi prozor i krevet postavljen nedaleko od njega.

Preko dana iza tog ormara nije bilo nikoga, jer se s pravom pret-

postavljalo da niko neće ništa pokušati sve dok ne padne mrak.

Osim toga, sedmogodišnji Oliver, sin doktora Šeperda, kad je čuo ko je taj visoki i snažni traper što se skriva u njihovoj kući, sa oduševljenjem je prihvatio traperovu molbu da do kasnog popodneva motri s prozora na spratu, koji je bio iznad onoga na sobi s Džeksonovim telom, i da svog oca ili traperu obavesti onog časa kad se neko približi vratnicama na niskoj ogradi ispred kuće.

Dete je tu dužnost predano obavljalo.

Najpre je dojahao Džeksonov otac. Zadovoljio se objašnjenjem lekara da mu je sin teško ranjen, da je već satima u nesvesti i da nije preporučljivo da ulazi u njegovu sobu, i vratio se na ranč. Pre nego što će napustiti kuću rekao je nešto što će skrivenog traperu uveriti da je i on znao za ono što je njegov sin radio.

A stari Džekson je sa setom rekao:

— Znao sam ja da će mu on na kraju doći glave.

Na kog je mislio, to je samo on znao.

Odmah iza njega pojavio se šerif Haulend, očigledno dobro raspoložen.

— Čestitam vašoj rodbini, doktore, na onome što su noćas učinili. Najzad smo saznali za dvojicu iz te maskirane razbojničke bande, a kad Džekson dođe k svesti, saznaćemo i za ostale. Šta mislite, kad će se probuditi?

— Teško je to predvideti. Možda će umreti ne dolazeći k svesti.

— Bila bi to velika šteta. Čuo sam da su bila četiri razbojnika i da su dvojica umakla. Molim vas, onog časa kad Džekson dođe k svesti, pozovite me! Želeo bih s njim da porazgovaram.

Rekao je to i prišao je s vrata samo provirio u Džeksonovu sobu i pri tom ugledao okrvavljeni zavoj na njegovoj glavi, izašao je iz kuće.

U toku dana još tri puta je slao ljude da se raspitaju o Džeksonovom stanju.

Dobijao je uvek isti odgovor:

— Još je u dubokoj nesvestici.

Tako je protekao taj dan.

Sumrak je počeo da se navlači.

Mali Oliver je sišao sa svoje osmatračnice, a traper je zauzeo mesto pored ormana u sobi sa Džeksonovim lešom.

Nije bilo nikakve sumnje u to da će se neko u toku noći pojaviti i da će pokušati da uđe.

Hoće li to biti jedan od one dvojice što su umakli s ranča, ili neko ko ga će oni poslati?

Na to pitanje odgovor nije trebalo dugo čekati.

*

Da ne bi napuštao svoje mesto Apači Tom je odbio da večera. Zadovoljio se samo sa povelikim komandom izvrsne pite od trešanja, koju je gospođa Šeperd zgotovila u čast svog nesvakidašnjeg gosta.

Kao i uvek kad se nešto važno iščekuje, vreme je proticalo veoma sporo. Kad je pomislio da je blizu pola noći, njegov džepni sat je pokazao samo dvadeset jedan sat i trideset minuta.

Život na gradskim ulicama i po kućama se smirivao, ali je bujao punom snagom u Džeksonovom salunu iz kog se čuo žamor čak i do doktorove kuće.

Oštar traperov sluh je najednom registrovao nečije brze korake, cikić šarki na vratnicama, pa neskrivene korake prema ulaznim vratima kuće. Odmah zatim začulo se lupanje.

Vrata su se otvorila i on je prepoznao doktorov glas koji je nekoga upitao:

— Ako se ne varam, ti si sin dućandžije Larsena?

— Jesam.

— Šta hoćeš?

— Šerifu je pozlilo.

— Gde se nalazi?

— U svojoj kancelariji.

— Ko te šalje? On?

— Ne. Čika Horacije Gilmen.

— Dobro. Doći ću odmah.

Dečak odjuri, a lekar uđe u sobu u kojoj se nalazio traper.

— Čuo sam sve — dočeka ga ovaj.

— Iskreno rečeno, očekivao sam jednu ovakvu varku koja bi trebalo da vas za neko vreme udalji od kuće. Znači, još uvek ne znaju da se nalazim ovde. A to je dobro.

— Da idem?

— Idite. Nemojte se iznenaditi ako zateknete šerifa kako se drži za srce, ili se, tobože, previja od bolova u stomaku.

— Zar mislite da bi i on učestvovao u toj prljavoj igri? — iznenadi se lekar.

— Slabo ga poznajete, doktore — nasmeši se traper. — Požurite da nešto ne posumnja.

Malo kasnije ga vide kako sa torbom izlazi na ulicu i upućuje se prema šerifovoj kancelariji.

A samo koji trenutak iza toga jedan čovek, u kome odmah prepozna Horacija Gilmena, pride niskoj ogradi, pogleda na jednu, pa na drugu stranu i zagleda se u otvoren prozor ispred sebe. Odmah zatim opkorači ogradu i na prstima pritrča prozoru.

Samo je malo razmakao zavesu i pri slabašnoj svetlosti uvrnute petrolejke spazio u krevetu nepomičnog Džeksona sa prevezom oko glave.

Nije oklevao. Jedan sandučić, koji se kao poručen nalazio u blizini, pomože mu da se bez buke i napreznja nade na prozorskom ramu i da s njega side u sobu.

Nije ni pogledao prema ormanu. Prišao je krevetu i izvadio lovački nož.

— Žao mi je, stari moj druže — prošaptao je — ali ti si i tako gotov. Vidon i ja ne smemo da rizikujemo da u bunilu nešto izbrbljaš. Zato, oprost!

Traperu uzdrhta srca u grudima. Taj razbojnik je izgovorio ime Vi-

don, a Vidon je bilo ime šerifa Haulenda. Znači, njegova pretpostavka da je i šerif član te maskirane bande što je ubijala ljude i palila domove, a krivicu svaljivala na Indijance, pa možda, i njen šef, bila tačna, a njegov trik koji je šerifa naveo na novi napad na Donelsenov ranč veoma koristan.

Horacije je izmahnuo nožem kad se on s koltom u ruci pojavio iza ormana.

— Uzalud se trudiš, razbojniče — proroka njegov glas tišinu i paralisa Horacija. — Džekson je odavno mrtav.

— Vi? — okrenu se Gilmen prema njemu. — Vi ovde?

— Da. Čekao sam da ti ili Haulend dođete i dokrajčite Džeksona bojeći se da vas ne oda. Haulend je i ovoga puta naseo, kao što je pre tri dana onoj obavesti da Donalson i dalje priča svašta o zagonetnoj pogibiji bivšeg šerifa i razbojnika Šofilda i o dvadeset hiljada dolara kojima se gubi trag, i odlučio da ga po drugi put napadne.

Horacije nije mnogo rizikovao kad je povijene glave, kao razjareni bizon, poleteo prema traperovim grudima. Ako dobije metak na pravo mesto, sve muke koje bi posle hapšenja usledile, prestaće. Ako, pak, uspe da zada traperu udarac glavom u grudi, udarac koji je lomio grudni koš, a često i ubijao mnogo jačeg protivnika, bio bi to neočekivani spas za njega i njegovog kompanjona.

Bio je to samo tračak nade. Jer već sledećeg trenutka oseti da ga nešto poveliko kao malj i teško kao njegov kovački nakovanj tresnu posred temena. Vratni pršljenovi mu zakrckaše, u glavi mu se smuti i pred očima zasvetlucaše stotine svitaca. Drugi udar koji dobi sa strane, po slepoočnici, obori ga na krevet i on se bez svesti opruži preko Džeksonovog tela.

Novi koraci privukoše Tomovu pažnju. Rastvori zavesu i ukaza se

na prozoru. Ugleda doktora Šeperda.

— Je li se šerif dugo prenemagao? — upita ga.

— Kaže da ga je slabost već prošla i da se Horacije samo bespotrebno uspaničio.

— Jeste li videli Horacija?

— Nisam.

— Ako uđete u ovu sobu, videćete ga.

— Znači?

— Upravo to što ste pomislili, doktore. Došao je da ovoga dokrajči. Pri tom je odao i ime drugog razbojnika.

— Šerif?

— Šerif Haulend, po koga ću kretnuti čim ovoga lupeža dobro upetljam i vežem za krevet. Nadam se da vam neće biti teško da malo pri pazite na njega?

— Samo ga vi dobro vežite i ne brinite. Neću se odmicati od kreveta dok se vi ne vratite.

— Da li je Oliver zaspao?

— Taman posla! Taj neće otići u krevet dok se sve ovo ne završi.

— U tom slučaju može još nešto da učini za mene, da u moje ime pozove sudiju u šerifovu kancelariju.

— Nećete šerifa naći tamo. Otišao je u salun, a u salunu ćete naći i sudiju, Vana Medforda.

— U tom slučaju idem i ja tamo.

20.

NEOBORIV DOKAZ

Ideja koja je sinula traperu u glavi dok se približavao salunu natera ga da još ne ulazi u njega već da uz pomoć sudije obavi nešto što će biti isto tako važno kao i neoprezna izjava obmanutog Horacija Gilmena izrečena nad Džeksonovim lešom.

Zaustavio je ispred saluna jednog kauboja koji je upravo bio dojahao i zamolio ga da pozove sudiju Vana Medforda.

— Učiniću to odmah, Apači — odvratio je čovek spremno i skrenuo

mu pažnju na to da ga je prepoznao.

— Nemojte mu reći ko ga traži — upozori ga traper. — Vama ću biti zahvalan ako za sada nikome u salunu ne kažete da ste me videli.

— Biće kako želite, Apači — uzvрати čovek i nestade iza dvokrilnih vratnica.

Ne proteče ni minut, a na tremu se pojavi visok pedesetogodišnjak koji zastade ispred vratnica i pogledom počeo da traži osobu koja ga je pozvala.

— Ovde sam, sudijo Medfirde — javi mu se traper izlazeći iz zaklona.

— Vi, Apači! Zar niste otišli pre tri dana iz Van-Horna?

Ukratko mu je ispričao sve što se zbilo za ta tri dana, kao i ono što je prethodilo tim događajima.

Čovek je bio zaprepašćen.

— Od Džeksona i braće Gilmen moglo se svašta očekivati, ali šerif Haulend!

— Kao što vidite, dokazi su neoborivi, sudijo.

— Slažem se s vama. Na žalost, moraćete završiti posao i lišiti Haulenda slobode. Posle toga ću ja kao sudija veoma rado nastupiti i toj preostaloj dvojici bandita izreći kaznu koju su oдавно zaslužili.

— Pre toga bi nas dvojica trebalo još nešto da obavimo — reče traper.

— Na šta mislite?

— Da izvršimo pretres u sobi u kojoj stanuje šerif Haulend. Govor-kanja koja su, verovatno, i vama dolazila do ušiju: da je Haulend ubio ranijeg šerifa i razbojnika Šofilda i zadržao opljačkanih dvadeset hiljada dolara, možda nisu bila bez osnove.

— Posle onoga što sam od vas čuo o Haulendu, to je sasvim moguće. Pristajem — složi se sudija. — Haulend je iznajmio sobu u kući udovice Eme Garfild. Zamoliću je da i ona prisustvuje pretresu.

Čitavih deset minuta su ubeđivali ženu dok nije pristala da bude u sobi dok oni vrše pretres.

Soba je bila skromno opremljena. U jednom uglu krevet, kraj jednog zida sto i dve stolice, a kraj drugog stari kitnjasti kredenac koji je verovatno pripadao nekom umetničkom stilu ranijih epoha. Bili su u njoj i omanji orman, furuna i dotrajala prostirka na podu.

Dok je sudija prilazio ormanu, traper se podvukao pod krevet i otud izvukao nekakav od pruca pleteni kovčeg. Polovinu kovčega je ispraznio pre nego što je došao do nekog uvijenog u jednu novu maramu kakve se nose oko vrata.

Razvio je maramu i pred očima iznenađenog sudije i preneražene žene ukazaše se novčanice od po stotinu dolara, spakovane u jedan paketić i prevezane originalnom bančnom trakom od hartije sa oznakom grada Kenta.

— Sto mu gromova! — povika sudija. — Nismo ni sanjali kakvog smo čoveka izabrali za šerifa.

— A meni za tri poslednja meseca nije platio kiriju govoreći kako nema dovoljno para — ubaci žena bojažljivo.

Traper prebroja novac.

— Devetnaest hiljada šest stotina dolara — izjavi malo kasnije. — Za godinu dana i nije mnogo potrošio... Sudijo, stavite ovaj smotuljak u džep, pa da krenemo.

Sudija se najpre obrati ženi:

— Koliko vam je onaj lupez ostao dužan?

— Sedamdeset pet dolara — odvrati ona.

On joj pruži jednu novčanicu od sto dolara, pa za traperom napusti njenu kuću.

*

Kao i obično, Noksov salun je u to vreme bio pun.

Vatrena Glenda je upravo završavala svoju tačku. Njena iznenađna radosna cika i upravljen pogled prema vratnicama u kojima se ukazao traper i sudija, naterala je i ostale da pogledaju u tom pravcu.

Da je neko u tom času obratio pažnju na šerifa Haulenda, video bi kako se trgao, kako se čak malo podigao sa stolice, pa ponovo seo.

Ugledavši kako mu dvojica ljudi prilaze, pokazao je na dva slobodna mesta.

— Izvolite za moj sto! Apači, nisam znao da ste se vratili u Van Horn — rekao je široko se osmehujući.

— U njemu sam ja od ranog jutra — odvrati ovaj, što je na šerifa delovalo kao tuš hladne vode.

Umesto da sedne na ponuđenu stolicu, sudija Medford se uspe na nju i podiže obe ruke uvis.

— Molim za tišinu! — povika. — Ovo će vas sve veoma interesovati.

Ljudi se utišaše.

— Treba o nečemu da popričamo, šerife Haulende — obrati se on tada predstavniku zakona koji kad vide da on ne silazi sa stolice ustade i iznenađeno se ukipi.

— O čemu? — upita prigušenim glasom.

— O nečemu što se desilo pre godinu i više dana. Tada si doneo tela šerifa Hala Nelsona i razbojnika Sidnija Šofilda koji je posle pljačke banke u Kentu bio u bekstvu.

— Tačno i objasnio sam šta se desilo.

— Objasnio si da je Šofild ubio šerifa metkom s leđa, pa ti Šofilda, opet metkom s leđa.

Šerif planu:

— U takvim prilikama, sudijo, ne bira se strana tela kad razbojnik treba da bude savladan.

— Slažem se, ali ti si onda rekao da kod Šofilda nisi našao nikakav novac.

— I nisam.

Sudija malo počuta, pa iz džepa izvadi smotuljak u marami.

— Onda mi odgovori, lupežu i razbojnice — zaprepastiše sve prisutne, a naročito Haulenda njegove reči — otkud u tvom koferu, koji si sakrio ispod kreveta, ovih devetnaest hiljada pet stotina dolara? — re-

če, razvi maramu i podiže svežanj novčanica visoko iznad glave.

Takav tajac odavno nije bio u Noksovom salunu. Izbuljenih očiju, rastvorenih usta, kao skamenjeni stajali su ljudi nekoliko trenutaka, a onda iz njih provali uragan besa i cela ta masa se ustalasa prema šerifu.

Ovaj se u jednom skoku nađe ispred pozornice s koltom u uzdrhtaloj ruci.

— Stanite! — urliknu izbezumljeno. — Ko mi pride i ko se maši kolta, ubiću ga.

— Misliš li da ćeš umaći, propalico? — povika sudija.

— To je moja briga. Dodaj mi taj svežanj novčanica i odmakni se odmah. Tako mi boga, pucaću ako me ne poslušаш.

Zato što je sva njegova pažnja u tom času bila usredsređena samo na novčanice u sudijinoj ruci, razbojnik nije čuo kako mu se preko pozornice približava Vatrema Glenda.

Osetio je samo kad mu se nešto teško svalilo na glavu i vrat, od čega mu se telo najpre povilo, a onda klonulo po najbližem stolu.

Pre nego što je uspeo da se oslobodi zagrljaja hrabre devojke, traper priskoći, izbi mu kolt i pritisnu ga licem i grudima uz sto.

Sudija je morao ponovo da stišava, najpre oduševljenje zbog Glendinog neustrašivog podviga, pa pretnja Haulendu koje su lako mogle da se pretvore u linč, da bi na kraju rekao:

— Vidone Haulende, optužujem te da si iz koristoljublja ubio bivšeg šerifa Nelsona i razbojnika Šofilda i da si prisvojio ukradeni novac iz kentske banke. Ovoj optužnici će pridodati Apači Tom nove činjenice koje te terete kao beskrupuloznog čoveka i šefa maskirane bande koja je pobila nekoliko nevinih ljudi iz okoline Van-Horna, jednog vojnika, kao i dve porodice francuskih doseljenika. Za sve to će se suditi tebi i Horaciju Gilmenu koji je maločas

uhvaćen u času kad je hteo nožem da usmrti Berta Džeksona, člana vaše bande, bojeći se da vas ne oda, a ne znajući da on ne leži ranjen i bez svesti u doktorovoj kući, već da je odavno mrtav. Ostalim članovima tvoje bande: Miltu Haginu, Kolu Toleru, Hariju Gilmenu i Bertu Džeksonu, na žalost, neće biti sude-
no, jer su mrtvi. Ko zna koliko bi još bilo vaših žrtava da se nije umešao ovaj traper s Gvadalupe — pokaza na Apači-Toma.

Novi urlik oduševljenja i povici: „Živeo Apači Tom!“ prolomiše noć.

Glenda pride traperu, zagrlila ga, podiže se na prste i poljubi ga u usta, što izazva novu buru oduševljenja i sočne upadice.

Noks je već bio vezao Haulenda, koji je oborene glave sada stajao ispred šanka.

— Da obavimo samo još nešto, a onda nastavite veselje — opet se javi sudija. — Da izaberemo novog šerifa komé ćemo do sutra poveriti Haulenda i Gilmena. Ako mene pitate, ja bih predložio Francuza Žana Morantjea. Pošten je, neustrašiv, snažan, a, kažu, i brz. Ima brojnu porodicu, a malo zemlje, te njegovo odsustvo sa ranča njegovi neće ni osetiti.

— Prihvata se! — povika jedan grlati bradonja.

— Živeo novi šerif! Živeo Morantje! — zagrajaše ostali.

Pred sudijom se nade snažan četrdesetogodišnjak, malo zbunjen, ali vidno radostan i ponosan.

— Pa, Morantje, želiš li nam biti šerif? — upita ga ovaj.

— Sa zadovoljstvom — odvrati uz širok osmeh.

Sudija strže šerifsku značku sa Haulendovog prsluka i pribode je na njegov.

Traper oseti kako ga neko vuče za bluzu i okrenu se. Iza njega se nalazio mali Oliver.

— Šta se desilo? — usplahiri se.

— Sve je u redu, čika-Tome — uzvрати dete. — Otac vas zove. Treba nešto važno da vam kaže.

— Apači — doviknu za njim sudija — dovedite, molim vas, Horacija Gilmena u šerifovu kancelariju, da bi ga Morantje sa ovim nitkovom strpao u zatvor.

21.

PROBUĐENA SAVEST

Doktor Šeperd je dočekao trapera u predsoblju i uveo ga najpre u svoju ordinaciju.

— Desilo se nešto što je, kad je u pitanju onakav razbojnik, ne mogu da shvatim — reče mu. — To bi se moglo nazvati grižom savesti, ako je uopšte ostalo i trunke savesti u tom čoveku.

— Nešto vam je ispričao?

— Sve što je ta banda na čelu sa šerifom Haulendom uradila za relativno kratko vreme. Na kraju me je zamolio da vas pozovem kako bi i vama to rekao. Savest ga naročito muči zbog pogibije njegovog brata Harija, kog je veoma voleo i njime se ponosio.

Traper ude u sobu iz koje je bilo izneseno Džeksonovo telo. Odvezao je Horacija najpre od kreveta, a zatim mu prerezao veze oko nogu, tako da je samo vezanih ruku mogao da se uspravi i da sedne na krevet.

— Hvala vam što ste došli — rekao mu je tada. — Doktor Šeperd vam je rekao radi čega sam vas zvao?

— Jeste. Mada ja ne vidim razlog zašto bi se i meni ispovedao, kad si sve to što bi i meni rekao već ispričao doktoru, i kad ćeš sve to ispričati ponovo sutra na sudenju tebi i Haulendu.

Podigao je glavu.

— Je li Haulend u zatvoru?

— Čeka te tamo — odvrati traper.

— Taj čovek je za sve najviše kriv. Posle njega ja, koji sam u njegovu družinu uvukao svog brata, zatim Džeksona, Hagina i Tolera — priznade Horacije, pa nastavi: — Počelo je sve onoga dana kad je Haulend došao u grad sa leševima šerifa Ne-

Isona i Sofilda. Većina je posumnjale u njegovu priču, a Donelson, Berton, Lensberi i Konor su ga otvoreno optužili da je on ubio obojicu i zadržao dvadeset hiljada dolara. To im nije mogao da oprost.

— Imali su pravo. On je to i učinio. Maločas smo sudije i ja ispod njegovog kreveta pronašli taj novac.

— Skot! Čak ni meni, svom prijatelju, nikad to nije priznao, jer bi u tom slučaju morao da mi ponudi nešto novca — ražesti se razbojnik, da bi nastavio nešto mirnije: — Nekoliko meseci pre tog događaja odred konjanika na čelu sa majorom Kalenderom zaposeo je tek sagrađenu tvrđavu Fort San Simon. U odred u se nalazio i neki Volt Sliter, kaplar, koji je za vreme rata sa Jugom bio u istoj četi u kojoj i Haulend i koji je jednom prilikom Haulendu spasao život. Njih dvojica su se često sastajali. Tako je Haulend saznao da je major Kalender zakleti neprijatelj crvenokožaca i da je opsednut idejom da pleme Apača satera u rezervat iza reke Pekos. Sliter je preneo šerifu majorovu molbu da on u gradu sakupi dobrovoljce i da sa odredom krenu protiv Apača. Haulend, koji je i sam mrzeo crvenokošce, nije na to pristao, jer je znao da za taj poduhvat neće moći nikoga da pridobije. Ipak je obećao da će majoru pomoći na taj način što će uzburkati javno mnjenje protiv Apača.

— Na taj način što će im pripisati zločine koje oni nisu počinili? — upita traper.

— Upravo tako. Kao žrtve odabao je one koji su ga javno uvredili, a za taj poduhvat pridobio najpre mene, da bih ja, kao što sam rekao, obezbedio ostalu četvoricu.

— Počeli ste sa Garijem Konorom.

— Ne! Na molbu kaplara Slitera najpre smo ubili vojnika Kegnijsa. U tog Kegnijsa se, naime, zaljubila kćer jednog rančera oko koje je Sliter uzalud obletao.

— Onda su došli ostali na red — požurivao ga je traper.

— Da. Gari Konor, neuspeo pokušaj napada na Donelsona, zatim Klark Lensberi, pa dve francuske porodice na koje nam je Sliter ukazao.

— Posle toga sam se ja pojavio u Van-Hornu.

— Moram da priznam da ste nas sve uplašili, a naročito Haulenda. Odlučio je da vas ubije.

— I poslao Haginsa i Tolera. Haginsa sam ja ubio u svojoj sobi, a on Tolera kad je ovaj imao nameru da ga oda.

— Tako je. Usledilo je potom ubistvo Bertona i ponovni napad na Donelsona kad je sve krenulo nizbrdo.

Začutao je malo, pa dodao:

— Ostalo znate. Glupi Haulend, a s njim i svi mi ostali, naseli smo vašim trikovima, i to je bio kraj.

— Da li je major Kalender znao za vašu maskiranu bandu? — upita traper.

— To je i Haulend jednom prilikom pitao Slitera. Kalender nije znao ništa o tome. On je bio ubeđen da su napade vršili Indijanci sve do časa kad ste se vi pojavili u tvrđavi i pokolebali ga u tome. Pa čak ni tada nije prihvatio vaše mišljenje, jer mu ono nije odgovaralo za ostvarenje njegovog cilja.

— I to vam je preneo Sliter?

— Da. Haulendu. Njih dvojica su bili u stalnoj vezi. Kad bismo obavili kakav napad, Haulend bi sa dve upaljene strele dao znak Sliteru u tvrđavi da je uspešno obavljen napad o kom ga je dan ranije ili tog istog dana pre podne informisao. Tada bi Sliter sam, ili sa nekim, odlazio na mesto napada, a zatim majoru podnosio raport o tobožnjem zločinu Apača.

— Kako su se Sliter i Haulend sporazumevali o predstojećem sastanku?

— Inicijativa je uvek poticala od Slitera. Da bi došlo do sastanka, Sliter bi izbacivao tri plamteće strele.

Bio je to ugovoreni znak posle kog bi se našli na uobičajenom mestu.

— Ispod jednog drveta nedaleko od potoka?

— Znače, znači, i to! To bi bilo sve. Iskreno da priznam, sad mi je lakše i svejedno mi je šta će se desiti.

Odveo ga je u zatvor i predao šerifu Morantjeu, a zatim se uputio prema hotelu.

Na sreću, pravac kojim se kretao bio je i pravac prema Fort San-Simonu. Samo zato je uspeo da vidi najpre jednu, pa još dve plamteće strele koje su zaparale mračni horizont na toj strani.

Seti se Horacijevih reči i shvati da je tog časa kaplar Sliter pozivao šerifa Haulenda na još jedan sastanak kraj potoka.

Pošto Haulend ovog puta nije mogao da se odazove njegovom pozivu, odlučio da on ode na sastanak.

22.

KAPLAR VOLT SLITER

Mesto na kom su se šerif Haulend i kaplar Sliter sastajali bilo je bliže Van-Hornu nego utvrđenju, te je traper stigao pre.

Dok je pripaljivao cigaretu pogledao je na džepni sat.

Kazaljke su pokazivale tačno dva-deset tri sata.

Nebo je bilo vedro, ali je mesec bio nestao iza vrhova Planine Apača, te je pomrčina bila takva, naročito ispod te krošnje drveta, da se čovek pod njom ne bi mogao primećivati sve dok se ne bi prišlo stablu ispod kog se nalazio.

Sjahao je i seo.

Iz blizine se čuo ujednačeni žubor vode, a nešto dalje zavijanje prerijskog kojota. Utom se iz same krošnje drveta nad njim čuo huk sove i uznemirena ptica prhnu sa grane i nestade u pomrčini.

Topot kopita još nije čuo, ali da se neko približavao opomenu ga nešto kasnije prigušeno rzanje njegovog vranca.

— Hvala ti! — odvrati mu. — Sada ga i ja čujem.

Bilo je to tačno. Neko, ko je galopirao, na stotinak koraka odatle prede u kas, a zatim u brzi hod.

— Stigao si — javi se kaplar Sliter, jer je to on bio. — Bojao sam se da nećeš videti strele.

Bio se zaustavio na petnaestak koraka, sjahao, nabacio uzde na unkaš sedla i zakoračao prema drvetu. Pri tom je već bio prošao pored vranca, kad je naglo zastao i istrgao kolt iz kubure. Kasnije će priznati da je vranac umesto šerifovog belca bio prvi znak da nešto nije bilo u redu, pored činjenice da čovek koji je sedeo ispod stabla i pušio još nije progovorio nijednu reč.

Mora se priznati da je Sliter lukavo postupio kad se našao iza traperovog konja, uhvatio ga jednom rukom za oglav, a cev kolta prislonio na njegovu slepoočnicu.

— Znam da ste to vi, Apači — rekao je malo uzdrhtalim glasom. — Ne znam šta se Haulendu desilo, ali bih voleo da ustanete i pođete ovamo.

Traper je poslušao. Ustao je i kročio dva-tri puta prema njemu.

— Haulend ti više nikad neće doći na sastanak — rekao je.

— Izvadite oprezno kolt i odbacite ga u stranu — naredio je kaplar. — Učinite li ma šta nesmotreno pucaću vrancu u glavu. A ja znam koliko ga vi volite.

— Znam da si za to sposoban, nitkove — povika traper i sa dva prsta obuhvati dršku kolta i baci ga prema stablu.

— Tako. Sad možemo mirnije razgovarati — pusti kaplar konja i nađe se naspram traperu. — Kao prvo, zašto Haulend nije došao? Kako ste saznali za mesto našeg sastanka? Otkud ste znali da će do nje doći? — zasuo ga je pitanjima.

— Na sva ta pitanja dobićeš samo jedan odgovor: od šestočlane Haulendove bande četvorica su mrtvi, a on i Horacije Gilmen nalaze se u za-

tvoru. Treba li da ti kažem zbog čega?

Čutao je.

— Znači, znaš. Trebalo bi da znaš još nešto, kaplare, što bi tebe posebno interesovalo.

— Slušam vas, kapetane Line — reče ovaj posprdno, pa nešto oštrije dodade: — Ne budite tako samouvere-
reni jer ste bez oružja, a ja držim kolt uperen u vas koji može svakog časa da okine.

— Ne bih ti preporučio da to učiniš, jer nekoliko ljudi u Van-Hornu, a među njima i sudija Medford, znaju sve o tebi i Haulendu, kao i to da sam odjahao na sastanak s tobom koji si najavio sa one tri upaljene strele — reče traper nešto što nije bilo tačno, ali je u tom trenutku moglo biti od koristi.

— Šta to znaš o meni, derikožo? — upita Sliter zajedljivo koristeći uvredljiv izraz koji je pridavan lovcima na divljač.

— Rekoh da znaju sve: za tvoje saučesništvo u ubistvu vojnika Kegni-
ja tvog suparnika kod devojke koja je njega volela, a ne tebe.

Očigledno je bio veoma iznenađen, jer na to nije ništa rekao.

Traper nastavi:

— Dalje, poznato nam je tvoje saučesništvo u masakru one dve francuske porodice, jer si ti ukazao Haulendu na njih i dao mu ideju da ih napadne sa svojom bandom prerušenom u Indijance.

Čuo je kako hrapavo diše kroz otvorena usta. Ali ni tada nije progovorio.

— Znam da si pokušao da me ubiješ u šumi na Malom Rogu i da si pri tom teško ranio poručnika Beneta.

— To treba dokazati — zakrkljao je.

— Znači, priznaješ.

— Priznajem, prokleti derikožo, i žao mi je što ti onda nisam prosvirao glavu. Ali šta ti sve to vredi kad ćeš uskoro biti mrtav. Imaš li da me optužiš zbog još nečega?

— Imam — odvrati traper smrknuto. — Za prikrivanje zločina Haulendove grupe, za obmanjivanje majora Kalendera da su te zločine počinili Apači, za dovodenje u opasnost red i mir na ovoj teritoriji podmećući garnizonu u Fort San-Simonu i ostaloj javnosti laži o zverstvima koja, tobože, čine Apači. Je li to dovoljno da budeš izveden pred vojni sud i da budeš streljan kao najgori zlikovac?

— Ti tom streljanju, siguran sam, nećeš prisustvovati — nasmeja se kaplar nekakvim čudnim smehom u kom je bilo više neprirodnog, isprekidanog štekta, nego zvonkog smeha.

Da se u tom trenutku nije nešto dogodilo, sigurno bi odjeknuo pucanj iz Sliterovog kolta. Međutim, baš u času kad se ovaj smeja, traperov konj opet zarza, a kraj potoka se začu nekakav šum dovoljno jasan i glasan da oba čoveka na njega obrate pažnju.

Iako je on najverovatnije policao od neke zveri koja je sišla na potok da se napije vode, pa je bila uplašena Sliterovim smehom i pobegla, snalažljivi traper ga je iskoristio kako je najbolje znao. Gledajući u tom pravcu preko kaplarove glave rekao je kao da se obraća nekome koji se do tada tamo skrivao:

— Nadam se da ste sve čuli, sudi-
jo Medfordé?

Kao munja se kaplar okrenuo prema potoku. Samo u deliću sekunde našao se ledima okrenut traperu kog je do tog časa držao koltom u šahu. Makar i taj delić sekunde, traperu je bio dovoljan.

Vinuo se kroz vazduh i grunuo svojim orijaškim telom u kaplara koji je najpre pokleknuo pa se celom dužinom ispružio po zemlji.

Pad je za njega bio fatalan. Ne ispuštajući kolt, ruka sa oružjem se našla pod njim, a kažiprst, koji je samo dodirivao oroz, sada ga je nekontrolisano pritisnuo.

Odjeknuo je pucanj.

Tane je pogodilo kaplara ispod brade, prošlo kroz usnu pušlinu i izašlo kroz mozak na teme. Nije se ni pokrenuo.

Tom ga je prebacio preko sedla njegovog konja, uvezao ga konopcem i pljesnuo životinju po sapima upravljajući je prema utvrđenju.

Ona, koja je taj put ko zna koliko puta do tada prešla, otkaskala je prema njoj ne zaustavljajući se nigde.

Podigao je svoj pištolj i uzjahao. Dok se vraćao prema gradu, seti se da od kaplara nije saznao zbog čega je te noći dolazio na sastanak sa Haulendom. Sada to više i nije bilo važno. Njihova veza bila je za sva vremena prekinuta.

Iz saluna su dopirali pesma Vatrene Glende i povici oduševljenih ljudi kojima je bilo potrebno samo malo zadovoljstva, pa da zaborave sve brige i muke sveta.

Popeo se na sprat i ušao u svoju sobu, ali i odmah zastao. Sa njegovog kreveta dopiralo je nečije hrkanje.

Pripalio je petrolejku i prineo je krevetu.

Na njemu je ležao obučen i obućen, čak i sa umašćenom krznenom traperskom kapom stari Irvin Filips, lovac sa Planine Apača, onaj koji mu je pre nekoliko dana preneo u Flojdfild poruku što ju je poglavica Crveni Soko poslao dimnim signalima.

Prodrmao ga je i probudio.

— Vratio si se — zevnu starac. — Bolje bi bilo da nisi jer bih se lepo naspavao u ovom tvom mekom krevetu.

— Otkud ti ovde?

— Opet me šalje poglavica Crveni Soko.

— Da se nije nešto dogodilo?

— Nije, ali će se, po svemu sudeći, sledećeg dana dogoditi.

— Molim te, budi jasniji!

— Poručnik Benet, tvoj prijatelj i osoba koja je tebe i poglavicu pre nekoliko dana oslobodila iz zatvora, dostavio je po jednom pouzdanom

vojniku poglavici poruku da će odred uskoro napasti logor, pa da se skloni sa svojim plemenom negde dublje u Gvadalupu.

— Taj major je poludeo! Znaš li šta Crveni Soko namerava?

— Ti znaš da je on uvek vodio pametnu miroljubivu politiku prema belcima, a naročito prema vojsci?

— Znam.

— Sada je veoma ljut. Bojim se da neću napustiti Planinu Apača i da će ih dočekati, a tada će biti svašta. Ipak me je poslao da te potražim i što pre dovedem u logor. Međutim, ja se bojim da će biti kasno.

— Zašto, do đavola?

— Kad sam pošao s Planine Apača svratio sam najpre u utvrđenje San Simon, tobože, da se raspitam za tebe, iako sam znao da se ti, dok je tamo major Kalender, nećeš smeti pojavljivati. Tom prilikom sam video poručnika Beneta i on mi je potvrdio da će odred danas, odmah iza pola noći, krenuti prema Planini Apača. Pretpostavio je da si u Van-Hornu i poslao me ovamo.

Traper izvadi sat.

— Oni su spremni, ako već i nisu krenuli — procedi.

— Ako je prošla ponoć, u pravu si.

— Šta, onda, kog đavola čekamo?

— povika traper skupljajući svoje stvari.

Dok su projahivali pored šerifove kancelarije, ugledaše u vratima novog šerifa Morantjea.

— Recite sudiji Redfordu da sutra neću prisustvovati suđenju — doviknuo mu traper. — Dogada se nešto zbog čega moram da odem iz Van-Horna.

— Je li vam potrebna moja pomoć, Apači? — upita novi predstavnik zakona.

Svaka pomoć bi mi dobrodošla, šerife, ali vi ste u ovom času potrebni ovde. Uostalom, to zbog čega odlazim, najviše je zakuvaao vaš prethodnik Haulend.

RATNI POKLIČ APAČA

V aljda zato što meseca nije bilo na nebu, prostrano egzerciriste u tvrđavi San Simón osvetljavalo je desetak buktinja raspoređenih duž palisada koje su obasjavale tri eskadrona konjanika pod punom ratnom opremom, poredanih u dva duga reda.

Oficiri i podoficiri su se nalazili na svojim mestima. Čekalo se samo na dolazak komandanta, majora Kalendera.

Dojahao je tačno u pola noći, pogledom koji je klizio preko dugih redova obuhvatio je konjanike i zadovoljno se osmehnuo.

— Poručniče Benete — obratio se mladiću koji je stajao ispred drugog eskadrona — posle rane koju ste nedavno zadobili, moje je da vas još jednom pred svima upitam da li ste sposobni da jašete s nama?

— Jesam, gospodine.

— Hvala vam, poručniče! S obzirom da ste već bili u logoru Apača, vaša pomoć će mi i te kako biti potrebna radi utvrđivanja pravca kretanja. . . Naredniče Valdmane, vama i dvadesetorici vojnika ostavljam utvrđenje. Nadam se da nećete dugo biti sami.

— I ja se nadam, gospodine — uzvрати brkajlija koji je stajao po strani. — Želim vam mnogo sreće.

Major izdade naredenje i prvi eskadron na čijem su se čelu nalazili trubač i zastavnik krenu prema kapiji.

Ona, po svom običaju, prodorno zaškripa dok su je otvarali.

Tada se dogodi nešto što ni oni kraj kapije, ni major Kalender nisu očekivali. Samo što se kapija otvori kroz nju prolete konj preko čijeg je sedla bilo prebačeno telo nekog vojnika.

Major naredi da se eskadron zaustavi i odjaha prema kapiji, gde su stražari odvezivali telo i spuštali ga na zemlju ispred stražarnice.

— Ko je? — upita major.

— Kaplar Sliter, gospodine.

— Ranjen?

— Mrtav, gospodine.

Oni što su bili blizu njega videše kako mu se lice zgrči, a oči blesnuše.

— Kladim se da je i to delo onih prokletih crvenokožaca — progundao. — Pokazaćemo mi njima ubrzo za sve ono što su počinili.

— Ne bih rekao, gospodine — uzvрати narednik, komandir straže. — Dobio je metak iz kolta ispod brade, koji mu je izbio na teme.

Major besno povuče uzde konja tako da se on visoko prope na zadnje noge i ponovo izdade naredenje za pokret.

Uobičajenog zvuka trube koji je uvek pratio izlazak i povratak određao ovog puta nije bilo. Zvuk trube je prodoran i on se, naročito noću, daleko čuje. A major je, pored ostalog, računao i na iznenađenje neprijatelja. Zato je odabrao mrklu noć za prikradanje Planini Apača. Zato je i zvuk trube izostao.

Važan detalj majorove taktike bilo je neopaženo prilaženje Planini Apača pre zore, a zatim u ranim jutarnjim satima dolaženje do glavnog masiva Planine na kom se nalazi logor, i blokiranje cele njegove istočne padine kojom se jedino moglo uspeti do njegovog zatubastog vrha.

Podu li vojnicima to za rukom, Apačima, koji nemaju kud da odstupe, preostaje jedino da se ili predaju, ili da se probiju. Iako je ono prvo malo verovatno, ovo drugo je još manje.

Mada je Apača mnogo više nego vojnika, njihovo naoružanje, naročito vatreno, nije ni blizu onakvo kao kod vojnika. Puške koje su imali mahom su stare muskete koje su se punile kroz cev i nabijale šipkom, tako da je za svaki metak bilo potrebno podosta vremena, dok su vojnici imali najnovije »vinčesterke« čiji je magacin primao mnogo metaka, i koltove.

Major Kalender je to znao, i to je bio njegov glavni adut kojim je lako ubedio vojnike da pođu u ratni pohod u kom po njih neće biti nikakvog rizika.

Neki su tome poverovali, ali drugi, koji su Indijance poznavali i s njima se sukobljavali, samo su sumnjivo vrteli glavom trudeći se da to njihov komandant ne primeti.

Išlo je sve po planu.

U osvit zore dođoše do Planine Apača, a pred izlazak sunca se počеше peti uz glavni masiv. Postavivši jedan eskadron sa leve, jedan s desne strane padine, a ostajući sam sa trećim u sredini, major zatvori u potpunosti pogodni deo masiva i onda dozvoli konjanicima pola sata odmora.

Za to vreme izviđači se probiše kroz šumu visoko uz masiv, ali ne nadoše ni na kakvog indijanskog stražara, niti na ma kakvu prepreku.

To odobrovolji još više majora i on posle odmora naredi da se još brže ide uz padinu, da se motri na sve strane, a naročito na krošnje drveća, pokazujući tako da mu je ta lukava taktika crvenokožaca i te kako poznata.

— Ako nas i dočekaju tamo gore, sateraćemo ih na plato gde im je logor i tamo ih pobiti što više, jer nemaju kud — govorio je samouvereno kapetanu Meku Denetu, poručniku Benetu, koji je zaista hrabro podnosio put, i poručniku doktoru Perkinsu.

— Gospodine majore, zaboravlja te da u ovim šumama strela prikriivenih Indijanaca može biti isto tako efikasna kao meci iz naših »vinčesterki«, a koplje i tomahavak još efikasniji od naših sablji.

Major ga samo prezrivo odmeri i ne reče ništa, te kapetan odluči da mu se više ne suprotstavlja, makar šta da se desi.

Nešto je ipak izgledalo čudno. Oni su se nekoliko sati peli, a pri tom ne nadoše ni na živu dušu. Posvud je bilo tragova od kopita mus-

tanga, ali od mustanga i ljudi ni traga.

Izviđači, koji se više nisu onako udaljavali, davali su im znak da slobodno idu dalje.

— Poručniče — pozva major Bénéta — ima li još mnogo do logora?

— Ni pola sata, gospodine.

— Onda je sigurno da su crvenokošci odlučili da se predaju. Šta sam vam ja rekao! Možda ćemo obaviti posao, a da ne ispalimo ni metak. Međutim, ako i do toga dođe, izvestan broj treba ipak pobiti kao odmazdu za one koje su oni u dolini ubili, kao odmazdu za našeg Kegnija i Slitera.

To što se odozgo gde se nalazio logor nije čulo ništa moglo se zaista shvatiti da su Apači odavno primetili njihov dolazak i da ih čekaju da bi se predali. Da je i to tačno, opet nešto ne bi bilo u redu. Njihova delegacija bi do tada već sišla njima u susret i dočekala ih kao prijatelje, pokazujući tako da pleme ne želi da im se suprotstavi. Od delegacije, međutim, ni traga. A izviđači su ih i dalje pozivali napred.

Pri vrhu zastadoše za časak.

Jedan od izviđača dogalopira do napregnutog majora i raportira:

— Gospodine, logor je prazan. Samo se oko dve stotine mustanga nalaze u jednom prirodnom koralu.

— Kako prazan? — povika major besno. — Kuda su mogli da odu? Možda se skrivaju u vigvovima?

— Svi vigvovi su porušeni i kože složene preko drvenih rašlji — dopuni izviđač svoj raport.

— Za mnom! — komandova major, pa obode umornu životinju pod sobom koja dahćući istrča na prostori zaravnjeni plato oivičen s jedne strane šipragom.

Izviđač je tačno rekao. Vigvovi su bili porušeni. Iznenadi ga plamen ogromne logorske vatre, čiji su jezici palacali prema nebu. Ta vatra kao da je bila potpaljena samo petnaestak minuta ranije, sada se tek rasplamsavala.

— Sto mu gromova! Gde su? — zverao je major na sve strane dok su sva tri njegova eskadrona izbijala na osvetljeni plato.

U oči mu pade onaj šiprag.

— Tamo su! Siguran sam da se te kukavice tamo skrivaju povika i obode konja.

Za njim pojuriše još tri vojnika vitlajući sabljama. Dvojica su jahala odmah iza njega, a treći za nekoliko konjskih dužina iza njih.

Svi oni što ostadoše na platou videše kako major i ta dva vojnika proleteše kroz šiprag i nestadoše. Istog časa otud se začuše stravični krici ljudi koji su tonuli negde u dubinu.

Onaj treći vojnik na vreme zaustavi svog konja, sjaha i pride šipragu.

Malo kasnije se pojavi otud i doviknu:

— Kapetane, iza ovog šipraga je provalija po celoj ovoj dužini. Major i ona dvojica su sletela u nju.

Kapetan Mek Denet i poručnici prideše tom mestu.

Duboko ispod njih nešto je šumelo kao žubor vode. Drugo ništa se nije čulo.

Doktor Perkins baci jedan poveći kamen. Proteče nekoliko sekundi dok se ne ču njegov pad na kamene litice u podnožju.

— Nema im spasa — zaključí kapetan. — Dodajte mi jednu zapaljenu granu.

Kad mu je donesoše, on je nadne se nad još uvek mračnu provaliju i u tom času otkri nešto u polumraku koji ni novi dan, ni sunce koje je počelo da obasjava plato, nisu uspeli mnogo da razblaže.

— Evo kudā su nestali Apači — reče on.

Duž te litice, na tridesetak mesta bili su odozgo spušteni konopci i lestvice od konopaca. Oni su bili dugi petnaestak stopa i donjim krajem su padali na uzanu stazu što je bila usečena u okomitu liticu, a koja je vodila na jednu i drugu stranu.

— Ovuda je nestalo celo pleme — dodade on. — Za jedan do dva sata mogli su svi da se spuste i da se sakriju po pećinama kojih je ova planina puna. U svakom slučaju, hvala bogu što nas nisu dočekali onako kako Indijanci znaju da dočekaju uljeze koji se nađu na njihovoj teritoriji.

— Šta ćemo sada, kapetane? — javi se doktor Perkins.

— Šta drugo nego da se što pre vratimo tamo otkud smo došli — odvrati ovaj.

Poslednje kapetanove reči izgubiše se u zaglušujućem ratnom pokliču koji dođe sa svih strana, koji prolomi dotadašnju napregnutu tišinu i nestade u ponoru ponavljajući se još nekoliko puta poput eha.

Kad pogledaše prema šumi koja je opkoljavala plato, a kroz koju su samo koji minut ranije prošli, zatim prema koralu s mustanzima, ugledaše nebrojene ratnike skrivene iza stabala sa pripremljenim strelama u likovima i kopjima u rukama. A ratni poklič nije prestajao. Uplašenim ljudima na uznemirenim konjima dizala se kosa na glavi od njega.

Kapetan se prvi snađe. Uskoči na konja i povika:

— Da niko nije ispalio nijedan metak!

24.

TAJNA ZAPOVEST

Poklič najednom prestade.

Na kapetanove reči iz šume se nadoveza zvučan muški glas koji izgovori na engleskom jeziku:

— Pametan postupak, kapetana. Da ste komandovali drukčije, polovina bi vas bila već mrtva.

— Apači Tom! To je Apači Tom! — prepoznade poručnik Benet glas svog prijatelja.

Nije se prevađajući kroz šume izadoše dva čoveka: Apači Tom i poglavica Crveni Soko.

— Kapetane — obrati se traper Meku Denetu — poglavica Apača je svestan da je ovaj ratni pohod delo majora Kalendera koji je završio onako kako je i zaslužio. Poglavica će zaboraviti ovaj neprijateljski gest ratnika u plavim mundirima iz vigvama Fort San Simon, ali vam naređuje da odmah napustite lovišta njegovog plemena i da više nikad nepozvani ne zađete u njih.

— Učinićemo to s najvećim zadovoljstvom — uzvratit će veselo kapetan. — Zahvaljujemo velikom poglavici na velikodušnosti.

— Vi ostanite da biste porazgovarali s poglavicom, kao i poručnik Benet kome on želi još jednom da zahvali zbog nečega što je nedavno učinio za njega.

— Ako mislite na to što vas je one noći oslobodio iz zatvora, to mi je poznato, jer se poručnik Benet u vezi s tim najpre posavetovao sa mnom — nasmeja se kapetan.

Malo kasnije sva tri eskadrona podoše natrag niz planinu, a Indijanci počеше zapanjujućom brzinom da podižu poružene vigvame.

— Radije su ih porušili nego da ih ostave, pa da ih vi u srdžbi spalite i pogazite — objasni traper dok je s poglavicom i dvojicom oficira prilazio već podignutom poglavičinom vigvamu.

Traper im je ispričao sve ono što nisu znali, a u šta je bila umešana s jedne strane majorova desna ruka kaplar Sliter, a sa druge šerif Haulend sa svojom bandom.

— Imamo i mi vama da pokažemo nešto što u potpunosti objašnjava ovakav nesmotren i neshvatljiv postupak majora Kalendera — reče poručnik i iz džepa bluze izvuče presavijen list hartije koji pruži traperu. — To je telegram, tačnije rečeno tajna zapovest koju je major Kalendar dobio pre nešto više od mesec dana od komandanta pograničnih snaga generala Šeridena. Uz saglasnost kapetana — pokaza glavom na Meka Deneta — juče sam uspeo da iz majorovog stola uzmem

ovaj dokument u želji da vam ga kad-tad pokažem.

Traper razvi hartiju i počē nags da čita:

»Majore Virgile Kalendaru,

Kad sam vas za veoma kratko vreme unapredio od poručnika u kapetana i od kapetana u čin majora bio sam ubeđen da ćete biti veran sledbenik mojih nepokolebljivih stavova o indijanskom pitanju i da ćete ih u praksi izvršavati. Vi ste, rekao bih, zaboravili na sve to, kao što ste zaboravili i to da su vam ti crvenokoži psi pobili roditelje i dva brata.

Predao sam vam u zapovedništvo tek sagrađeni Fort San Simon i izrazio želju da najpre Apače, a zatim, sa zapovednikom Fort-Henkoka, i Komanče i Atoke saterate u veliki rezervat koji smo pripremili između reke Pekos i Ljana Estakada. Vreme protiče, a vi ne preduzimate ništa.

Zato ovom prilikom ne izražavam želju i nadu da to već jednom učinite, već vam NAREĐUJEM da u najskorijem vremenu odagnate Apače sa istoimene planine ne birajući nikakva sredstva pri ostvarivanju tog zadatka. Shvatite već jednom: nema miroljubivih, poslušnih i dobrih Indijanaca. Za mene, DOBAR JE INDIJANAC SAMO MRTAV INDIJANAC! Zato se potrudite da ih bude što više mrtvih, jer ćete kasnije imati mnogo manje muke.

*Komandant pograničnih
odreda Zapada
general,*

Filip Henri Šeriden.»

Traper ponovo presavi hartiju i vrati je poručniku.

— Sada je sve mnogo jasnije — progovori kapetan — iako takva zapovest ne opravdava ovakvu Kalendarovu avanturu koja je mogla sve da nas skupo košta.

— Ova tajna zapovest — nadoveza se poručnik — naterala ga je na akciju protiv Apača, pri čemu je kao vernog sledbenika imao jednog pokvarenog čoveka, kaplara Slitera i

pomagača u Ven-Hornu. Možda bi neko drugi posle ovakve zapovesti postupio drukčije. Major Kalender je bio karijerist, kom se dopalo naglo napredovanje. Bio je više vojnik, nego, na žalost, pravi čovek.

Život u logoru se nastavljao ranijim tempom. Žagor dece koja nisu bila ni svesna mudre odluke njihovog poglavice da se ne suprotstavlja vojnicima ispuni plato na zarubljenom najvišem vrhu Planine Apača.

Ali, hoće li mir i spokojstvo potrajati dugo? Neće li za komandanta Fort San-Simona biti postavljen neki drugi Kalender koji će zapovesti svog pretpostavljenog izvršavati mnogo efikasnije i surovije od ovoga koji je neslavno završio svoju karijeru i svoj život?

*

Tog istog dana iz pošte u Van-Hornu poslat je telegram Komandi

pograničnih trupa Zapada, generalu Šeridenu. U njemu je pisalo:

»Obaveštavamo Vas da su zapovednik Fort San-Simona major Virgil Kalender i vojnici Erol Igen i Dik Kaulet poginuli nesrećnim slučajem kad su na jednom platou ugalopirali u žbunje ne znajući da se iza njega nalazi duboka provalija.

*Kapetan,
Piter Mek Denet.*»

Nijednom rečju kapetan nije pomenuo gde se taj plato nalazi i na kakvom su zadatku poginuli. Jer, da je i to spomenuo, za generala Šeridena bio bi to dovoljan razlog da pokrene garnizone iz svih okolnih tvrđava i da ih uputi prema Planini Apača.

➔ OBAVEŠTENJE KUPCIMA PAN POSTERA

Maloprodajne cene **PAN POSTERA** su 1300 DINARA za veliki format (70 x 100 cm) i 900 DINARA za mali format (50 x 70 cm).

Najpovoljniji način da sa deset odsto popusta dobijete **PAN POSTER** jeste da unapred uplatite 1170 DINARA za veliki ili 810 DINARA za mali format po jednom primerku i to putem opšte uplatnice na žiro-račun NIŠRO »DNEVNIK« Novi Sad OOUR »Izdavačka delatnost« 65700-603-6350. Kod ovakvih uplata narudžbenica nije potrebna, ali se mora naznačiti naziv i količina postera.

PAN POSTER možete naručiti i pouzecom – putem ove narudžbenice – pri čemu se, pored pune maloprodajne cene, zaračunavaju i troškovi otpreme i pakovanja u futrolu.

NARUDŽBENICA

(popuniti štampanim slovima)

NIŠRO »DNEVNIK« OOUR »IZDAVAČKA DELATNOST« (RJ KOMERCIJALA) 21000
NOVI SAD, Bulevar 23. oktobra 31.

Ovim neopozivo **NARUČUJEM** sledeće postere:

(Navesti oznaku postera i količinu)

Vrednost naručenih postera po važećim cenama, kao i troškove pakovanja i otpreme, plaćću poštaru prilikom preuzimanja pošiljke

(Prezime i ime)

(Ulica i broj)

(Zanimanje)

(pošt. broj i mesto)

(Svojeručni potpis naručioca)

KUPCIMA PAN POSTERA!

PAN POSTERE možete kupiti na sledećim prodajnim mestima:

BOSNA I HERCEGOVINA

BANJA LUKA

- knjižara »VESELIN MASLEŠA«, Ul. V. Masleše 22.
- Robna kuća »BOSKA«, odel. 216, Trg m. Tita bb.
- knjižara »MLADOST«, Hanište bb.

BIHAĆ

- knjižara »VESELIN MASLEŠA«, M. Tita 10.
- knjižara »VESELIN MASLEŠA«, Ozimice TO - 15.
- SOUR »VESELIN MASLEŠA« GTRO »BIHAĆ«, Drvarska

DOBOJ

- Robna kuća »BEOGRAD«, odel. 3050, M. Tita 1a.

JAJCE

- knjižara »VESELIN MASLEŠA«, br. 466, Iva Lole Ribara 28.

MOSTAR

- knjižara »SVJETLOST«, br. 12, M. Tita 109.

BOS. BROD

- Robna kuća »BEOGRAD« odel. 2850, M. Tita 2.

PRIJEDOR

- knjižara »VESELIN MASLEŠA«, br. 412, M. Tita 35.

PRNJAVOR

- Robna kuća »PRIMA« RO »PROMET«

SARAJEVO

- knjižarska kuća »SVJETLOST« 795, Vase Misakina 14.
- knjižara »SVJETLOST« br. 1, M. Tita 54.
- knjižara »OSLOBOĐENJE«, M. Tita 13.

TUZLA

- RTK Robna kuća »TUZLANKA«, Bratstva i jedinstva 26.

ZENICA

- Robna kuća »BEOGRAD« OOUR 1650, M. Tita 73.

MOSTAR

- knjižara »VESELIN MASLEŠA«, Mostarskog bataljona 9.

CRNA GORA

BAR

- NIO »POBJEDA«, Knjižara »KULTURA«, Bul. revolucije 6.

BIJELO POLJE

- Robna kuća »BEOGRAD« OOUR 3950.

HERCEG NOVI

- TRO »MJEŠOVITO« OOUR »VELEPRODAJA«, Njegoševa 16.

TITOGRAD

- NIO »POBJEDA«, Knjižara »KULTURA« Ul. Slobođe 35.

TIVAT

- TRO »MJEŠOVITO«, OOUR »PROMET«, Moše Pijade 2.

HRVATSKA

DUBROVNIK

- knjižara »MARIN DRŽIĆ«, Nozarit bb. PLOČE

OSIJEK

- knjižara IKRO »MLADOST«, Ul. L. Kordića 4.

KOPRIVNICA

- knjižara »NARODNE NOVINE«, Trg m. Tita 4.

KARLOVAC

- TRO »TEKSTIL«, RK »KARLOVČANKA« odel. 17.

METKOVIĆ

- knjižara »RAZVITAK«, OOUR »MALOPRODAJA«, Stjep. Filipovića bb.

PODR. SLATINA

- Robna kuća »SLATINKA«

RIJEKA

- »DISKO-BUTIK«, Ul. Križanićeva 1.

- knjižara IKRO »MLADOST«, Korzo 11.

PULA

- knjižara »MLADOST«, Trg Republike 3.

- knjižara »MATKO LAGINJA«, Trg bratstva - jedinstva 9.

SISAK

- Robna kuća »GRADSKI MAGAZIN«

NAŠICE

- Nakladni zavod "MATICE HRVATSKE", Radićeva 23.

VARAŽDIN

- Robna kuća "VAMA", odel. 766, Lenjinov trg 9

VINKOVCI

- Robna kuća "VINKOVČANKA"

VIROVITICA

- Robna kuća "TRGOCENTAR", odel. "Samoizbor" 2/1.

VUKOVAR

- Robna kuća "VELEPROMET" - "VUKOVAR" odel. 103.

SLAVONSKI BROD

- knjižara "NARODNE NOVINE", Stovarište veleprodaje

ZADAR

- knjižara "RAD", Lole Ribara 6
- TRO "ZADRANKA", Skladište br 7/69, Uvala Gaženice 23

ZAGREB

- knjižara "MLADOST", Prod 1 Ilica 30
 - knjižara "MLADOST", Petrinjska 2
 - knjižara ITRO "NAPRIJED", br 2, Trg Republike 17
 - knjižara "PROSVETA", Trg bratstva i jedinstva 5
 - knjižara "TEHNIČKA KNJIGA", br. 1, Masari-kova 12
 - knjižara "TEHNIČKA KNJIGA", Kačićeva 26
- SLAVONSKA POŽEGA**
- RO "POŽEŠKA DOLINA", RK "SLAVONKA", Nikole Demonje 5.

MAKEDONIJA**SKOPLJE**

- knjižara "MAKEDONSKA KNJIGA", 4, Trgovački centar
- knjižara "KULTURA", br 42, Pitu Guli 1

SLOVENIJA**DOMŽALE**

- Robna kuća "NAPREDAK", Totov trg 1

CELJE

- knjižara "PRIMORSKI TISK", JLA 5

KRANJ

- knjigarna "MLADINSKA KNJIGA", Majstrov trg 1

LJUBLJANA

- knjigarna "MLADINSKA KNJIGA" in galerija, Titova 3
- knjigarna "MLADINSKA KNJIGA", Nazorjeva 1

MARIBOR

- knjigarna "MLADINSKA KNJIGA", Galerija ARS, Gosposka 28.

PTUJ

- knjigarna "MLADINSKA KNJIGA"

SLOVENJ GRADEC

- knjigarna "MLADINSKA KNJIGA", Glavni trg 8

TITOVO VELENJE

- knjigarna "MLADINSKA KNJIGA"

TOLMIN

- knjigarna "MLADINSKA KNJIGA"

SRBIJA

(van pokrajine)

ALEKSINAC

- knjižara BIGZ "KULTURA", br 6, M. Tita 133

ARANDELOVAC

- knjižara "PROSVETA", JNA 2

BAJINA BAŠTA

- RO "KADINJAČA", M. Tita bb

BEOGRAD

- Robna kuća "BEOGRAD", odel. 125, Terazije 15 - 23
- Robna kuća "BEOGRAD", br 2, Knez Mihailova 5
- Robna kuća "BEOGRAD", odel. 137, Nušićeva bb, DRAKSTOR
- Robna kuća "BEOGRADANKA", br 4, Masari-kova 5
- Dečja robna kuća "BEOGRAD", Trg Marksa i Engelsa
- knjižara "JUGOSLOVENSKA KNJIGA", Knez Mihailova 2

BEOGRAD

- knjižara BIGZ "KULTURA", Terazije 45
- knjižara BIGZ "KULTURA", 37 Bul. revolucije 239
- knjižara BIGZ "KULTURA", Požeška 61, BANOVNO BRDO
- knjižara BIGZ "KULTURA", Patrisa Lumumbe 46, KARABURMA
- knjižara BIGZ "KULTURA", S. Vukosanovića 9, MILJKOVAC
- TRO "PAPIR", prodavnica "CERAK", Kosmajka 56a, CERAK

NOVI BEOGRAD

- Robna kuća "MERKATOR", Palmira Toljatića 7
- knjižara BIGZ "KULTURA", br 4, Narodnih heroja 11

ZEMUN

- Robna kuća "BEOGRAD", OOUR 1233, M. Tita 13.

DONJI MILANOVAC

- knjižara - prodavnica "SLOGA", OOK "Mr-

ROČ", M. Tita bb

BOR

- Robna kuća "BEOGRAD", odel. 2250, M. Tita 2.

ČUPRIJA

- Robna kuća "MERKATOR" - ANGRUPRO-MET, Ul. Cara Lazara 3

ČAČAK

- RO "PROSVETA", knjižara "BRANISLAV NUŠIĆ", M. Tita 12.

KNJAŽEVAC

- Robna kuća "BEOGRAD", OOUR 2750, Trg oslobođenja 2
- knjižara MIR "NOTA", Karadorđeva 11

KRAGUJEVAC

- knjižara "PROSVETA", Dom knjiga, M. Tita 54

KRALJEVO

- Prod. "GVOŽĐAR" - "KOLOR", Cara Lazara 38.

KRUŠEVAC

- Prod. "UKRAS", OOUR "DEVA", Mirka Tomića 2.

SRBIJA
(van pokrajina)

LESKOVAC

- knjižara BIGZ «KULTURA» br. 27, Južni blok 1.
- Samost. trgov. radnja - knjižara, Svetozara Markovića 102.

NIS

- knjižara «NOVA KNJIGA», Dušanova 102.
- knjižara «GRADINA», Prod. 2. M. Tita 38.
- knjižara «GRADINA», Prod. 4, Voždova 74.
- knjižara «GRADINA», M. Tita 113.

PARAČIN

- Robna kuća «BEOGRAD», odel. 2550, M. Tita 41.

POŽAREVAC

- Robna kuća «BEOGRAD» OOUR 3562, Trg oslobođenja 1.

SMEDEREVO

- knjižara «DUNAV» OOUR «PREHRANA», Moše Pijade 12.
- Samostalna knjižarska radnja, Ul. Karađorđeva 18.
- Prod. «DUNAV» - «GRAMO - BAR», br. 222, Karađorđeva 14.

SVETIZAREVO

- knjižara BIGZ «KULTURA», br. 41, M. Tita 14

ZAJEČAR

- Robna kuća «BEOGRAD», br. 3150, Trg oslobođenja 20.

ŽITKOVAČ

- knjižara BIGZ «KULTURA», br. 18, M. Tita 13

VOJVODINA

APATIN

- Robna kuća «PODUNAVLJE», br. 55, M. Tita 6.

BAČKA PALANKA

- Robna kuća «IZBOR», M. Tita 27 - 29

BAČKA TOPOLA

- knjižara «FORUM», br. 3, Rade Končara 4.

BELA CRKVA

- Prodavnica «DNEVNIK»-a

BEZDAN

- knjižara «VESELIN MASLEŠA» OOUR «PROSVETA», M. Tita 45.

KOVAČICA

- knjižara «PROSVETA», M. Tita 48.
- Robna kuća «PROGRES» OOUR «BUDUČNOST», M. Tita 46

KLJAIČEVO

- knjižara «PROSVETA»

NOVI SAD

- Robna kuća «NORK», JNA 17
- knjižara «SVJETLOST», br. 14, Zmaj Jovina 12
- prodavnica «DNEVNIK»-a, Zmaj Jovina 11
- prodavnica «DNEVNIK»-a, Detelinara, Rume-
nački put 27.
- prodavnica «DNEVNIK»-a, LIMAN II, Ravanička
11.
- prodavnica «DNEVNIK»-a, Petrovaradin, Blok
VIII.

STANIŠIĆ

- IRO «VESELIN MASLEŠA» knjiž. «PROSVETA»,
Oslobođenja 95

PADIJA

- TUTRO «PROGRES» OOUR «BUDUČNOST»
M. Tita 41

PALIĆ

- Robna kuća «NAMATEKS» - «PALIĆ», Horgo-
ški put 71.

PANČEVO

- BIGZ «KULTURA», br. 43, Žarka Zrenjanina 3
- knjižara - poslovnica «PANČEVO», Ul. Oslobo-
đenja 19

RUSKI KRSTUR

- knjižara PK «PRVI MAJ» - «GAVRILO NAD», M.

Tita 76

SOMBOR

- knjižara «PAPIRUS» - «PROSVETA», M. Tita
26.

SR. MITROVICA

- knjižara «ZMAJ JOVA», br. 125, Trg bratstva -
jedinstva 8.
- knjižara «BUDUČNOST», M. Tita 16

SRBOBRAN

- knjižara «NAPREDAK», Trg slobode 6

SUBOTICA

- knjižara «MINERVA», Prod. 1, 10 oktobra 4

TEMERIN

- prodavnica «CENTROSLAVIJA» OOUR «TISA»,
M. Tita 375.

VRŠAC

- Robna kuća «BEOGRAD» OOUR 1850, Trg po-
bede 7.

ZRENJANIN

- knjižara «FORUM», br. 5, M. Tita 19
- knjižara BIGZ «KULTURA», br. 38, M. Tita 6.

NOVI BEČEJ

- TRO «POTISJE» knjižara «SVJETLOST», M. Tita
1.

U SLEDEĆEM BROJU

Džek Everet

PUCANJ ZA LEŠINARE

JUGOBANKA

DODITE
DA SE DOGOVORIMO